

## Täysistunto

### Keskiviikko 2.12.2015 klo 13.59—20.20

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 20.20.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (13.59—16.00), ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.00—17.53) ja toinen varapuhemies Paula Risikko (17.53—20.20).

#### 1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

#### 2. Ilmoituksia

##### 2.1. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 1.12.2015 päättänyt lähettää valiokuntaan toimenpidealoitteet TPA 2-6, 8, 10, 13, 15, 22, 24, 25/2015 vp.

#### 3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 44/2015 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 9/2015 vp

*Toinen käsittely*

**Puhemies Maria Lohela:** Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 1.12.2015 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Katja Taimela Katja Hännisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen "jaa", hylkääminen "ei". Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 59; poissa 38 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 44/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

### 4. Päivystysasetuksen muuttaminen synnytysten osalta

Kansalaisaloite KAA 1/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 7/2015 vp

*Toinen käsittely*

**Puhemies Maria Lohela:** Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Keskustelu asiasta päättyi 1.12.2015 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelun kuluessa Mikaela Nylander Thomas Blomqvistin kannattamana on tehnyt vastalauseen mukaiset lausumaehdotukset 1—4.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä kansalaisaloitteeseen KAA 1/2015 sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

**Puhemies Maria Lohela:** Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksista.

Mietintö "jaa", Mikaela Nylanderin 1. ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 143, ei 28; poissa 28 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Mikaela Nylanderin 2. ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 137, ei 28; poissa 34 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Mikaela Nylanderin 3. ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 142, ei 28; poissa 29 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Mikaela Nylanderin 4. ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 146, ei 23; poissa 30 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

### 5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 49 §:n ja ammattikorkeakoululain 43 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2015 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 8/2015 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Puhemies Maria Lohela:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 8/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelun aloittaa edustaja Gustafsson, olkaa hyvä.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

### *Keskustelu*

**14.04 Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Yliopistoväki osoitti eilen laajasti mieltään hallituksen koulutusleikkauksia vastaan. Näitä mielenosoituksia oli muun muassa Helsingissä, Turussa, Tampereella, Jyväskylän yliopistossa sekä Itä-Suomen yliopiston - Joensuun-kampuksella. Eilen myöskin julkistettiin Tieteentekijöiden liiton vuosittainen palkinto. He kutsuvat sitä (Hälinää — Puhemies koputtaa) tieteen esteeksi: kuka teki tieteen suurimman esteen. Tänä vuonna tämä nimitys annettiin pääministeri Juha Sipilän hallitukselle, yliopistoja ja tutkimusta kurjistaville toimenpiteille. Tämän valinnan perusteena oli, kuinkas muuten, kolme pointtia...

**Puhemies Maria Lohela:** Edustaja Gustafsson, odotatteko hetken, niin saadaan sali rauhoittumaan. — Pyydän edustajia siirtymään käymään keskustelut tuonne salin ulkopuolelle, niin päästään täällä jatkamaan asioiden käsittelyä.

Joo, erityisesti hallituspuolueitten kannattaisi kuunnella asiaa ja kritiikkiä, joka viime viikkoina ja kuukausina on ollut poikkeuksellisen rajua. Toivon, että tämä vielä kolkuttaisi teidän omaatuntoanne. — Niin, tätä Tieteentekijöiden liiton palkintoa, sitaateissa sanottuna, perusteltiin kolmella asialla:

Yliopisto- ja tutkimusrahoituksen jättileikkaukset: Yliopistoilta ja tutkimukselta vietään yhteensä noin 500 miljoonaa euroa, ja nyt käsitteillä on erityisesti tämä yliopistoindeksin jäädyttäminen koko hallituskaudeksi. Tämä koko hallituskaudelle ulottuva jäädyttäminen on nähty poikkeuksellisen vääränä signaalina yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. (Eduskunnasta: Näin on!) Hallitus näyttää pitävän kynsin ja hampain kiinni yliopisto- ja tutkimusrahoituksen leikkauksista, vaikka hallitus on monista esityksistään jo joutanut ja luopunut kokonaan. Laajasti asiantuntijat Suomessa, kansainväliset tutkimusjärjestöt ovat hämmästelleet näitä hallituksen leikkauksia. Ne ovat todella vahingollisia tässä tilanteessa. En käy toistamaan nyt näitä käynnissä olevia yhteistoimintaneuvotteluja, mutta jos Helsingin yliopisto, joka on ainoa yliopisto, joka on sadan parhaan joukossa, käy yt-neuvotteluja koskien 1 200:aa työntekijää, tutkijaa, professoria, niin luulisi tämän jo järkevän kylmäkiskoisintakin hallituspuolueen kansanedustajaa.

Toinen peruste oli ymmärtämättömyys perustutkimusta kohtaan. Tutkimuksellahan on avainrooli innovaatiotaloudessa. Nyt hyötyajatteluun on ympätty ilmeisesti myös perustutkimus, joka on minusta, sosialidemokraattien mielestä täysin väärin.

Ja kolmas peruste tieteen tekijöillä oli — nämä ovat minusta niin hyviä, että minun on pakko nämä täällä todeta — halveeraava kielenkäyttö tieteen tekijöistä. Kuunnelkaapa tarkasti: Lausahdukset "on kolme syytä olla professori: kesä-, heinä- ja elokuu" — täydellistä ymmärtämättömyyttä professorin työstä, sen arvosta ja merkityksestä. Sitaatti: "Mieluummin kuuntelen virkamiehiä kuin dosentteja." Kolmas sitaatti: "Niukkuus lisää luovuutta." Sitten oli vielä tämä opetusministerin patistuskirje.

Hyvät kansanedustajat, todella tässä nyt käsittelyssä olevassa hallituksen lakiesityksessä esitetään yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia muutettavaksi väliaikaisesti siten, että talousarviomäärärahaa ei korotettaisi yliopistoindeksin ja ammattikorkeakouluindeksin mukaista vuotuista kustannustasoa vastaavasti. Pidämme tätä esitystä täysin harkitsemattomana, ja sitä ei voi perustella mitenkään. Siinä syödään Suomen tulevaisuuden oksaa.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Tulen ja tulemme toisessa käsittelyssä esittämään näiden hallituksen esityksiin sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen hylkäämistä.

**14.10 Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän täällä edustaja Gustafsson nyt puhui täyttä, painavaa asiaa. (Ben Zyskowicz: Tuo ei ole vastauspuheenvuoro, tuo on myötäpuheenvuoro!) Nämä hallituksen massiiviset leikkaukset koko koulutuspuolelle ja tässä tapauksessa yliopistoihin ovat todella huolestuttavia. Hyvin kuvasitte, edustaja Gustafsson, äsken tuota tilannetta parhaillaan. Tässä myös näkyy se tietynlainen ylimielinen asenne, mikä tällä hallituksella on ollut ammattilaisia ja tieteentekoa kohtaa kaiken kaikkiaan.

Minusta oli, puhemies, aika kuvaavaa se, kun kävimme aikoinaan täällä välikysymyskeskustelua koulutusleikkauksista ja kävi ilmi, että 3 miljardia tällä kaudella koulutuksesta vähennetään ja sanotaan, että hei me kehitetään, hei me kehitetään. Nyt viimeistään pitäisi näiden luulojen karista, sillä esimerkiksi valtiovarainvaliokunnassa kysyin, löytyykö yhtäkään ekonomistia tai taloudellista tutkimuslaitosta, joka pitäisi näitä leikkauksia puolettavina, viisaina tai edes jollain tavalla siedettävänä, ja sellaisia ei tänä päivänä löydy.

Minä toivon, puhemies, (Puhemies: Aika!) että hallitus voisi perua nämä aikeensa... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

**14.11 Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänään sosialidemokraatit ja muu oppositio vastustavat näitä yliopistoleikkauksia ja kertovat, että sen alan asiantuntijat, yliopistoihmiset, professorit, eivät pidä niitä järkevinä. Kukapa pitäisi? Mutta te kaikkina muina päivinä vastustatte kaikkia muita leikkauksia — tämä on se todellinen ongelma. Eilen olin Tutkaksen seminaarissa, missä valtiosääntöoppineet sanoivat, että heikoimmilta ei saa leikata. Jos me kaikki koulutus- ja yliopistosäästöt jätämme tekemättä, teemmekö me enemmän sitten sairaisiin, vanhuksiin, lapsiperheisiin ja muihin kohdistuvia säästöjä? (Pia Viitanen: Se on arvovalinta!)

Mutta, rouva puhemies, viime päivinä on käytetty kovia puheita valtiovarainministeri Stubbin sanomisista. Katsoin, että edustaja Alanko-Kahiluoto puhui valheesta tiedotustilaisuudessa. Tämän syksyn suurin valhe, jota toistetaan jatkuvasti, on vihreiden valhe siitä, että heillä on korvaavat säästöt koulutusleikkauksille, kun vain otetaan kilometrikorvauksista. Vielä kerran, vihreät: voisiko joku selittää, vääntää rautalangasta, miten tämä tapahtuu?

**14.12 Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan edustaja Zyskowicz toi esille sen, että hallitus on tehnyt sen arvovalinnan, että se leikkaa paljon koulutuksesta ja yliopistoista. (Ben Zyskowicz: Ja lapsilta ja sairailta ja eläkeläisiltä ja vanhuksilta!) Kannattaisi kuitenkin miettiä sitä — jos me haluamme, että Suomi nousee tästä taloudellisesta ahdingosta — että kun lasketaan nämä indeksileikkaukset yhteen, lasketaan se vaikutus, mikä Tekesin ja innovaatiojärjestelmän tukien leikkauksista tulee, niin kokonaisvaikutus on todella kova yliopistoihin, korkeakoulutukseen ja tieteeseen ja sitä kautta Suomen talouden menestymisen pohjaan.

Mielestäni edustaja Gustafsson toi hyvin esille sen yliopistoväen huolen. Suurin palaute, mitä minä olen saanut yliopistoväeltä, on se, että he ymmärtävät, että ajat ovat vaikeita, ja he jopa ymmärtävät, että heiltäkin voidaan leikata jonkun verran, mutta kun samalla sanotaan, että te pystytte saamaan vähintään saman tuloksen, kun vain tehostatte toimintaan-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

ne, niin annetaan se mielikuva, että te olette olleet laiskoja, saamattomia ja huonoja tutkijoita. Tämä kannattaa nyt, opetusministeri, korjata, koska tämä on se vihantunne ja semmoinen kiittämättömyyden tunne, mikä yliopistoissa on, että heitä ei arvosteta, (Puhemies koputtaa) ja sillä ei nosteta ihmisiä parempaan tulokseen. Kyllä nämä leikkaukset ovat virhe, mutta puhetapa on vielä pahempi virhe.

**14.14 Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime päivinä ministeri Stubbia on opposition toimesta erittäin rankasti syytetty vääristä tiedoista. Hän on tehnyt mokan hallintarekisteripuheenvuorossaan torstaina, sen myöntänyt, sitä pyytän nyt anteeksi. (Eduskunnasta: Se ei ollut pelkkä moka!) Tämä ei oppositiolle riitä. Te jatkatte ministerin vastuuseen vaatimista ja olette liittäneet tähän keskusteluun myös tavallisia poliittisia puheenvuoroja, joita on annettu esimerkiksi SDP:n vaihtoehtobudjetista.

Minä haluan vastata ex-ministeri Niinistölle: Teidän ryhmänne puheenjohtaja puhuu tässä yhteydessä valehtelemisesta, mutta tämän syksyn suurin valhe on se, että teillä on muka kilometrikorvausten kautta korvaavat säästöt opetus- ja koulupuolen leikkauksille. Tämä on täyttä humpuukia. Mutta tarjoan vielä kerran tilaisuuden, kun täällä on useita vihreitä paikalla: vääntäkää minulle rautalangasta, miten niistä kilsakorvauksista se 140 miljoonaa saadaan.

**14.15 Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP:n vaihtoehtobudjetissa esitetään näille koulutussäästöille vaihtoehto. Se on kiistaton fakta. Siitä löytyy mustaa valkoisella, toisin kuin monista muista asioista, joita on aikaisemmin väitetty.

Mutta, arvoisa puhemies, tähän itse asiaan. Kun oppositio SDP:n johdolla esitti tänä syksynä välikysymyksen koulutusleikkauksista, silloin esitimme huolen, että näillä päätöksillä Suomen osaamistaso kääntyy laskuun. Silloin opetusministeri ja monet muut hallituspuolueista syyttivät täällä oppositiota pelottelusta. Nyt OECD on varoittanut siitä, että Suomen koulutus-, osaamistason kehitys pysähtyy. OECD on varoittanut siitä, että osaamistason kehitys Suomessa pysähtyy. Arvoisa ministeri, valtiovarainministeri Stubb on pyytänyt anteeksi näitä koulutusleikkauksia. Mitä ajattelette siitä, mitä itse ajattelette tästä anteeksipyyntöstä? Oletteko ajatellut, että teidän pitäisi toimia samalla tavalla? Mitä aiotte näille asioille tehdä?

**14.16 Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme valtiovarainvaliokunnan tiede- ja sivistysjaostossa kuulleet asiantuntijoita, ja totta kai nämä säästöt, jotka kohdistuvat varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen ja korkeakouluopetukseen, tutkimukseen, ovat hankalia ja niillä on oma vaikutuksensa. Se on ihan selvä asia. On tärkeää, että nyt seurataan näitä vaikutuksia mahdollisimman tarkkaan. Mutta me olemme siinä tilanteessa, että Suomessa joudutaan näissä suurissa pääluokissa säästämään. Minusta ei ole väärin sanoa, että me tarvitsemme kuitenkin eurosta enemmän. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö arvostettaisi sitä tärkeää työtä, mitä opetuksen ja tutkimuksen saralla tehdään. Minä olen huomannut, että esimerkiksi SDP:n vaihtoehtobudjetissa, jota täällä niin tutkimusmyönteisenä mainostetaan, otettaisiin puolet Suomen itsenäisyyden juhlarahaston pääomasta Suomen sadan vuoden itsenäisyyden kynnyksellä. Miten se edistää tutkimusta ja kehitystä, jos Suomen tärkein tutkimuksen ja kehityksen yksikkö ryöstetään, arvoisa puhemies? Ei mitenkään.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

**14.17 Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz käänsi keskustelun ministeri Stubbiin, kun oli tarvetta ja syytä keskustella koulutuksen ja tutkimuksen asemasta Suomessa. Odotin, että tähän kokoomuksen niin nuoremmat kuin vanhemmatkin valtiopäivämiehet sanovat jotakin.

Minun on pakko toistaa nyt tämä ydinkysymys. Nämä leikkaukset korkea-asteelle ovat niin suuria, että ne vaarantavat 3 300 yliopisto- ja korkeakoulutyöntekijän työpaikat. Siksi on vastuuntunnotonta ja järjenvastaista väittää, etteivät tämän mittaluokan säästöt vaarantaisi koulutusta ja tutkimusta. Sen takia me olemme tästä niin huolissamme.

Ja sitten, mikä oli puheenjohtajien lupaus vaalien alla? Koulutuksesta ei enää leikata, koska säästöt oli tehty jo aivan piripintaan, (Puhemies koputtaa) aivan piripintaan. (Puhemies: Aika!) Te jatkatte järkyttävän suurilla leikkauksilla.

**14.18 Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt on sosialidemokraattinen farisealainen sanahelinä huipussaan. Te olitte ministerinä, edustaja Gustafsson, silloin kun tehtiin indeksileikkaus 2012, indeksin puolitus, indeksin jäädytys 2013, ja listalla on vielä lisääkin pituutta. On totta, että korkeakoulukenttään tulee rajuja leikkauksia, jotka jättävät jälkensä, ja Suomessa tulee mitä ilmeisemmin ainakin suotuisa (Välihuuto) kehitys pysähtymään, mikäli ei (Välihuuto) kehitys pysähdy. Mutta joka tapauksessa, sosialidemokraatit, oletteko te tähänkin tarjoamassa autoveron leikkauksen peruuttamista, niin kuin olette moneen muuhun asiaan? Sitähän te olette tarjonneet niin moneen kohtaan, että kohta autoveron leikkauksen perumisen myötä meillä on jakovaraa.

**14.19 Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Helsingin yliopiston oman tiedotteen mukaan heitä koskevat säästöt viime hallituskaudella olivat 13 miljoonaa euroa — tämän hallituksen säästöt ovat suuruusluokaltaan 100 miljoonaa euroa. Me toki teimme koulutuksesta säästöjä viime hallituskaudella. Esimerkiksi itse jouduin perehtymään ammattikorkeakoulun tilanteeseen syvällisemmin kuin kukaan muu, ja teimme korjauksia niin, että ammattikorkeakouluista suurin osa oli varsin tyytyväisiä lopputulokseen. Silti tiedostimme sen, että ne leikkaukset vietiin aivan äärirajoille johtuen myöskin ikäluokkien supistumisesta. Mutta se, että nyt lyödään tuplat päälle, ei palvele isänmaata.

**14.20 Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Gustafsson, te olette ollut varsinainen koulutuksen leikkaaja opetusministerikautenne. Ja te varmasti tiedätte sen, miten kipeä ja vaikea tilanne tässä taloudellisessa tilanteessa on opetusministerille ja koko hallitukselle, kun koulutuksen tontille on jouduttu leikkauksien osalta menemään.

Toivon, että vihreät todellakin avaisivat sen varjobudjettinsa, ettei tule sellaista harhaluuloa, muunneltua totuutta julkisuuteen kansalle, että ikään kuin jossakin sitä rahaa olisi ja että on pahaa tahtoa, kun koulutuksesta leikataan.

Mutta haluan opetusministeriltä kysyä, kun Helsingin yliopiston kontolle tulee todella mittavat säästöt, apteekkikompensaatio poistetaan ja Helsingin yliopisto joutuu kohtuuttoman suuren taakan kantamaan, onko mahdollista, että tähän löydettäisiin ratkaisu — tämä koskee vuoden 2017 budjettia. Näin voitaisiin välttää tältä kohtuuttomuudelta. Esitän, että näin todellakin tehtäisiin. Valtiovarainvaliokunnassa kyllä tarkkaan on käyty nämä säästöt läpi, ja pidämme tärkeänä, että hallitus ja opetusministeri tarkkaan katsovat, että opetuk-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

sen ja tutkimuksen laatuun ei näillä säästöillä kosketa. Mutta se tulee olemaan todella, todella vaikea toimi ja tehtävä.

**14.22 Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yliopistoihin on kohdistunut säästöjä 90-luvulta alkaen. Tiedämme sen hyvin, että oli ensin tämänlainen valtiontalouden säästöohjelma, jonka avulla on leikattu henkilöstöstä ja hallinnosta, ja viime kaudella ja sitä edellisellä kaudella on leikattu yliopistoilta.

Mutta, hyvä hallitus, se, mitä te nyt teette, on se, että te aiheutatte suomalaisille yliopistoille suurimmat yt-neuvottelut kuin niissä on koskaan ollut itsenäisen Suomen aikana. Yksin pääkaupunkiseudulta joudutaan irtisanomaan 1 500 yliopisto-opettajaa. Tämä ei voi olla vaikuttamatta suomalaisen korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen laatuun. Ja kun ottaa huomioon, että korkeatasoinen opetus ja tutkimus ja innovaatiot ovat kuitenkin se, jolla pieni Suomi voi maailmalla pärjätä, niin täytyy sanoa, että hallitus ei tee tässäkään kohtaa säästöistään vaikuttavuusarviointia. Te syöksette Suomen luokkayhteiskunnaksi ja viette meiltä edellytykset pärjätä kansainvälisillä markkinoilla. (Puhemies koputtaa) Nämä ovat barbaarisia, typeriä, idioottimaisia säästöjä. Mitenkään ette voi niitä täällä puolustella.

**Puhemies Maria Lohela:** Otetaan vielä edustajat Andersson, Lindtman ja Räsänen ennen ministerin vastausta, ja sitten jatketaan keskustelua.

**14.23 Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Kivelälle ja edustaja Sarkomalle: Se, että Suomen historiassa joskus on tehty huonoja päätöksiä, ei ole mikään perustelu jatkaa huonoa ja sivistykselle tuhoisaa politiikkaa. (Sari Sarkomaa: Niin ei ole kukaan sanonut!) Te olette nyt jäädyttämässä nämä indeksit koko loppuvaalikaudeksi, eli tämä on paljon radikaalimpi säästölaki kuin ovat olleet nämä aikaisemmat lait, mihin tässä äsken on viitattu. (Eero Heinäluoma: Ja se jää voimaan!)

Sitten ministerille: Minun mielestäni tälle hallitukselle voi antaa kunnian siitä, että se on perunut aika paljon sen huonoja ja paljon kritiikkiä saaneita esityksiä. Nämä koulutukseen kohdistuvat jättileikkaukset ovat yksi eniten kritiikkiä saaneita esityksiä, mitä tämä hallitus on antanut. Jopa EK ja Etla pitävät tätä huonona arvovalintana. Mutta miksi hallitus koulutuksen kohdalla ei ole valmis pätkeäkään muuttamaan kantaansa kaikesta tästä hyvin perustellusta kritiikistä huolimatta?

**14.24 Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä on hyvä muistuttaa edustaja Kivelälle, joka täällä näitä edellisen kauden päätöksiä kritisoi, että on totta, että perussuomalaiset vastustivat kaikkia näitä koulutussäästöjä, (Eero Heinäluoma: Näin kävi!) mutta nyt kun he ovat päässeet valtaan, ovat hallituksessa, he eivät peru yhtään näistä päätöksistä. (Eero Heinäluoma: Ei yhtään!) Yhtään viime kauden koulutussäästöä perussuomalaiset eivät peru. (Krista Kiuru: Ja tekevät isommat säästöt!) Päinvastoin, he tekevät 3 miljardia säästöjä tämän lisäksi, siis 3 miljardia tämän lisäksi.

Mutta, arvoisa puhemies, päivän uutinen on se, että nyt hallituspuolueista on tunnustettu, että ne huolet, jotka oppositio alkusyksystä esitti, ovat oikeita. Kivelä äsken tunnusti, että tämä vaikuttaa osaamistasoon. Nyt tulee kritiikkiä jopa kokoomuksesta, joka aina on leikkaamassa piripintaan, tappiin asti ja sen yli.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Arvoisa ministeri, te sanoitte, että koulutuksesta ei enää säästetä, sanoitte niin ennen vaaleja ja sanoitte vielä vaalien jälkeen. Mitä te sanotte tälle alalle, (Puhemies koputtaa) pitäisikö teidän pyytää anteeksi näitä puheita?

**14.25 Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ymmärtää talouden tasapainottamisen tarpeen, ja siksi olemmekin monissa kohdin tukeneet hallitusta myös näissä tavoitteissa. Mutta sellaisia leikkauksia, sellaisia säästöjä ei kannata tehdä, jotka syövät taloudellisen kasvun edellytyksiä ja samalla vaikeuttavat tosiasiallisesti kestävyysvajeen taittamista. Varmasti korkeakoulukentässä ja yliopistoista löytyy tehostamisen tarvetta, sitä täytyy etsiä. Mutta kyllä on rehellisyyden nimissä sanottava, että kyllä nämä leikkaukset, jotka korkeakoulukenttään osuvat, ovat ylimitoitettuja. Sen takia kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on omassa vaihtoehtobudjetissaan esittänyt hallituksen esittämään verrattuna suurempaa määrärahaa yliopisto- ja korkeakoulukenttään, ja toivon, että hallitus vielä harkitsisi hyvin vakavasti tätä, ettei tehdä karhunpalvelusta tulevaisuudelle. (Eduskunnasta: Millä rahoitetaan?)

**Puhemies Maria Lohela:** Ministeri Grahn-Laasonen, 3 minuuttia.

**14.26 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen:** Arvoisa rouva puhemies! Siinä mielessä me olemme tässä salissa samassa veneessä, että kaikki eduskuntapuolueet ovat viime vuosina osallistuneet koulutusleikkauksiin ja olleet niitä tekemässä. Entinen ministeri Gustafsson ja entinen ministeri Kiuru, te olitte oikein urakoitsijoita tässä koulutusleikkausten suhteen, (Välihuutoja) mistä tunnen teitä kohtaan sympatiaa, koska tämä taloustilanne Suomessa on erittäin vaikea, me kaikki tiedämme sen.

Vuosia olemme keskustelleet siitä, että tarvitaan isoja ratkaisuja, isoja päätöksiä, joilla tasapainotetaan Suomen taloutta ja joilla saadaan Suomen velkaantuminen pysäytettyä ja joilla saadaan Suomi käännettyä terveen talouden tielle, ja näissä talkoissa ja tällä matkalla me nyt olemme tässä hallituksessa. Itse olen lukuisia kertoja, edustaja Lindtman, eri yhteyksissä ollut erittäin pahoillani ja olen tänäänkin siitä, että joudumme tekemään koulutukseen isoja leikkauksia, ja ne tuntuvat erittäin vaikeilta myös itselleni, siitäkin syystä, että olen koulutuksen puolesta puhunut koko poliittisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen urani.

Mutta samaan aikaan, kun olemme tässä tilanteessa, että näitä leikkauksia joudutaan viemään eteenpäin, olen nostanut esiin eri yhteyksissä sen, että vahingollisimmaksi nämä leikkaukset muuttuvat, jos ne tehdään juustohöyläperiaatteella ja sieltä täältä joudutaan kurtistamaan toimintaa. Paljon järkevämpää olisi se, että kykenisimme tekemään toimintatapojen ja rakenteiden uudistuksia, joilla rakennettaisiin vahvempia osaamiskeskittymiä, selkeämmän työnjaon korkeakouluja, selkeämmän profiilin korkeakouluja, joissa osaaminen tuotaisiin yhteen, ja sitä kautta löydetäisiin, muun muassa yhteistyön kautta, sellaisia rakenteellisia säästöjä, jotka eivät vahingoittaisi tai vahingoittaisivat mahdollisimman vähän sitä ydintä eli korkeakoulutusta ja korkeakoulutuksen laatua ja tutkimuksen laatua Suomessa. Uskon, että tämä on mahdollista — tätä samaa projektia ovat monet edelliset opetusministerit edistäneet — eli että saisimme tätä rakenteellista kehittämistä eteenpäin, ja siinä on edettykin.

Nyt kun tilanne on erityisen vaikea, on tärkeää ottaa entistä suurempia harppauksia eteenpäin siinä työssä, ja tätä arvokasta työtä tehdään korkeakouluissa nyt ympäri Suo-



## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

mea. Hallitus on pyytänyt esitykset helmikuuhun mennessä tästä kehittämistyöstä. Toivon myös oppositiolta tukea tähän kehittämiseen ja tähän tärkeään tehtävään, jossa Suomen tutkimuksen laatua tässä vaikeassakin tilanteessa pyritään nostamaan. En sano, että tilanne on helppo, mutta minä uskon, että tässä on paljon mahdollisuuksia meidän edessämme. Yhdenkään tutkijan työpanosta minä en halua vähätellä, enkä yliopistoissa tai ammattikorkeakouluissa työskentelevien henkilöiden. Siellä tehdään aivan erinomaisen hyvää työtä ja monesti vielä paljon pidempää työpäivää kuin keskimäärin.

Se, mihin haluan kiinnittää huomiota, on näiden korkeakoulujen toimintatavat ja se toiminta ja rakenne, jonka ohjaamisen tehtävä opetus- ja kulttuuriministeriöllä on. Tähän olen kiinnittänyt huomiota ja pyytänyt myöskin — viimeksi viime perjantaina Professoriliiton valtuustossa sekä useissa keskusteluissa, joita olen käynyt yliopisto- ja ammattikorkeakouluväen kanssa — esityksiä siitä, mitä voisimme ministeriössä tehdä enemmän, ja myöskin siitä, millä tavalla (Puhemies koputtaa) voitaisiin byrokratiaa purkaa niin, että tutkijoiden työaikaa käytettäisiin entistä enemmän siihen itse ydintoimintaan eli siihen tutkimukseen ja vapautettaisiin heidät ylimääräisestä paperityöstä.

**14.30 Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä todeta heti alkuun ministerille, että me emme ole samassa veneessä. Me emme todellakaan ole samassa veneessä, koska tässä juuri kävi ilmi, että Helsingin yliopistolle kohdistuvat säästöt koko viime kautena olivat 13 miljoonaa euroa, te langetatte 100 miljoonan säästöt samalle porukalle. Me emme ole todellakaan samassa veneessä. Viime hallituskaudella tehtiin välikysymys 2,7 miljardin koulutusleikkauksista, jotka todella kipein sydämin tehtiin, mutta kun te ette peru niistä mitään vaan sen sijaan langetatte 3 miljardin koulutusleikkaukset siihen päälle, niin voin todeta, että me emme ole samassa veneessä.

Minusta on hirvittävän tärkeää todeta, että kun nyt ollaan tilanteessa, jossa yliopisto- ja ammattikorkeakouluväki ovat menettäneet luottamuksen teihin, niin se on minusta todella, todella iso juttu. Ei ole mielenosoituksia ollut aikaisemmin korkeakouluväellä, ei ole ollut sellaista hätää kuin tällä hetkellä on. Minä todella toivon, ministeri, että vakavoidutte tämän uhan alla. (Puhemies koputtaa) OECD todisti, että Suomen kilpailukyky on parhaiten rakennettu osaamisella (Puhemies koputtaa) — jonka te nyt panitte päreiksi. (Puhemies: Aika!) Sitä en tule antamaan anteeksi.

**14.31 Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit vastustavat todella koulutusleikkauksia, sosiaaliturvan leikkauksia, työllisyysmäärärahojen leikkauksia ja suunnilleen kaikkia muitakin. Samalla he esittävät mittavaa investointipakettia homekouluihin ja niin edelleen, erittäin hyviä asioita — mutta. Sitten te vielä lupaatte yli 35 000 työpaikkaa ilman, että veroaste nousee yhtään, ja vielä lupaatte, että valtion velkamäärä ei kasva siitä, mitä hallitus on ilmoittanut tai talousarvioonsa ottanut. Tämä on sellainen täysin käsittämätön kokonaisuus, joka ei voi olla toimiva. Jos olisitte viime kaudella saaneet näillä omilla toimenpiteillänne aikaan käännöksen Suomen taloudessa, niin kiittäisin teitä, mutta nyt sitä ei voi tehdä, koska otitte viime kaudella 25 miljardia lisää velkaa ja 100 000 työttömän määrä oli se, mikä kasvoi viime kaudella. Teidän on syytä kyllä nyt käydä ihan alkeista lähtien tämä politiikkanne uusiksi.

**14.32 Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lähinnä tähän edustaja Kankaanniemen ei- totuudessa pysyttelevään propagandaan liittyen totean, että

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

teillä on ollut jo viikko aikaa tutustua vaihtoehtobudjettiimme, jossa tekemällä oikeudenmukaisempia arvovalintoja ja satsaamalla työpaikkoihin ja kasvuun tässä ja nyt luomme kasvua.

Puhemies! Minä en nyt kuullut ministerin puheenvuorossa valitettavasti sitä, että hän olisi millään tavalla ollut katuvainen sen suhteen, että luvattiin, että koulutuksesta ei leikata, ja kuitenkin 3 miljardin jättileikkaukset nimenomaan tämä hallitus on tekemässä perumatta niitä edellisiä. Tämä on todella iso asia. Sen sijaan ministeri keskittyi taas kerran kritisoimaan edellistä hallitusta, oppositiota, ja minä en näe tässä ratkaisua. Valta on nyt teillä, arvoisat hallituspuolueet. Täällä on tunnustettu se, että nämä leikkaukset ovat vahingollisia. Sen tekivät muun muassa edustaja Sarkomaa Helsingin yliopiston kohdalta ja edustaja Kivelä. Nyt kun te olette näitä katumusviikkoja viettäneet, ihan oikein peruneet hulluja esityksiä, eivätkö nämä koulutussäästöt nyt ole niitä, joita perumalla nimenomaan saamme aikaan kasvua tulevaisuudessa?

**14.33 Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Ei ole mikään uutinen, jos minä sanon tai meidän eduskuntaryhmämme jäsenet sanovat, että nämä koulutusleikkaukset ovat vaikeita — totesimme sen jo viime eduskuntakaudella. Mielestämme nyt meidän pitäisi olla yhdessä veneessä ja etsiä ratkaisuja siihen, että Suomeen syntyisi uusia työpaikkoja ja yrittäjyyttä, lisää verotuloja, jotta me emme olisi tässä vakavassa tilanteessa, että me joudumme tekemään myöskin budjettileikkauksia. Pidän erittäin tärkeänä, että eduskunta antaa vahvan näkemyksensä esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan mietinnössä, että hallitus myöskin katsoo, millä tavalla voidaan turvata koulutuksen ja tutkimuksen laatu, ja siinä on varmasti paljon vielä tehtävää.

Mutta erittäin pettynyt olen siihen, kun niin suurella suulla täällä on oppositio puhunut koulutuksen puolesta. Oikein rehellisesti odotin teidän varjobudjettejanne, että siellä olisi ollut vinkkiä tai neuvoa hallitukselle, mutta eipä löytynyt mitään. Toivon todella, että erityisesti vihreät avaisivat nyt sitä varjobudjettiaan ja kertoisivat, mistä ne rahat sitten löytyvät koulutuksen säästöihin. Jos sieltä oikeasti (Puhemies koputtaa) löytyy, niin kyllä vielä luetaan — budjetti ei ole kiinni. Mutta eipä näyttänyt löytyvän, niin että olen siitä aidosti hyvin pettynyt.

**14.35 Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On kylä hämmentävää nyt kuulla, etteivät hallituspuolueiden edustajat ole löytäneet varjobudjeteista lainkaan mitään vaihtoehtoja. Kävimme tässä salissa niitä kyllä juurta jaksain viime viikolla läpi. Kävimme läpi myös tätä vihreiden vaihtoehtobudjetissaan esittämää relevanttia vaihtoehtoa koulutusleikkauksille kilometrikorvausten ylikompensaation pienentämisestä ja avasimme sitä rautalangasta vääntäen. Olen valmis tekemään sen vielä, mutta siihen ei ehkä minuutti tunnu riittävän, koska hallituspuolueiden edustajat eivät vieläkaan ymmärrä, mistä on kyse. Mutta 140 miljoonaa siellä on esitetty vaihtoehtoisena säästöjen kohdentamiskohteena. On kyllä kummallista, että ministeri Grahn-Laasonenkin esittää, että heidän on pakko leikata koulutuksesta, ikään kuin mitään muuta säästöjen kohdentamiskeinoa ei olisi esitetty. Kyllä niitä esitetty on, mutta en tiedä, onko hallituspuolue koomuskaan ollut ollenkaan kuulolla niitä esitettäessä.

**14.36 Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu on tyypillistä keskustelua silloin, kun ajat ovat vaikeita. On selvää, että kun kan-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

sakunta elää reilusti velaksi ja tuotanto laskee, niin kuin muuan edustaja totesi viisaasti tässä asiassa, jos kansakunta ei enää investoi vaan syömme omaa pääomaamme koko ajan, niin sillä tiellä tulee loppu ja hyvin äkkiä. (Välihuutoja) Toivoisinkin, arvoiset kollegat, että tässä keskustelussa otettaisiin aidosti kantaa siihen, miten me voisimme saada uuden kasvun aikaan. Sehän on hallituksen tärkein tehtävä, että saamme uusia työpaikkoja. Verotuloja ei tule, ja velkaa emme pysty takaisin maksamaan, jos ei ole tuloja, mistä maksaa. Se on yksityistaloudessa ja valtiontaloudessa molemmissa sama yhteinen kohtalonyhteys: jos ei ole tuloja, niin ei pysty velkojaan maksamaan eikä pysty sitten elämään normaalia elämää. Ainoa vaihtoehto on saada meidän kannattavuutemme oikealle tolalle, että pystymme myymään tavaroita ulkomaille, saamaan kilpailukykyä paremmaksi ja uusia työpaikkoja, ei tarvita mitään teidän esittämiänne velanottokonsteja taikka muita tällaisia. Ne on käytetty jo 100 miljardilla, hyvät kollegat.

**14.37 Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! On kyllä erikoista, että vielä joudutaan kuulemaan tässä sanoja "joudutaan leikkaamaan", "on pakko" viime viikon keskustelun jälkeen, jossa viisi oppositiopuoluetta eri tavoin esitti, että näihin leikkauksiin ei ole pakko mennä, asia voidaan ratkaista toisella tavalla. Eli nyt, jotta tämä keskustelu olisi rehellistä, ehdottaisin, että hallituspuolueiden edustajat poistavat nyt nämä sanat vokabulääristään ja käyttävät vaikka sanaa "valinta", "me valitsimme näin", vaikka niin, että sanotte, että teidän mielestänne professorit ovat laiskoja tai että opettajat pyörittävät peukaloitaan, koska neidän ovat tässä tilanteessa ehkä sitten niitä sopivia argumentteja — valinta tämä on, tähän ei "jouduttu" millään tavalla.

Hoskonen kysyi tästä kasvun synnyttämisestä. On verrattain suuri yksimielisyys siitä, että jos koulutuksesta leikataan, niin kasvun edellytyksiä siinä leikataan myös. (Puhemies koputtaa)

Ja Sarkomalta kysyisin, lukiko hän nyt oikeastaan näitä vaihtoehtobudjetteja.

**14.38 Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että yliopistoindeksin soveltaminen on ollut vaihtelevaa viime kaudellakin, kuten näistä lakiesityksen perusteluistakin käy ilmi. Nyt esitetään kuitenkin aikaisempaa paljon pidemmälle meneviä toimenpiteitä, eli yliopistoindeksiä esitetään jäädytettäväksi kokonaan vuosiksi 2016—2019. Tämä on todella negatiivinen signaali yliopistoille, tutkimukselle, ylimmälle opetukselle, opiskelijoille ja viime kädessä koko yhteiskunnalle.

Mikäli te hallituksessa haluatte nyt näihin indekseihin puuttua, niin voisitteko tehdä sen edes yksi vuosi kerrallaan? Kun teette sen näin pitkäksi aikaa yhdellä kertaa, niin tämä määrärahojen jälkeenjääneisyys voi osoittautua paljon, paljon suuremmaksi kuin nyt arvioidaan. Sen takia toivoisin, että voisitte harkita aina vuoden kerrallaan. Tosiaan nyt tuntuu vähän siltä, että valtiovalta ei halua uskoa pitkäjänteisyyttä edellyttävään yliopisto-opetukseen ja tutkimukseen. Tämä on hyvin surullinen asia Suomelle.

**14.39 Sanna Marin sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä olen kyllä hyvin pahoillani siitä, että täällä hallituspuolueiden edustajat, erityisesti kokoomuksen edustajat, ovat käyttäneet hyvin provokatiivisia puheenvuoroja opposition vaihtoehtobudjeteista, opposition vaihtoehtoista ja sen jälkeen kävelleet tästä salista ulos. Täältä ovat lähteneet niin edustaja Zyskowicz, niin ministeri Grahn-Laasonen kuin nyt tuoreimpana edustaja Sarkomaakin. Eli tämä keskustelu on nyt jälleen hyvin yksipuolista, aivan kuten

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

se oli silloin, kun kävimme täällä tätä vaihtoehtobudjettikeskustelua. Myös silloin hallituspuolueiden edustajat ja ministerit kävelivät tästä salista ulos.

Ministeri Grahn-Laasonen, ennen kuin hän lähti, kertoi, että tässä on nyt kyse talouden tasapainottamisesta. No, koulutusleikkaukset ovat sellainen asia, että kun me nyt näiden kautta sitten tasapainotamme taloutta ja teemme kovia arvovalintoja, kovia säästöjä, niin nämä ovat jälleen suoraan tulevaisuusleikkauksia. Nämä kostautuvat meille huomenna, nämä säästöpäätökset, mitä tänään tehdään.

Olen pahoillani siitä, että tämä keskustelu jälleen kerran kääntyy hyvin yksipuoliseksi sen takia, että hallituspuolueiden edustajat eivät tähän halua osallistua.

**14.40 Ozan Yanar vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä komppaan edustaja Marinia. On kansanedustajan kannalta todella, todella hämmästyttävää olla tilanteessa, jossa puhuu melkein tyhjiille hallituspuolueiden riveille eikä ole ministeriä paikalla. (Välihuutoja) Se ei ainakaan edistä tätä keskustelua.

Mietitään, miten Suomi voisi nousta tästä. Me tarvitsemme uusia työpaikkoja. Miten niitä työpaikkoja saadaan? Me saamme innovaatioilla, me saamme osaamisella, me saamme sillä, että me keskitymme siihen.

Minusta edustaja Adlercreutzin puheenvuoro oli aivan loistava: ei enää puhuta "joutumisesta", vaan pitää puhua siitä, että te teitte arvovalinnan, ja kun puhutaan siitä, että nämä asiat ovat "pakko", niin se ei vain pidä paikkaansa.

**14.41 Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä varmaan sen takia on osa hallituspuolueen jäsenistä poistunut, kun teillä ei ole antaa mitään hyviä lääkkeitä työllisyyteen ja kasvuun, te vain vastustatte kaikkea. On totta, että koko Suomi kipuilee työttömyyden kanssa. Se heijastuu myös julkiselle sektorille. Tämä on erittäin ikävä asia.

Aalto-yliopiston rehtori Tuula Teeri sanoo, että on tutkimusalueita, jotka olivat ajankohdaisia 30 vuotta sitten, mutta eivät ole enää. Nyt tarvitaan tulevaisuuden osaamisen ennakointia, ja nyt yliopistojen on pakko tehostaa. Minä en tiedä, missä veneessä edustaja Kiuuru istuu, mutta Suomi-veneessä ei ole rahaa. Nyt on pakko tehostaa ja tehdä asioita toisella tavalla. Ja on todella ikävää, että säästö-Suomi kohdistaa leikkauksia myös koulutukseen.

**14.42 Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on juuri näin — niin kuin täällä jo useammat kollegat ovat sanoneet — että aina ensin hallituksesta vaaditaan vaihtoehtoa oppositiolta ja sitten, kun oppositiosta esitetään, toinen porukka lähtee salista ulos ja se porukka, mikä tänne näköjään jää, ei sitten ole kuunnellut niitä vaihtoehtoja. Edustaja Huhtasaari, voidaan mennä tuohon kuppilaan käymään vaikka SDP:n vaihtoehtoja kädestä pitäen läpi.

Kaksi asiaa, minkä takia näistä koulutusleikkauksista pitääkin puhua:

Ensimmäinen asia on todella se, että ennen vaaleja kaikki lupasivat, ja osa vielä vaalien jälkeenkin, että koulutuksesta ei leikata. Silti tehtiin toisenlainen valinta, ja hallitus tämän arvovalinnan teki. Nyt teidän pitäisi kyllä täällä perusteella sitä sen sijaan, että lähdetään luikertelemaan jonnekin muualle.

Toinen asia on se, että kyllä tämän meidän taloudellisen kasvumme kannalta nämä ovat juuri niitä tulevaisuusleikkauksia, joista edustaja Marin tässä puhui. Nyt me leikkaamme

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

sitä tulevaisuuden menestystä. Suomi on aina nojannut korkeaan osaamiseen, ja tällä sitä murennetaan.

Sitten vielä viimeiseksi: Kun täällä aina puhutaan, että ei ole mitään rakenteellisia uudistuksia oppositiolla, niin kysynpä nyt, että no, mikä on se hallituksen näkemys sitten näistä koulutuksellisista rakenneuudistuksista? Näköjään teidän ainoa rakenteellinen uudistuksenne koulutukseen on se, että irtisanotaan tuhansittain yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen henkilöstöä. (Puhemies: Aika!) Sekö nyt rakenteita uudistaa?

**14.44 Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Räsänen puheenvuoroon on helppo yhtyä. Tosiaankin eilen ja tänään Studia-messuilla monet nuoret miettivät, minkälainen tulevaisuus heillä on Suomessa. Valitettavasti näiden nuorten tulevaisuus tätä menoa on hyvin näköalaton näiden päätösten ja näiden vaikutusten johdosta.

Täällä on paljon puhuttu rakenteellisista uudistuksista. Kyllä yliopistot ymmärtävät, mitä rakenteellinen uudistus tarkoittaa, kyllä ammattikorkeakoulut ymmärtävät, mitä rakenteellisella uudistuksella tarkoitetaan, mitä yhteistyöllä tarkoitetaan. He ovat valmiita tekemään tätä yhteistyötä, mutta sitä yhteistyötä ja sitä uudistusta ei pysty tekemään, jos mato vedetään pois alta. Lähes 3 miljardin leikkaukset — millä tavalla näitä uudistuksia tehdään?

Ollaan puhuttu paljon vaihtoehtottomuudesta. Tässä meillä on näitä vielä muutama lisää tarjolla. Tässä on SDP:n vaihtoehto, ja varmaan vihreillä löytyy oma vaihtoehto ja kaikilla muilla oppositiopuolueilla. Se vaihtoehto, mikä meillä on, on se, että tätä pakettia ei rakennettaisi tällä tavalla. Tämä on kohtuuton paketti, tämä on väärin, tämä on epäoikeudenmukainen, ja tästä kärsivät ennen kaikkea suomalainen tulevaisuus ja suomalaiset nuoret.

**14.45 Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tosiaan edustaja Adlercreutz käytti hyvän puheenvuoron sanoessaan, että kysymys on valinnoista. Tässä kyllä erityisesti nyt SDP:tä, jolla on kokemusta budjettien ja vaihtoehtobudjettien rakentamisesta, pyytäisin kertomaan meille, mitkä teidän menolisäyksistänne hallituksen esitykseen verrattuna ovat niitä, jotka te valitsette poistettaviksi vuoden päästä, jos mentäisiin teidän varjobudjettilanne, koska tässähän oli 400 miljoonaa ihan selvästi sellaisia kertaluontoisia — Sitraa, joka muuten myös aiheuttaisi yt-neuvottelut siellä, ja niin poispäin — ja toiset 400 miljoonaa rahoitusveroa ja höttöä, joka tulisi harmaan talouden tuloista, joihin ei kukaan sillä kerroinprosentilla, minkä te esitte, usko. Eli 800 miljoonaa euroa on hyvin ilmassa, valitettavasti. Nämä 400 miljoonaa kertaluontoisia ovat vähintäänkin sellaisia, että teidän täytyy kertoa, mitkä säästöpoistot te palauttaisitte vuoden päästä, jos mentäisiin teidän mukaanne.

Hankala on koulutuksen tilanne kaikkien mielestä. Sen näkee ehkä myöskin tässä osassa salia tämän osanottajaprocentin osalta, mutta kyllä samalla myös on niin kuin tässä mainittiinkin, että kyllä toki paha paikka opettaa myös viilaamaan sieltä, missä vähiten sattuu, eli kyllä minä uskon esimerkiksi Helsingin yliopiston hyvin tuntien, että täällä pitää (Puhemies koputtaa) pystyä tekemään muuta kuin (Puhemies: Aika!) juustohöylää, ja kannustan kyllä ministeriä ohjaamaan tässä säästöä... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

**14.46 Riitta Myller sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin kysymys on siitä, miten me ajattelemme, että Suomessa saadaan syntymään kasvua ja uusia työpaikkoja. Siitä tämä koko asia on kiinni. Meidän pitää saada tuloja, verotuloja, meidän pitää saada uskottavuutta siihen, että Suomi menestyy. Sen vuoksi koulutus on aivan keskeinen asia, jotta me voimme tarttua niihin asioihin, mitä tulevaisuudessa tarvitaan.

Meillä on nyt ilmastokokous menossa Pariisissa. Jos se onnistuu ja kun se onnistuu, ilmaston myötäiset investoinnit nelinkertaistuvat maailmassa. Tähän tarvitaan osaamista, jotta pääsemme mukaan näihin investointeihin. Eli kysymys on siitä, että meidän täytyy ymmärtää ja nähdä, mihin panostamalla Suomi selviää ja suomalaiset selviävät.

Toinen asia on se, että tarvitsemme myöskin näitä nopeita toimia, tässä ja nyt, ja siihen kohdistetaan muun muassa tämä 400 miljoonaa plus heikompiosaisilta leikkausten peruminen. Ne ovat niitä, joilla saadaan liikkeelle kasvua tässä ja nyt.

**14.47 Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Indeksikorotusten jäädyttäminen on kipeä asia. Eihän kukaan halua koulutuksesta leikata, mutta taloustilanne on vakava, ja se pitää ymmärtää. Edellisellä kaudella leikattiin rajusti, se on pohjana valitettavasti näille leikkauksille.

Vaihtoehtobudjeteista on jäänyt mieleen energiaveron raju kiristys. Se vie viimeisetkin työpaikat. Realismia niissä oli hyvin vähän.

Mutta miten rahoitustilannetta sitten voitaisiin parantaa, jos ajatellaan koulutusta? Koulutusvienti on yksi suuri mahdollisuus. Haluaisin opposition mielipiteen siitä. Muun muassa jos mennään vaikka Uuteen-Seelantiin, siellä viidenneksi suurin vientiala on koulutusvienti, miljardien tuotto tulee siitä. Se on yksi semmoinen valopilkku, mitä voidaan tulevaisuuteen ajatella. Meidän ei pitäisi vain pelkästään olla toistemme kimpussa täällä salissa vaan yrittää löytää näitä valopilkkuja, miten saadaan lisää rahaa koulutukseen ja Suomen taloutta virkistämään.

**14.48 Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotenkin tuntuu niin kovin pahalta, tuntuu juuri sen takia pahalta, että täällä ne ihmiset, jotka tekevät päätöksiä, eivät kannu niistä minkäänlaista vastuuta. Hallituksessa työskenteleminen ja oleminen tarkoittaa sitä, että teillä on kaikki mahdollisuudet tehdä poliittisia päätöksiä ja poliittisia arvovalintoja, ja opposition tehtävä on kertoa, ovatko nämä arvovalinnat oikeita vai vääriä meidän näkökulmastamme. Ja sitä kritiikkiä pitää kestää, koska sitä varten teillä on valta, että te olette kansalle myöskin velvollisia avaamaan näiden päätösten pohjia.

Kyllä me nyt kysymme teiltä, mitä järkeä on näin laajamittaisissa koulutusleikkauksissa, kun kaikki kilpailukykykyselyt näyttävät päinvastaista, niin kuin OECD:n selvitys 90-luvun alun laman päätöksistä, joissa aidosti satsattiin tutkimukseen ja tuotekehitykseen ja korkeakoulutukseen. Nyt te toimitte täysin päinvastoin. Sosialidemokraattinen vaihtoehtobudjetti lähtee siitä yksinkertaisesta reseptistä, että osaamisella luodaan kasvua. Sen takia me emme näitä koulutusleikkauksia hyväksy ja olemme ne rahoittaneet osana tätä budjettia.

**14.50 Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru täällä hiljattain sanoi, ja jotkut muutkin sanoivat, että koulutuksesta leikataan 3 miljardia. Se ei ole oikea luku, ja se on väärä tapakin laskea. (Krista Kiuru: Miten niin?)

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Arvoisa puhemies! Me nyt tällä hetkellä otamme velkaa jokaista syntyvää lasta kohden vuodessa lähes 100 000 euroa. Minusta se on ihan liikaa. Jos me haluamme katsoa tätä velkaa myöskin yliopistonäkökulmasta, voisimme järjestää opintomatkan kreikkalaiseen yliopistoon tai kriisimaiden yliopistoihin. Siellä ei paljon kysytä, kun salkkumiehet tulevat EU:sta ja sanovat, kuinka paljon tästä pitää leikata. Eli Suomen on välttämätöntä tutkimuksen ja kehityksen kannalta saada meidän velkaantumisemme hallintaan.

Me voimmekin myöskin yliopistoissa tehdä uudistuksia. Meillä on esimerkiksi Itä-Suomen yliopistossa, Turussa hyviä kokemuksia yhteistyöstä, jopa yhdistymisestä. Varmaan Helsingin yliopiston vastapainoksi on syytä katsoa Länsi-Suomessa, Lapissa, Itä-Suomessa korkeakoulujen yhteistyötä. (Eduskunnasta: Näin toimitaan, näin toimitaan!) Se ei tarkoita kampusten lakkauttamista vaan yhteistyötä ja uudistamista sillä tavalla, että saadaan myöskin lisää vaikuttavuutta ja taloudellisuutta.

Minä uskon, että kun Suomen talous saadaan liikkeelle, arvoisa puhemies (Puhemies koputtaa) — meidän ongelmamme ovat rakenteellisia, sitä täällä ei ymmärretä — (Puhemies koputtaa) niin olisi erittäin tärkeätä saada...

**Puhemies Maria Lohela:** Nyt meni jo yliajalle.

**14.51 Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On kuitenkin tarpeellista pitää tiettyä perspektiiviä tässä asiassa. Surullista on tietysti tehdä kaikki nämä leikkaustoimenpiteet. Erityisesti koen kipeästi sen Helsingin yliopiston kohdalla, joka on minun oma rakas alma mater. Mutta muistetaan kuitenkin tämä perspektiivi, kun sanotaan, että 25 vuotta on yksi sukupolvi — noin 25 vuotta sitten valmistuin itse — kuinka paljon volyymit ovat siitä kasvaneet. Ei silloin osattu nykyisen kaltaisista unelmoidakaan. Korkeakoulutuksen budjetti on käytännössä lähes kaksinkertaistunut 2000-luvulla. Se on hieno asia, mutta koska yliopistojen kehittäminen, korkeakoulujen kehittäminen, on pitkäjänteistä työtä, niin kyllä tämä vaikuttaa siihen, että jämähdetään paikalle (Puhemies koputtaa) ja kehitys pysähtyy.

**14.52 Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella surullista kuunnella, miten hallituspuolueiden jäsenet yksi toisensa perään antavat todistusta siitä, miten he eivät ymmärrä tiedepolitiikasta eivätkä yliopistoista yhtään mitään. (Olavi Ala-Nissilä: Miten niin?) Keskustan Ala-Nissilä sanoi täällä, että yliopistoissa täytyy tehdä rakenteellista uudistamista ja että nyt ei leikata vaan tehdään rakenteellisia uudistuksia. (Olavi Ala-Nissilä: En minä niin sanonut!) Ihan tiedoksi teille, että suomalaisissa yliopistoissa ollaan niin pahassa tilanteessa, että siellä ollaan yhdistämässä oppiaineita, kokonaisia tieteenaloja tulee häviämään. Suomesta lähtee ulkomaille enemmän tutkijoita, enemmän professoreita, enemmän opiskelijoita kuin koskaan. Suomessa on meneillään kovemmat yt-neuvottelut yliopistoissa ja korkeakouluissa kuin ikinä itsenäisen Suomen aikana. Tässä tilanteessa te kehtaatte sanoa yliopistolaisille, että yliopistoissa pitää tehdä enemmän vähemmällä. Ministeri Rehn on sanonut, että perustutkimuksessa pitäisi tehdä enemmän kaupallista kilpailua edistävää tutkimusta, (Puhemies koputtaa) ja hän osoittaa tällä tavalla, että hän ei ymmärrä yhtään, mitä on perustutkimus.

**14.53 Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä näistä vaihtoehtoista on puhuttu, niin minun mielestäni olisi hyvä palauttaa mieleen myöskin, mikä

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

on tämä hallituksen vaihtoehto, jolla me saamme työllisyyttä ja kasvua aikaiseksi. Kun oppositiopuolueet näissä eri vaihtoehtobudjeteissa ovat esittäneet lisäpanostuksia koulutukseen, työllisyyden hoitoon, investointeihin, niin hallitus esittää siis, että me leikkauksilla ja palkanalennuksilla saamme Suomeen työllisyyden kuntoon ja talouden kasvamaan. Kyllä minun mielestäni on aika selvää, mikä näistä vaihtoehtoista on uskottavampi tapa lisätä työpaikkojen määrää.

Sitten kun ministeri ja myös muut edustajat täällä ovat perustelleet näitä koulutusleikkauksia valtiontalouden säästöillä ja sillä, että pitää saada velkaantumisen taistuttamaan, niin suurin osa tästä kritiikistä, mikä on esitetty näitä leikkauksia kohtaan, on esitetty juuri talouspoliittisesta näkökulmasta: on sanottu, että nämä leikkaukset ovat uhka meidän kilpailukyvyille, nämä uhkaavat leikata talouskasvua, nämä muodostavat esteen uusien työpaikkojen ja uusien yritysten synnylle. (Puhemies koputtaa) Eli tuo argumentti ei kannu.

Ja lopuksi: Kun edustaja Sarkomaa sanoi, että hän on pettynyt vaihtoehtobudjetteihin, niin kyllä minä olen pettynyt siihen, että tässä tilanteessa ministerillä ei ole aikaa edes istua täällä keskustelun loppuun.

**14.54 Simon Elo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Alanko-Kahiluoto, jos tuo puheenne on kuva siitä, mikä on kunnioituksen taso hallituksen edustajia kohtaan, niin ei voi sitten välttämättä ihmetellä, että kaikki eivät paikalla ole. Itse silti olen.

Edustaja Adlercreutz piti kyllä ihan hyvän puheenvuoron. Kyllä minä näen, että yliopistot tekevät arvokasta työtä, tämä näin myös Turun ja Helsingin yliopiston kasvattina. Mutta toisaalta olen kyllä hieman hämmästynyt, jopa surullinen, sosialidemokraattien täällä esittämistä puheenvuoroista. Teidän mielestänne ei pidä kohtuuttomasti leikata pienituloisilta — siitä olen samaa mieltä. Keskituloiset olisi mielellään jätettävä rauhaan — no, näinhän se on. Mutta on se kumma, että hyvätuloiset akateemikotkin ovat täysin koskemattomia työväenpuolueelle, ja kehitysapuakin pitäisi kasvattaa. On se erikoista. Sosialidemokraatit ovat nykyään tämmöinen punainen ei-puolue kaikissa asioissa.

Perustuslaissa määritellään, että sivistykselliset perustehtävät pitää yliopistojen hoitaa. Jos ja kun se toteutuu, minä olen tyytyväinen, että jatkossakin pienituloisenkin perheen lapsi voi päästä yliopistoon ja sivistykselliseen kukoistukseen.

**14.56 Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En olisi kyllä uskonut, että perussuomalaiset täällä nyt tällä tasolla puhuvat sosialidemokraattinen vaihtoehdosta, jossa me puolustamme koulutusta laajasti, me puolustamme yliopistoja ja olemme todella huolissamme näistä yt-menettelyistä ja siitä, että väkeä pistetään pois. Tämä on todella vakava asia, ja hallituspuolueen luulisi olevan hivenen nöyrempi näissä kysymyksissä. Ei se vastaus, arvoisat edustajat, tule siitä, että oppositiota haukutaan, rätkäytetään täällä, vaan kyllä täytyy kantaa itse vastuu. Hallituksen oman vaihtoehdon iso ongelma on se, että hallitus ei tee yhtäkään tointa, jolla lisätään työpaikkoja tässä ja nyt. Ainoa, mihin te uskotte, on pakkolait, joilla väen vängällä työmieheltä, -naiselta leikataan palkkoja ja jotka voisivat vaikuttaa aikaisintaan 2017. (Olavi Ala-Nissilä: Byrokratiaa puretaan koko ajan!) Mitä teette työpaikkojen eteen tässä yhteydessä?

Toinen iso ongelma: leikkaamalla koulutuksesta te hidastatte talouskasvua, te hidastatte talouskehitystä ja kaiken kukkuraksi tarjoatte erittäin epätasa-arvoisen tulevaisuuden suomalaisille lapsille ja nuorille.



## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

**14.57 Kaj Turunen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siihen, kuka kantaa vastuuta, on selkeä vastaus: Hallitus kantaa vastuuta. Hallitus kantaa vastuuta myös koulutuksesta. Ongelma opposition varjobudjeteissa on tulo-rahoituksen epärealismi. (Eduskunnasta: Juuri näin!) Tämä on se juttu, että kyllähän me kaikkea hyvää voimme laittaa menopuolelle, mutta pitää olla realismia myös tulopuolella, ja se on poikkeuksetta niin vihreillä kuin sosialidemokraateilla aivan utopiaa. Tämä on ongelma.

Tästä keskustelusta kyllä kieltämättä tulee déjà vu. Mehän kävimme tätä keskustelua kesäkuun alussa. Huomasin tässä tammöisen nettilehden otsikon: "Kuulinko oikein, että SDP leikkasi toisen asteen koulutuksesta enemmän kuin hallitus?" Tämä on otsikko tässä näin. Ministeri Grahn-Laasonen ihmetteli tätä kesäkuun alussa, kun täällä selvisi, että keskiasteen koulutuksesta demarit leikkaavat enemmän kuin hallitus. (Eduskunnasta: Näin oli!) Kiuru sanoi täällä, että hallituksella on kaikki mahdollisuudet tehdä ratkaisuja. Niin oli muuten viime hallituksellakin, sosialidemokraateillakin. Teillä oli työryhmä, jonka johdossa oli demari. Muistaakseni, oliko niin, edustaja Gustafsson johti tätä työryhmää, (Puhemies koputtaa) Rinne oli mukana, (Puhemies: Aika!) ja tämä yliopistojen kehittäminen tuli tämän vaalikauden puolelle.

**Puhemies Maria Lohela:** Vielä edustajat Gustafsson ja Lindtman, ja sitten jatketaan keskustelua puhujalistalla.

**14.58 Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Turusen puheenvuorossa tuli hyvin paljon asiaa asian sivusta ja väärää tietoa. (Kaj Turunen: Ohhoh!) Itse asiassa se, mitä ajattelin sanoa edustaja Elomalle, sopii hyvin sanottavaksi perussuomalaisille ja laajemminkin. Edustaja Elomaa totesi, että valtiontalous on ongelmissa. Niin on, mutta meillä on se ero, että sosialidemokraatit ja oppositio näkevät tieteen, opetuksen ja tutkimuksen investointina, (Outi Alanko-Kahiluoto: Hyvä puheenvuoro!) eivät kulueränä. Tämä on ihan olennainen ero. Ja kun me samanaikaisesti tiedämme, että Saksassa lisätään panostuksia tieteseen ja tutkimukseen — myös Pohjoismaissa — niin nyt tällä teidän väärällä politiikallanne me jääme jälkeen meidän keskeisistä kilpailijamaistamme keskeisen tuotantopääoman, tutkimuksen ja koulutuksen, leikkausten johdosta. Menikö perille?

**14.59 Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanon vielä kerran sen, mikä täällä on toistettu monta kertaa. Perussuomalaiset eivät nyt peru yhtään niistä päätöksistä, joita he viime kaudella kritisoiivat, kun he ovat saaneet valtaa. (Pia Viitanen: Ja keskustalla sama!) Sen lisäksi te teette 3 miljardia päälle ja moninkertaistatte Helsingin yliopiston säästöt.

Näistä vaihtoehtobudjeteista, jotta tulee kirjatuksi, vielä kerran: Nostan hattua, että Kai Mykkänen on ainoa kokoomuslainen, joka on salissa silloin, kun puhutaan koulutuksesta ja sivistyksestä. Nostan Mykkäselä tästä hattua, että hän on ainoa kokoomuslainen, joka on täällä salissa. Mutta on sanottava, että Sitralla oli viime vuonna 15 miljoonaa ylijäämää. Jos vain puolet otetaan, laitetaan tase töihin ja laitetaan kertaluontoisiin menoihin... Kertatulot, kertamenot, ne löytyvät meidän vaihtoehtobudjeteistamme. Tase töihin.

Mutta, arvoisa puhemies, tämän keskustelun suurin uutinen on se, että täällä hallituspuolueen edustajat tunnustavat, että näillä päätöksillä, niin kuin Kivelä totesi, osaamistason nousu pysähtyy. Eli hallitus siis tekee tietoisesti sen valinnan, että Suomen osaamistason

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

nousu pysäytetään. Miettikää, (Puhemies: Aika!) mikä vaikutus sillä on kilpailukykyyn, edustaja Hoskonen.

**Puhemies Maria Lohela:** Sitten jatketaan puhujalistaan.

**15.00 Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Gustafssonkin omassa puheenvuorossaan totesi, julkisti Tieteentekijöiden liitto eilen valintansa vuoden tieteenteon esteeksi. Tänä vuonna tämän kyseenalaisen kunnian sai tämä hallitus ja tämän hallituksen esittämät toimenpiteet, jotka kurjistavat yliopistoja ja tutkimusta. Niistä yksi merkittävimmistä on juuri korkeakoulujen ja perustutkimuksen rahoituksen jättileikkaukset.

Hallituksen esitys korkeakoulujen indeksin jäädyttämisestä koko vaalikaudeksi on yksi keskeinen tapa, jolla tätä sivistykselle ja tutkimukselle tuhoisaa politiikkaa toteutetaan. Vuosina 2016—2019 indeksien jäädyttämisen yhteenlasketun vaikutuksen arvioidaan olevan noin 160 miljoonaa koko korkeakoulukentällä. Näiden säästöjen lisäksi korkeakouluihin iskee ensi vuoden talousarvioon sisältyvät leikkaukset, apteekkimaksun kompensoinnin poisto sekä Tekesin rahoitukseen tehtävät isot leikkaukset.

Tämä hallitus on nyt kerralla esittämässä indeksien jäädyttämistä koko vaalikaudeksi. Se tarkoittaa sitä, että säästöt jäävät voimaan, vaikka taloustilanteessa tapahtuisikin myönteinen muutos. Mikäli talous elpyy, kustannustaso nousee mutta korkeakoulujen asema vaikeutuu entuudestaan, jos indeksijäädytykset ovat voimassa. Oikeudenmukaisempi tapa säästää, jos säästöjä haluaa tehdä, olisi jäädyttää indeksit joka vuosi erikseen. Tätä on myös sivistysvaliokunta omassa mietinnössään painottanut. Sellainen toimintatapa antaisi korkeakoulukentälle edes jonkunlaista toivoa paremmasta. Professoriliiton mielestä indeksien jäädyttäminen nyt (Hälinää — Puhemies koputtaa) esitetyllä tavalla on erittäin negatiivinen signaali yliopistoille, tutkimukselle, ylimmälle opetukselle, opiskelijoille... (Hälinää)

**Puhemies Maria Lohela:** Edustaja Andersson, odotatteko hetken. — Arvon edustajat! (Jukka Gustafsson: Edustaja Ala-Nissilä!)

...ja — edustaja Ala-Nissilä voi varmaan myös tulla pönttöön, jos on jotain sanottavaa — viime kädessä koko yhteiskunnalle. Viesti on, että valtiolta ei enää halua uskoa pitkäjänteisyyttä edellyttävään yliopisto-opetukseen ja -tutkimukseen.

Arvoisa puhemies! Eilen eri puolilla Suomea osoitettiin mieltä koulutukseen kohdistuvia leikkauksia vastaan. Tuhannet ihmiset olivat taas kerran lähteneet liikkeelle tämän hallituksen korkeakoulupolitiikkaa protestoimaan. Tämä hallitus on tähän mennessä jo muuttanut tai vetänyt takaisin useita esityksiä, jotka ovat saaneet paljon kritiikkiä julkisuudessa. Uskallan väittää, että koulutukseen kohdistuvat leikkaukset ovat eniten kritiikkiä saaneita säästöesityksiä. Sen lisäksi, että se sivistyksellisestä näkökulmasta on tuhoisaa, se on myös talouspoliittisesti haitallista. Jopa Elinkeinoelämän keskusliitto ja Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ovat kritisoineet ylisuuria leikkauksia koulutukseen. Tästä laajasta kritiikistä huolimatta hallitus ei ole muuttanut kantaansa koulutusleikkauksiin pätkääkään. Minusta se osoittaa, että tässä on aidosti kyse tietoisesta poliittisesta valinnasta. Tämä hallitus ei arvosta eikä ymmärrä tieteen ja tutkimusten merkitystä, ei sivistyksellisessä eikä taloudellisessa mielessä.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Perustuslakivaliokunta esitti omassa lausunnossaan poikkeuksellisen kovaa kritiikkiä tätä lakiesitystä kohtaan. Perustuslakivaliokunnan mukaan valmisteluun liittyy vaikutusarvioiden osalta vakavia puutteita, ja näiden puutteiden vuoksi valiokunnan mielestä on välttämätöntä, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa huolellisesti yliopistojen perusrahoituksen leikkausten tosiasiallisia vaikutuksia yliopistojen toimintaan ja mahdollisuuteen suoriutua tehtävistään.

Arvoisa puhemies! Me olemme Suomessa nyt tilanteessa, jossa ei enää ole varmuutta siitä, onko korkeakouluilla mahdollisuuksia hoitaa perustehtäviään ja suoriutua niistä. Nyt ei puhuta mistään rakenteellisista uudistuksista, ei puhuta tehostamisesta, vaan leikkauksista, jotka aidosti uhkaavat murentaa suomalaisen koulutusjärjestelmän ja tutkimuksen perustaa.

**15.05 Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Nämä yliopistojen rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset vaikuttavat merkittävästi yliopistojen perustehtäviin, opetukseen ja tutkimukseen. Useiden yliopistojen perustoiminnot ovat lamautumassa. Lisäksi useat yliopistot ovat aloittaneet yt-neuvottelut henkilöstön vähentämiseksi. Samaan aikaan yliopistoilta vaaditaan muun muassa ympärivuotista opetusta ilman lisärahoitusta.

Indeksikorotusten tekemättä jättäminen ammattikorkeakouluille vaarantaa niiden lakisääteisten perustehtävien laadukkaan ja tuloksellisen toteuttamisen. Ammattikorkeakoulut ovat parhaillaan toteuttamassa monivuotisia sopeuttamisohjelmiaan. Ne ovat perustehtävässään kuitenkin sitoutuneet kantamaan vastuunsa Suomen talouden uudistamisesta profiloitumalla sekä tiivistämällä yhteistyötä eri korkeakoulutoimijoiden sekä työ- ja elinkeinoelämän kanssa, ja monet ammattikorkeakoulut tekevät erittäin vaikuttavasti tätä toimintaa. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, jos taloudellinen perusta ei ole pitkäjänteinen. Nyt tämä kaikki on vaarassa.

Erityisen ikävää tässä esityksessä on se, että nämä vaikutusarvioinnit puuttuvat lähes kokonaan. Tähän jopa perustuslakivaliokunta puuttui, ja sen mielestä vaikutusarvioinnin puutteiden takia on välttämätöntä, että OKM seuraa huolellisesti yliopistojen perusrahoitusten leikkausten tosiasiallisia vaikutuksia yliopistojen toimintaan ja mahdollisuuteen suoriutua tehtävistään. Erityisen tärkeää on seurata myöskin sitä, miten perusrahoituksen merkittävä väheneminen vaikuttaa tutkimuksen laatuun ja toteuttamisedellytyksiin sekä tutkimukseen perustuvan opetuksen tasoon ja saatavuuteen.

Minä toivonkin kovasti, että hallitus olisi valmis korjausliikkeisiin, vaikka sitten tulevisissa budjeteissa, sillä on ihan selvää, että nämä vaikutukset Suomen tulevaisuuteen ja uusiin innovaatioihin ja kehitykseen tulevat olemaan aika murskaavia.

**15.07 Nasima Razmyar sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen ehdotus jäädyttää korkeakoulujen indeksit on näköalaton. Se on tässä keskustelussa jo huomattu tänään, mutta myös ennen tätä. Yliopistoilta tämä leikkaa yli 100 miljoonaa ja ammattikorkeakouluilta reilusti yli 50 miljoonaa. Indeksien jäädyttäminen kokonaisuudessaan — eli yli 2 miljardin leikkaukset koulutukseen ja sivistykseen — ei lisää Suomen kilpailukykyä, vaan toimii juuri päinvastoin. Hallituksen valitsema suunta on aivan jotain muuta kuin sen asettamat tavoitteet ja myös ne vaalilupaukset, joista aina välillä on hyvä muistuttaa täällä.

Hallitus väittää, että leikkaukset pakottavat yliopistot kehittämään ja uudistumaan. Arvoisa hallitus — josta nyt tässä kovin montaa ei ole enää paikalla —, todellisessa maailmassa kehittämistä ja uudistamista ei voi tehdä olosuhteissa, joissa leikkaukset romuttavat

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

suomalaista koulutusjärjestelmää, olosuhteissa, joissa joudutaan epäilemään ylipäättään sitä, pystyvätkö korkeakoulut suoriutumaan edes niistä perustehtävistä. Tämän huolen on esittänyt myös perustuslakivaliokunta, samoin siitä on keskusteltu paljon meillä sivistysvaliokunnassa.

Hallitus ei ole kunnolla arvioinut indeksien jäädyttämisen todellisia vaikutuksia. Tällä hetkellä arvio on vain vuodesta 2016, mutta se ei kerro koko totuutta koko kaudesta 2016—2019. Se ei kerro, kuinka suuren sosiaalisen velan ja sivistyksen kuilun hallitus on jättämässä jälkeensä. Yliopistojen leikkaukset vaikuttavat suoraan opetukseen ja tutkimukseen sekä niiden molempien laatuun. Lisäksi monet yliopistot joutuvat indeksien jäädytysten vuoksi vähentämään henkilökuntaansa, jota ei ole todellakaan ollut tähän mennessä kovin paljon liikaa. Ammattikorkeakouluissa toteutetaan tällä hetkellä monivuotista sopeutusohjelmaa. Ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet uudistamiseen ja parempaan yhteistyöhön toisten yksiköiden sekä työ- ja elinkeinoelämän kanssa, joten on turha täällä sanoa, että ei haluta tehdä uudistusta tai niitä rakenteellisia muutoksia. Tämä uudistaminen ei edelleenkään ole kunnolla mahdollista, jos jatkuvasti leikataan eikä olla valmiita panostamaan uudenlaiseen koulutukseen. Sitähän me haemme tässä.

Valtavan, kokonaisuudessaan yli 2 miljardin kokoisen negatiivisen signaalin jättäminen ja lähettäminen korkeakouluille, tutkimukselle, opetukselle, nykyisille opiskelijoille ja tulevaisuuttaan vielä etsiville nuorille on lyhytnäköistä — se on yksinkertaisesti lyhytnäköistä. Se antaa väärän viestin ajassa, jossa tutkimus, sivistys ja osaaminen ovat avaimia menestykseen. Me tarvitsemme Suomeen osaamista, me tarvitsemme Suomeen tutkimusta, mutta me tarvitsemme ennen kaikkea hyvin selvästi tänne Suomeen lisää arvostusta sivistykselle. Se näyttää nyt puuttuvan.

**15.11 Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Suomen menestysresepti on aina ollut se, että me olemme vaikeinakin aikoina osanneet panostaa koulutukseen, tutkimukseen ja osaamiseen. Tämän reseptin varassa suomalaisten osaamistaso on vuosikymmenten aikana nousut, ja olemme rikastuneet kansakuntana kaikilla mittareilla mitattuna. OECD on todennut, että 90-luvun lama ja sinä aikana tehdyt poliittiset päätökset olivat juuri niitä, jotka todellisuudessa toivat Suomelle paljon enemmän kilpailukykyä kuin toisin toimimalla olisi tapahtunut. 90-luvun syvän laman aikana, kun raha oli loppu, silloinen pääministeri Lipposen hallitus päätti tukea rakennemuutoksen läpivientiä ja uuden kasvun synnyttämistä juuri panostamalla koulutukseen, osaamiseen ja innovaatioihin. Suomi kävi samaan aikaan läpi isoa elinkeinorakenteen muutosta, mutta kasvu alkoi, kun sitä aidosti vauhditettiin osaamiseen panostamalla. Uuteen kasvuun panostaminen kannatti, sillä huonoja taloudellisia aikoja seurasi kasvun ja taloudellisen vakauden aika, ja juuri tuosta ajasta me olemme kovin kiitollisia, kun takaisin menneeseen nyt katsomme.

Arvoisa puhemies! On totta, että edelliset hallitukset, niin pääministeri Kataisen kuin Stubbinkin hallitukset, joutuivat tekemään säästöjä koulutukseen. Se tässä vain ihmetyttää, se on hyvin erikoista, että kun näitä säästöjä myös kritisoitiin silloisen opposition johdolla — eli keskustan ja perussuomalaisten johdolla — ja silloin pidettiin tehdyn välikysymyksen mukaan 1,7 miljardin säästöjä kohtuuttomina ja sellaisina säästöinä, jotka rapauttavat kansallista osaamis pohjaa, niin olemme täällä istuntosalissa toteamassa, että näitä säästöjä ei peruttu, vaan uusi hallitus päätti, että tehdään 3 miljardin säästöt siihen päälle. On hyvä todeta, että valtiovarojen sivistysjaostossa olemme todenneet jo meidän omassa työssämme, että opetusministeriöön kohdistuvat 2,4 miljardin säästöt plus siihen päälle

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

ne muut säästöt, jotka koskevat tieteen ja tutkimuksen ja innovaatioihin käytössä olevaa rahoitusta, johtavat siihen, että 3 miljardia säästetään. (Martti Mölsä: Missä ajassa?) — Kumulatiivisesti vaalikauden loppuun mennessä.

Arvoisa puhemies! On hyvä todeta myöskin se, että nyt ollaan aika kovassa tienhaaras-  
sa. Täällä ei auta hallituspuolueen todeta, että ajat ovat vaikeita, säästää pitää, kun osaami-  
sella on nimenomaan luotu kasvua. Jos me ajattelemme, että 3 300 työpaikkaa vähemmän  
tieteestä, tutkimuksesta, korkeakouluista, siis yliopistoista ja ammattikorkeakouluista, tu-  
levalla vaalikaudella luo enemmän kasvua kuin se, että me olisimme jättäneet ja säilyttä-  
neet nämä työpaikat, niin varmaan sillä logiikalla kovin pitkälle ei pötkitä, siis sillä, että  
tämä suuri muutos, jonka te viette nyt läpi tällä hallituksen esityksellä, olisi toivottava. Sik-  
si minusta olisi tärkeää, että me myöntäisimme, että virhe on nyt tapahtumassa. Viisautta  
on olla viisas ajoissa, ei viisas myöhemmin.

Nämä yliopiston ja tutkimusrahoituksen jättileikkaukset tarkoittavat käytännössä sitä,  
että me viemme 500 miljoonaa euroa yliopistoilta ja tutkimukselta pois. Kuka meistä us-  
koo, että tällaiset säästöt olisivat suotavia, tarvittavia, mahdollisesti juuri sellaisia, jotka  
kannattaa tehdä? Eli kyllä te pidätte hallituksessa nyt kynsin ja hampain kiinni siitä, että  
kun pieleen menee, niin varmistetaan, että pieleen menee varmasti. Sen takia minusta se on  
suuri sääli. Nyt pitäisi perua tämä indeksien jäädyttäminen kokonaan.

Ei ole oikea signaali meidän korkeakouluväelle, että kun heidän pääomallaan, sillä hen-  
kisellä, viisaalla pääomalla, saataisiin Suomelle uusia kasvun alkuja, niin samaan aikaan  
me kaikilla mahdollisilla tavoilla annamme ymmärtää, että ei täällä eduskunnassa ymmär-  
retä mitään tästä asiasta. On hyvä todeta, että Olli Rehn teki sen omalla ulostulollaan Yle-  
uutisissa, joissa hän kertoi, että hän ei ymmärrä perustutkimuksesta mitään. Se, mitä Stubb  
on kertonut lausahduksillaan "on kolme syytä olla professori: kesä-, heinä- ja elokuu" ja  
"mieluummin kuuntelen virkamiehiä kuin dosentteja" tai "niukkuus lisää luovuutta", ja sa-  
malla linjalla jatkaminen myöskin opetusministerin tontilla ovat niitä tekoja, jotka lisäävät  
entisestään epävarmuutta ja lisäävät myöskin tutkimuskentässä aitoa huolta siitä, ymmär-  
retäänkö tässä kansakunnan vaikeassa tilanteessa, mistä kasvua (Puhemies koputtaa) voisi  
oikeasti luoda. Pakko sanoa, että näköalatonta tämä on, ja tällaisena tämä jatkuu, ellei näitä  
leikkauksia peruta.

**15.17 Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Valiokunta korostaa mietinnössään, että in-  
deksikorotusten jäädyttäminen vuonna 2016 koskee laajasti koko opetus- ja kulttuuritoin-  
ta. Ehdotukset osoittavat osaltaan maamme taloudellisen tilanteen vakavuuden ja erityises-  
ti tarpeen tasapainottaa julkinen talous.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että esityksen vaikutusarvioihin liittyy va-  
kavia puutteita. Tämän vuoksi on tärkeää seurata huolellisesti perusrahoituksen leikkaus-  
ten vaikutuksia tutkimuksen laatuun.

Sivistysvaliokunta esitti mietinnössään uudelleen, että kuluvan hallituskauden loppu-  
vuosien taloudellinen toimeliaisuus ja inflaatio voivat olla arvioitua suurempia, jolloin in-  
deksin jäädyttäminen voi aiheuttaa suurenkin määrärahojen jälkeenjäneisyyden. Tämän  
vuoksi on tärkeää seurata indeksin jäädytyksen seurauksia vuosittain.

On hyvä virkistää muistia ja huomioida, että edellisen hallituskauden aikana ammatti-  
korkeakoulun uudistuksen myötä leikattiin noin 200 miljoonaa euroa. Tämä vastaa noin  
20:tä prosenttia kokonaisrahoituksesta. Nyt tehtävät säästöt ovat pitkälti edellisen hallituk-  
sen leikkausten vuoksi niin kipeitä.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Säästötoimenpiteet edellyttävät korkeakouluilta rakenteiden ja toimintatapojen uudistuksia. Korkeakoulut voivat helpottaa rahoitustilanteen kireyttä rahoituspohjan laajentamishankkeilla. Pääomituksen mahdollistama lisätuotto, suunniteltu lahjoitusten verovähennysoikeus sekä erittäin keskeinen koulutusviennin edellytysten parantaminen voivat tuoda merkittävääkin helpotusta.

Lopuksi totean vielä, että valiokunnan lausumaehdotuksen mukaisesti on tärkeää, että hallitus kattavasti seuraa korkeakoulujen rahoituksen riittävyyttä suhteessa korkeakouluille osoitettuihin tehtäviin.

Ja vielä: edustaja Gustafsson, kyllä koulutus ylipäättään voidaan lukea investoinniksi tulevaisuuteen eikä kulueräksi.

**15.19 Sanna Marin sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus perustelee näitä omia esityksiänsä aina pakolla ja velkapelottelulla. Tästä edustaja Ala-Nissilä käytti tänään puheenvuoron, jossa hän vetosi näihin samoihin perusteisiin. Hallituksen ei ole kuitenkaan pakko tehdä massiivisia koulutusleikkauksia, jotka vaarantavat tulevan kasvun, osaamisen ja Suomen kilpailukyyn. Me olemme täällä useaan otteeseen kuulleet näitä erilaisia puheenvuoroja, joissa esimerkiksi on viitattu siihen, että Suomi murtaa tällaisen ikään kuin maagisen 100 miljardin velkarajan, ja kuitenkin on osoitettu, että näin ei ole käynyt, vaikka siihenkin on useaan otteeseen tässä salissa aiemmin viitattu. Näitä leikkauksia kuitenkaan ei ole pakko tehdä, sillä nämä ovat juuri niitä leikkauksia, jotka vaarantavat meidän tulevaisuuden kilpailukyyn.

Nämä korkeakoululeikkaukset, indeksien jäädyttäminen koko eduskuntavaalikaudeksi, ovat selkeä arvovalinta. Se on valinta hallitukselta, joka päättää, että se haluaa tasapainottaa taloutta nimenomaan leikkaamalla tulevaisuudesta. Nämä eivät kuitenkaan ole kauhean järkeviä leikkauksia sen takia, että kun me leikkaamme tulevaisuudesta, niin me leikkaamme siitä potentiaalisesta kasvusta, joka meidän olisi mahdollista saavuttaa, jos me tässä ajassa uskaltaisimme tehdä järkeviä päätöksiä ja investoimme esimerkiksi koulutukseen, korkeakoulutukseen, osaamiseen ja tutkimukseen.

Me elämme merkittävää elinkeinorakenteen muutosta ja murrosta. Samoin me elämme merkittävää työelämän ja työn muutosta ja murrosta. Me olemme keskellä isoja muutoksia esimerkiksi digitalisaation, robotisaation ja muiden tällaisten isojen trendien osalta. Nimenomaan se, että me panostaisimme tässä ajassa koulutukseen, osaamiseen ja tutkimukseen, auttaisi meitä vastaamaan esimerkiksi näihin murroksiin tulevaisuudessa. Kyse on siis tulevaisuusinvestoinnista, kun me laitamme rahaa koulutukseen, ja sen takia täältä leikkaaminen on vaarallista tässä taloustilanteessa.

**15.21 Kimmo Kivelä ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kaikkien näiden maailmanlopun maa-lausten äärellä on kuitenkin muistettava, että Suomi on jatkossakin koulutukseen panostava yhteiskunta. Suomalainen menestystarina on huikea, ja se ajatus on edelleen johtotähtenä — jo Snellmanilta syntynyt ajatus — että pienen kansakunnan voimavara on koulutuksessa, osaamisessa, sivistyksessä. Tämä on aivan varmasti johtotähtenä myös vastaisuudessa siitä huolimatta, että joudutaan kipeisiin leikkauksiin.

Tämä lakiehdotus — hyväksyttäessä se — ei suinkaan tule merkitsemään sitä, että korkeakoulu- ja yliopisto-opetus ja tutkimustyö tässä maassa loppuvat, (Jukka Gustafsson: No, ei kai se lopu!) päinvastoin, niitä tullaan tekemään edelleenkin laadukkaalla tavalla. Toki leikkaukset ovat kipeitä, ja ikävä viestihän yliopisto- ja korkeakoulukentälle nämä

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

leikkaukset ovat, mutta yhtä lailla on äärimmäisen tärkeää, että yhteiskunnassa säilyy tieteen harjoittamisen into, tieteen harjoittamisen intohimo. Vain uskolla asiaansa ja tekemisen ilolla ja intohimolla saadaan uutta, innovatiivista ja luovaa aikaiseksi. Pelkästään rahan vähyys tai paljous ei siihen auta. On tärkeää, että tämä oikea henki, intohimo ja ilmapiiiri varmistetaan ja turvataan.

**15.23 Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa rouva puhemies! Suomi on jämähtämässä Euroopan reunalle. Euroon liittyminen aikoinaan on syönyt Suomen kilpailukykyä. On pidettävä huoli, että esimerkiksi tutkivan lääketieteellisuuden työpaikat eivät siirry pois Suomesta Ruotsiin tai Tanskaan tai lopulta Eurooppaan kilpailukykyisempiin maihin, koska juuri tutkimuksen ja innovaatiokehityksen kentällä meillä olisi mahdollisuus pärjätä. Elinkeinoelämän valtuuskunnan mukaan Suomen tieteen ja tutkimuksen taso on 2010-luvulla rapautunut ja kansainväliset kilpailijat ohittaneet Suomen, etenkin innovaatiokyvykkyudessa, edustajat Kiuru ja Gustafsson, vaikka SDP on ollut viime kaudella hallituksessa.

Menestyminen kansainvälisessä kilpailussa edellyttää elinkeinoelämän, yliopistojen ja tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä sekä kansainvälistä verkostoitumista. Innovaatioidemme kaupallistaminen vaatii vielä paljon työtä. Elinkeinoministeri Olli Rehn on todennut, että Tekesin rahoitusinstrumentteja uudistetaan tukemaan tutkimuksen ja osaamisen kaupallistamista. Hallitus panostaa myös koulutusvientiin. Esteitä puretaan kaikilta koulutusasteilta ja otetaan käyttöön lukukausimaksut EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta. Suomen yliopistoille tulee nyt mahdollisuus tarjota maksullisia opintoja. Raha jää yliopistojen omaan käyttöön. Kansainvälinen tutkimusrahoitus on myös hyvin kilpailtu. Suomen tulisi aktiivisesti hakea rahoitusta muun muassa kansainvälisistä säätiöistä.

**15.25 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro):** Arvoisa puhemies! On hyvä, että sain tämän vastauspuheenvuoron, koska minusta täällä eduskuntasalissa pitäisi puhua niin kuin asiat ovat. Ja nyt täällä edustaja Huhtasaari totesi, että meidän tutkimuskenttämme on rapautunut. Se on todella posketon väite, koska satuin olemaan vielä silloin asiasta vastaava ministeri, kun tehtiin Suomen tutkimuksen ja tieteen tilasta tutkimus, ja se tutkimus ei kyllä kerro siitä, mistä äsken te kerroitte. On hyvä todeta, että Suomella on paljon vahvuuksia, joihin panostamalla me voisimme olla vielä paljon parempia, ja me satsaamme innovaatioihin ja tutkimukseen merkittävästi rahaa. Me olimme vielä tässä pari vuotta sitten noin kolmantena innovaatiopanostuksissa, mutta tosiasia on se, että me voisimme saada vielä enemmän, kun me tekisimme tätä systemaattisemmin ja suunnitellummin. Mutta suomalainen tutkimus on erittäin hyvää tasoa, tästä on tehty tutkimus, ja toivon, että edustaja pitäytyisi tältä osin faktoissa.

**15.26 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro):** Arvoisa rouva puhemies! Elinkeinoelämän valtuuskunta tällä tieteen ja tutkimuksen tasolla viittaa siihen, että koska kaikki muut ovat meidät ohittaneet, kaikki muut ovat menneet eteenpäin, me olemme jämähtäneet. Siihen tässä viitattiin. Innovaatiokyvykkyudessa Ruotsi ja etenkin Tanska ja Hollantihan ovat jo pitkään olleet meidän edellämme.

**Puhemies Maria Lohela:** Jatketaan puhujalistaa.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

15.27 **Leena Meri ps:** Arvoisa rouva puhemies! Itse olen perustuslakivaliokunnan jäsen, ja haluaisin muistuttaa tähän keskusteluun lisämausteeksi siitä, että perustuslakivaliokunta on yksimielisesti antanut lausunnon tästä perustuslainmukaisuudesta ja siellä on ollut harkinnassa sivistykselliset oikeudet ja yliopistojen itsehallinto. Ja jos tämä lainsäädäntö olisi ollut perustuslain vastaista, niin tämä olisi tarvinnut sitten perustuslain säätämisyjärjestystä. Tälläkin on merkitys arvioitaessa näitä asioita. (Krista Kiuru: Kuka on väittänyt, että tämä on perustuslain vastainen?) — Kiitos, Kiuru, kommenteista, mutta jos minä saisin puhua tämän puheenvuoroni. Te voitte varmaan pyytää kohta puheenvuoroa.

Sivistykselliset oikeudet tuovat meille sen, että valtiovallan tulee varmistaa, että saamme tietyntasoisien opetuksen, ja valtiolla on sitten velvollisuus rahoittaa nämä lakisääteiset tehtävät. Perustuslakivaliokunta toteaaakin, että valtiontalouden säästötavoitteet ovat vaikiintuneesti taloudellisen laskusuhdanteen aikana muodostaneet hyväksyttävän syyn ja perusteen puuttua jossain määrin perustuslaissa turvattuihin oikeuksiin ja niiden tasoon. Toki perustuslakivaliokunta myönsi myös sen, että tätä vaikutusarviointia ei ole riittävästi tehty, ja totesi sen, että siinä oli vakavia puutteita. Tästä syystä saimme käyttöömmme sivistysvaliokunnan asiakirjoja ja ensi vuoden talousarvion ja julkisen talouden suunnitelman vuosille 2016—2019 ja lisäksi kuulumme perustuslakiasiantuntijoita ja pohdimme tätä. Lopputoteamus perustuslakivaliokunnalla oli, että vaikka ehdotettu indeksijäädytys on vähäistä suurempi, sitä ei kuitenkaan valiokunnan mielestä yksittäisiin budjettivuosiin kohdistuvana toimenä voida pitää perustuslaissa turvatun yliopiston itsehallinnonkaan vastaisena. Tämän halusin tuoda lisäksi tähän keskusteluun.

Mitä kuuntelin tuossa aikaisemmin, niin jotenkin minua hieman huvittaa se, että täällä on sillä lailla, että kaikki aina sanovat, että pitää saada puhua ja halutaan puhua ja joku ei ole paikalla ja miksi joku ei ole paikalla. Tänään täällä kerrottiin, että ei saa puhua historiasta, että nyt hallituksella on vastuu. Se on totta, mutta me emme ole varmaan syntyneet tänä kesänä, vaan tämä maailma on ollut vuosituhansia jo pystyssä. Jos ajattelee, että minulla on yritys ja se on konkurssin partaalla ja minä aloitan sen yrityksen tervehdyttämisen ja saneeraamisen, niin minun täytyy varmaan tehdä joitain toimenpiteitä ja täytyy voida katsella sitä historiaa, mitä virheitä silloin on tehty, ettei niitä toisteta uudestaan. Että minusta on hyvä puhua myös historiasta, ei sitä tarvitse täällä niin kamalasti kavahtaa.

RKP:ltä ei ole enää paikalla täällä edustaja, joka puhui siitä, että ei saisi käyttää tiettyjä sanoja, "on jouduttu", että pitää käyttää joitakin muita, "valinta"-sanoja. Niin kauan kuin minä muistan — ja RKP on ollut melkein koko minun ikäni hallituksessa — kyllä tätä "jouduttu"-sanaa on käytetty, ihan kautta historian, ei se mikään uutuus ole.

Täällä sitten Li Andersson totesi, että hallitus ei ymmärrä koulutusta ja koulutuksen merkitystä. No en voi kaikkien puolesta puhua, mutta tunnen hyvin paljon ihmisiä yliopistomaailmasta ja olen itsekin opiskellut Helsingin yliopistossa ja arvostan suuresti koulutusta, niin että se on aika kova väite, ettei ymmärrä. Se on eri asia sitten, mitä joudutaan tekemään — käytän tätä sanaa, vaikka sitä ei joidenkin mielestä saa käyttää.

Sitten täällä todettiin myös, että hallitus irtisanoo ihmisiä yliopistoista. Tietääkseni me emme ole semmoista ehdotusta tehneet, että me irtisanomme ihmisiä. Totta kai on eri asia, mikä voi olla vaikutus ja päätökset yliopistoissa, mutta emme me täällä ole ketään irtisanomassa.

Ja minusta oli aika hauskaa, kun perussuomalaisten ryhmästä oli täällä todella paljon paikalla, että täällä puhutaan, että hallitus luikertelee ja ei kanna vastuuta. Hallituksessa on kolme puoluetta. On ikävää, jos kokoomus ei ole paikalla, mutta muistetaan kaikissa pu-



## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

heenvuoroissa sitten, ettei yleistetä, kun on niitä, jotka ovat kiltisti ja kuuliaisesti täällä kertomassa ja ottamassa vastaan tätä palautetta. Voin todeta, että tämä tilanne on Suomessa tosi vaikea ja ei tämä ole kenellekään meistä helppoa. Uutena kansanedustajana olen miettinyt, että varmasti olisi ollut mukavampikin aika aloittaa tämä poliittinen ura, että ei tässä kukaan ole niin kuin ylimielinen eikä kiittämätön eikä mitään muuta, mutta kyllä tässä täytyy voida keskustella tulevaisuudesta ja menneisyydestä ja muidenkin vastuusta. Että näin. — Kiitoksia.

**Puhemies Maria Lohela:** Jaha, täällä näköjään riittää vielä kommentteja. — Edustaja Gustafsson, vastauspuheenvuoro.

**15.32 Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aina mielenkiintoista kuunnella uusien edustajien puheenvuoroja. Edustaja Meri on minulle sillä tavalla uusi, että en ole kovin paljon häntä kuunnellut. Olin yhdessä asiassa samaa mieltä, kahdessa jyrkästi eri mieltä:

Minulle sopii aina se, että puhutaan — ja on hyvä puhua — historiasta, mahdollisimman syvällisesti. Mielestäni tässä talossa ei koskaan puhuta liikaa historiasta.

Sitten tämä, kun viittasitte, että joku puhuu siitä, että hallitus irtisano: No tämä on akateeminen kysymys. Ei tietysti Sipilän hallitus suoraan irtisano, mutta jos tiedeyhteisö toteaa, että nämä säästöt, leikkaukset, ovat niin isoja, että todennäköisesti joudutaan yli 3 000 ihmistä irtisanomaan, niin totta kai se johtuu hallituksen päätöksistä.

Ja sitten tämä, että joudutaan tekemään säästöjä: Tämä nyt on minusta myöskin niin, että henkilöillä, jotka nyt ovat saaneet hyvän koulutuksen, (Puhemies koputtaa) aina on (Puhemies: Aika tuli täyteen!) arvovalinnan paikka, mistä säästöjä ja leikkauksia tehdään. Ei niitä ole mistään ulkoa määrätty.

**15.33 Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Meren puhe oli hyvin perusteltu kaikilta muilta osin, mutta haluaisin pöytäkirjaan merkinnän, että kokoomus kyllä on paikalla.

**15.33 Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täysin samaa mieltä edustaja Gustafssonin kanssa, kyllä minun mielestäni historiasta on hyvä puhua, jotta voidaan välttyä tekemästä aikaisempia virheitä uudestaan, jotta on tietoisuutta siitä, mitä on jo tehty ja miten nämä jo tehdyt päätökset vaikuttavat. Mutta aikaisemmassa puheenvuorossani painotin sitä, että se, että joku muu on tehnyt huonoja päätöksiä joskus, ei ole mikään perustelu jatkaa sitä huonoa politiikkaa.

Samaa mieltä olen myöskin siitä, että ei kukaan täällä ole väittänyt, että hallitus suoraan irtisanoisi. Mutta minun mielestäni on äärimmäisen keskeistä, että hallituspuolueiden edustajat ymmärtävät, mitkä nämä seuraukset ovat nyt tehtävistä leikkauksista ja säästöistä. Ne pakottavat valitettavasti korkeakoulut hakemaan säästöjä myöskin henkilöstön kustannuksella.

Sitten lopuksi näistä pakoista ja valinnoista: Ehkä keskeisin arvovalinta, minkä tämä hallitus on tehnyt, oli hallitusohjelmassa, kun te linjasitte, että veroaste ei saa nousta. Sampo Terho sanoi, että tämä oli perussuomalaisille tärkeä arvokysymys, että verot eivät nouse. Se tarkoittaa sitä, että te valitsitte sen, että te sopeutatte julkistaloutta puhtaasti leikkauksilla. (Puhemies: Aika!) Te valitsitte sen, että jätätte hyvätuloiset pois näistä talkoista.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

**Puhemies Maria Lohela:** Vielä yksi vastauspuheenvuoro, ja sen käyttää edustaja Krista Kiuru.

**15.35 Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa silloin, kun edustaja Meri totesi, että tämä esitys ei ole perustuslain vastainen. Haluan korjata sen, että tämä ei siis ole perustuslain vastainen mutta olemme erityisessä tilanteessa, kun indeksileikkauksiin ottaa perustuslakivaliokunta kantaa. Sen takia tämä on minusta keskeinen asia, josta syytä on kyllä täällä keskustella.

On hyvin kiinnostavaa, että kun perustuslakivaliokunta on arvioinut, siis niin kuin yliopistolaki lähtee siinä, että yliopistot ovat autonomisia ja heidän autonomiaansa kuuluu riittävä rahoitus, niin nyt perustuslakivaliokunnassa on tätä kulmaa arvioitu suhteessa näihin tehtyihin aika massiivisiin indeksileikkauksiin ja todettu, että näitä vaikutuksia ei ole tarpeeksi arvioitu ja sen takia näitä vaikutuksia on syytä arvioida. Minusta, kun korjasitte tätä linjaa ja kävitte tämän läpi, tämä on juuri näin. Sen takia tämä on hyvin historiallista, että perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa siihen tällä rahoituksella, riittääkö se. (Puhemies: Aika!) Minusta se on tärkeä... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

**Puhemies Maria Lohela:** Seuraavaksi vastauspuheenvuoro vielä edustaja Meri.

**15.36 Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ilahduttaa kuulla, että olemme nyt yksimielisiä siitä, että historiasta saa puhua. Varmaan olemme nyt yksimielisiä siitä, että jokainen voi käyttää omia adjektiiveja ja verbejä, kunhan ei ketään loukkaa.

Minusta on hyvä, että näitä lakiesityksiä tuodaan perustuslakivaliokuntaan, koska muistan, että tässä kevään aikana, kun hallitusohjelma julkaistiin, oli hyvin paljon keskustelua, että monet hallitusohjelman kohdat ovat perustuslain vastaisia, ja se asiakirja tietenkään ei ole lakikirja. On erittäin hyvä, että perustuslakivaliokunta ottaa näihin kantaa, koska muuten tulisi helposti keskusteluun täällä, että tämä on perustuslain vastaista ja miksi tästä ei ole perustuslakivaliokunnan kannanottoa. Me aidosti kyllä perustuslakivaliokunnassa näistä käymme keskustelua. Yritän minäkin saada siellä tämän oman poliittisen minäni ulos ja miettiä näitä perustuslain kannalta, mutta kukaanhan ei tietenkään pysty täysin siitä irrottautumaan, vaan oma arvomaailma kuitenkin jossain määrin ehkä vaikuttaakin.

**Puhemies Maria Lohela:** Puhujalistaan.

**15.37 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustelussa oleva yliopistolain ja ammattikorkeakoululain yhden pykälän muuttaminen on kyllä herättänyt sellaisen keskustelun, että pakko tähän on osallistua.

Ensinnäkin nämä opetus- ja kulttuuriministeriön säästöt: Eihän näistä tietenkään kukaan nauti, se nyt on selvä asia, mutta se on vain niin tässä maassa ja kaikessa taloudenpidossa, että eduskunta voi vaikuttaa julkisten menojen kautta siihen, mitä tässä maassa tapahtuu, ja se velanoton vaihtoehto on tässä maassa kerta kaikkiaan käyty loppuun. Jos joku vielä kuvittelee hurjimmissa unelmissaan, että me voisimme vielä velkaantua lisää, meidän edessämme on Kreikan tie jo nykyisellä menolla. Meidän on pakko saada tässä maassa muutoksia aikaan. Yksi muutos koskee sitä, että meidän on tehostettava omia toimintojamme ja valtionhallinnon eri osa-alueilla saatava enemmän tehtyä vähemmällä rahalla.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Toinen, mikä pitää tehdä, on tietenkin kilpailukyvyyn parantaminen. Se kuuluisa kilpailukykyloikka, mistä pääministeri Sipilä on tuhat kertaa puhunut, se mahdollisuus, on edelleen olemassa. Olen siitä hyvin pahoillani, että tämän päivän tietojen mukaan tämä yhteiskuntasopimus kaatui. Pidän sitä päätöstä työmarkkinajärjestöjen osalta arveluttavana. Olin toivonut hartaasti, että kyseiset organisaatiot olisivat ymmärtäneet tilanteen vakavuuden.

Tilanne on sen verran vakava nyt, että meitä seurataan koko ajan ulkomailta, miten meidän luottokelpoisuuden käy. Jos sitten se luottokelpoisuus heikkenee, se näkyy joka päivä meidän suomalaisten arjessa, opiskelijoissa, lapsiperheissä, eläkeläisissä, koko Suomessa. Sen takia tämä asia on kerta kaikkiaan saatava loppuun, eikä perustelu joillekin leikkauksille voi olla, että käytetään joitakin autoveron leikkauksia täyttämään niitä vajeita, joita budjettiin on syntynyt. On taidettu käyttää se autoveron leikkaus jo niin monta kertaa, että siitä ei ole jäljellä enää edes sitä edustaja Kivelän mainitsemaa jakovaraa, sekin on mennyt jo juurimultineen. Toivoisin, että tämä keskustelu olisi hieman realistisempaa ja ymmärrettäisiin, että missä me menemme. Arvaa oma tilasi, anna arvo toisillekin, sanoi tasavallan presidentti Mauno Koivisto aikanaan, ja toivoisin, että tätä samaa viisautta olisi nyt meissä kaikissa.

Tässä maassa velkaantuminen jatkuu edelleen noin 5 miljardin euron vauhtia, ja se, mikä on kaikista huolestuttavinta, on se, että investointien määrä laskee. Jos tähän maahan ei investoida, ei tule uusia työpaikkoja eikä tule valtiolle verotuloja. Nämä kulkevat käsi kädessä kuin ensiluokkalaiset koulutielle, juuri näin. Jos ei investointeja tule, niin valtion verotuloja ei tule eikä tule valtion kassaan eikä kuntien kassaan työpaikoista maksettavia palkkaveroja eikä sitten kyseisten henkilöiden eläketurvakaan parane. Jos me emme tätä täällä tässä talossa pikkuhiljaa ala ymmärtää, niin sitten on aika kummallinen tilanne. Silloin olemme ainakin oman tehtävämme ymmärtäneet väärin ja emme ole tehneet sitä, mitä olemme luvanneet.

Investoinnit on saatava liikkeelle, ja niin vielä, että kun meillä on tällä hetkellä Suomessa se tilanne, että...

**Puhemies Maria Lohela:** Edustaja Hoskonen, tässä on nyt kyllä käsittelyssä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttaminen.

Palaan siihen, arvoisa puhemies! — Juuri nämä käsittelyssä olevat leikkaukset, jotka keskittyvät opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan, rahoitetaan näillä äsken mainituilla toimenpiteillä. Jos me emme pysty sitä tekemään, se johtaa hyvin äkkiä siihen, että opetuspuolella ja kulttuuripuolella joudumme tekemään supistuksia. Se on kieltämättä kirpeä vaihtoehto. Se on todella huono vaihtoehto, mutta se on kuitenkin parempi vaihtoehto, että tiedämme mitä teemme. Me tarvitsemme tässä maassa hyvää opetusta.

Ministeri Sanni Grahn-Laasonen omassa puheenvuorossaan sanoi tässä hetki sitten, joku aika sitten, että tarvitsemme myös rakenteellisia uudistuksia ja tehostamistoimenpiteitä. Se tekee myös opetus- ja kulttuuriministeriön puolella hyvää. Sitä me olemme omassa taloudessamme joutuneet tekemään viime vuosina, jokainen ihan varmasti. Sama tekee hyvää opetus- ja kulttuuripuolella, aivan varmasti.

Toivon, että tässä asiassa löytyy yksimielisyys ja että näemme sen, että opetus tarvitsee hyvät olosuhteet, mutta jos me elämme velaksi, se hyvä loppuu aikanaan ja siihen ei ole enää pitkä aika.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

**15.41 Hanna Halmeenpää vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Koulutus on asia, josta Suomi tunnetaan. Sivistys on osa kansallista kertomustamme. Ainoastaan korkealla osaamisella pieni maa on voinut pärjätä globaalissa kilpailussa, ja se on ollut valttimme tähän saakka. Suomessa on voinut olla ylpeä siitä, että kenellä tahansa on aidosti mahdollisuus saada niin laadukasta varhaiskasvatusta kuin korkeakoulutustakin perhetaustasta tai varallisuudesta riippumatta. Suomalaisen peruskoulun menestystarinaa tullaan tutustumaan kauempaa-kin. Siksi on hämmästyttävää, että keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten hallitus on valinnut juuri koulutuksen ja tutkimuksen yhdeksi suurimmista leikkauskohteistaan. Koulutuksesta leikataan tämän hallituskauden aikana ainakin miljardi euroa ja tätä perustellaan sillä, että leikata täytyy seurauksista välittämättä. Todellisuudessa säästöjen kohdentamiselle on vaihtoehtoja. (Ben Zyskowitz: No?)

Vihreä eduskuntaryhmä on esittänyt, että koulutusleikkaukset korvattaisiin säästämällä ympäristölle haitallisista tuista. Pelkästään kilometrikorvauksen ylikompensaation poistaminen kattaisi suurimman osan seuraavalle vuodelle kohdennetuista koulutusleikkauksista, poistamatta kuitenkaan kohtuullista korvausta työhön liittyvistä ajokilometreistä. (Kaj Turunen: Pitäiskö työnantaja verottaa lisää?) Hallituspuolueet, kokoomus etunenässä, kysyvät yhä toistuvasti selitystä sille, miten, vaikka selitetty ja selvitetty on juurta jaksen. (Ben Zyskowitz: Antaa tulla!) Minä tulkitSEN tämän niin, että ei ole ollut uskallusta katsoa esitettyä vaihtoehtobudjettia tarkemmin lainkaan, koska silloin on oltava valmis myöntämään, ettei koulutusleikkauksia pakkosaumalla voi perustella. Siksi nyt siteeraan tätä vaihtoehtobudjettia hieman:

Työnantaja siis voi maksaa työntekijälle korvausta, kun työntekijä tekee työmatkan omalla autollaan — ja tässä puhutaan verottomana maksettavasta kilometrikorvauksesta. Tämä määrä määritellään Verohallinnossa vuosittain. Tänä vuonna se on ollut 0,44 euroa per kilometri verottomana. Omalla autolla tehtävistä työmatkoista tulee maksaa työntekijälle korvausta, totta kai, mutta nykyinen korvaustaso on sellainen, että tulee korvatuksi paljon yli sen, mitä oman auton käyttäminen työajoihin maksaa. Toisin sanoen korvaukset ylittävät oman auton käytöstä syntyvät todelliset kustannukset, ja tähän on monta selitystä: 1) Ei oteta lainkaan huomioon yksityisajojen osuutta, jota kuitenkin on valtaosa ajokilometreistä. 2) Auton hankintaa korvataan senkin jälkeen, kun kiinteät kustannukset on jo kertaalleen korvattu. 3) Kustannukset on arvioitu verrattain korkeiksi, kun lähtökohtana pidetään uutena myytyjen autojen keskihintaa, joka on liki 30 000 euroa. Kun näitä verovapaita kilometrikorvauksia sen ylikompensatio-osan osalta pienennetään, jää se verollinen summa joko sinne työnantajan pussiin, josta työnantaja maksaa veroa, tai jos kyseessä on valtion virasto työnantajana, jää se summa säästönä suoraan valtiolliseen kassaan, tai mikäli yksityinen tai valtiollinen työnantaja maksaa veronalaista kilometrikorvausta työntekijälleen, silloin se työntekijä maksaa siitä summasta veron. Tämä korvaus siis tulee verotuksen kautta.

**Puhemies Maria Lohela:** Edustaja Halmeenpää, joudun teitäkin nyt muistuttamaan siitä, että tässä on yliopistolaki ja ammattikorkeakoululaki käsittelyssä.

Kyllä, perustelin tätä, millä ne yliopistolakileikkaukset voitaisiin korvata.

Arvoisa puhemies! Kokoomuslainen opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen lähestyi suomalaisia korkeakouluja avoimella kirjeellä, jossa hän vaati parempia tuloksia yhä pienemmillä resursseilla. Talouskurimuksessa kamppailevat yliopistot ja ammattikorkea-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

koulut ovat todellisuudessa kiristäneet vyönsä jo äärimmäisen tiukalle. Esimerkiksi Oulun yliopistossa on toteutettu jo yt-neuvottelut, joissa vähennettiin 122 työpaikkaa, Helsingissä 1 200, Aalto-yliopistossa 350. Hallinnosta ei voida enää leikata, seuraavaksi leikataan opetuksesta ja sen laadusta. Tähän Suomella ei ole varaa. Tulevan kasvun eväitä ei kannata syödä nyt. Hallitus on jo perunut joukon huonosti harkittuja esityksiään — tässä on yksi sellainen. Vetoankin Juha Sipilän johtamaan hallitukseen ja myös opetusministeri Grahn-Laasoseen: Tehkää samoin myös koulutussäästöjen kohdalla. Säilytetään Suomen asema koulutuksen, kasvatuksen ja sivistyksen edelläkävijänä.

**15.46 Kaj Turunen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tätä keskustelua siitä, onko soveliaista käyttää "pakko"-sanaa, pitäisikö se korvata "valinta"-sanalla, jäin äsken tuossa miettimään ja tulini semmoiseen tulokseen, että "pakko"-sana on niin negatiivinen, ettei sitä olisi kyllä hyvä käyttää. Kysymyksen on kuitenkin valinnasta. Oppositio sanoi, että hallitus sanoi, että on pakko leikata, mutta itse asiassa se on valinta. Minä olen sitä mieltä, että jätetään se "pakko"-sana ihan kokonaan pois, puhutaan kuitenkin valinnoista. Tämän vuoksi olen lanseerannut tämän KKE-lakipaketin. Ei puhuta pakkolaista vaan puhutaan KKE-laista, -lakipaketista, eli kilpailukyvyyn edistämislakipaketista, tällä lailla sivumennen sanoen. Jätetään kaikilta osin tämä pakko-sana sitten pois.

Edustaja Kiuru sanoi täällä aikaisemmassa puheenvuorossa siitä, että hallituksella on kaikki mahdollisuudet tehdä ratkaisuja. Se on totta. Hallituksella on nimenomaan vallan avaimet käsissään, niin tällä hallituksella kuin edelliselläkin hallituksella. Edellisen hallituksen aikaan silloinen opetusministeri Gustafsson perusti työryhmän, joka linjasi yliopistokoulutuksen vuosille 2015—2020, hetkinen: 2015—2020 eli myös tälle hallituskaudelle. Tämä työryhmä pohti niin opetuksen sisältöä kuin sitten myöskin rahoitusta. Oliko niin, että tässä oli mukana myöskin Antti Rinne? Taisi olla myöskin edustaja Ihalainen. En näistä ole ihan varma, mutta tämä oli kuitenkin sosialidemokraattivetoinen. Tämän työryhmän tuloksena olisi leikattu paljon enemmän kuin nykyinen hallitus leikkaa.

Kun edustaja Gustafsson äsken piti puheenvuoron, Gustafsson lopetti sen osoittamalla sormella minua ja kysyi, meneekö perille. Menikö tämä nyt, edustaja Gustafsson, teille perille? (Jukka Gustafsson: Oho!)

**15.49 Ben Zyskowiec kok:** Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset Suomen kansan edustajat! Edustaja Halmeenpää äsken käyttämässään puheenvuorossa piti hallituksen erityisenä syntinä sitä — kirjoitin sen jonnekin ylös, mutta en nyt löydä tästä — että hallitus leikkaa nimenomaan koulutuksesta ja tutkimuksesta ja että tämä on tällainen hallituksen tietoinen ja ilkeä arvovalinta. Tämä vihreiden puheenvuoro siitä, että hallitus leikkaa nimenomaan — tai hän käytti sanaa "juuri" — koulutuksesta ja tutkimuksesta, olisi uskottavampi, elleivät vihreät suunnilleen samoilla sanoilla olisi vastustamassa täällä salissa kaikkia muitakin hallituksen säästöjä. Ei ole montaa päivää siitä, kun kuulumme edustaja Alanko-Kahiluodon johdolla vihreiden arvostelemaan sitä, että hallitus leikkaa nimenomaan ja juuri pienituloisilta eläkeläisiltä ollessaan yhdistämässä eläkeläisten asumistukea yleiseen asumistukeen. Ei ole kovin kauan siitä, kun kuulumme vihreiden arvostelemaan, että hallitus nimenomaan ja juuri leikkaa lapsiperheiltä puuttumalla lasten päivähoitoon ryhmiä suurentaen ja subjektiivista päivähoito-oikeutta rajaten. Ei ole kauan siitä, kun vihreät ovat täällä ilmoittaneet vastustavansa sairaisiin kohdistuvia säästöjä, koska kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevilta ei pidä leikata. Ja jokainen me tiedämme, että vihreät aivan julmetusti

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

vastustavat sitä, että kaikista köyhimmiltä ihmisiltä maailmassa leikataan säästämällä kehitysavusta. Eli edustaja Halmeenpää, tämä on täyttä bluffia, tämä teidän puheenne siitä, että hallitus olisi juuri ja nimenomaan, siis teidän mielestänne juuri ja nimenomaan, leikkaamassa koulutuksesta ja tutkimuksesta. Tilanne on siis se, että te vastustatte kaikkia, käytännöllisesti katsoen kaikkia — ilmeisesti pitää olla aika tarkka näissä sanoissa — hallituksen säästöjä ja eri päivinä kerrotte täällä aina sen mukaan, mitä on käsitellyssä, että juuri siitä hallitus haluaa leikata ja tämä on hallitukselta kauhistuttava arvovalinta.

Se arvovalinta hallitukselta on se, että me emme voi jatkaa velkaantumista nykyistä tahdilla. Vihreiden mielestä me voimme jatkaa ja me voimme ottaa ensi vuonna lisää velkaa enemmän kuin mitä hallituksen budjetissa joudutaan ottamaan, mutta nimenomaan se tie, että me vain velan päälle elämme, tulee tuleville sukupolville kalliiksi. Totta kai minäkin olen sitä mieltä, että nämä koulutuksesta ja tutkimuksesta tehtävät säästöt ovat hyvin onnettomia. Ja en todellakaan usko, että niillä on mitään myönteisiä vaikutuksia, enkä todellakaan haluaisi niitä tehdä. Mutta silloin kun ollaan vastuussa, niin kuin edustaja Gustafsson viime vaalikaudelta hyvin tietää omakohtaisesti, silloin joudutaan tekemään sellaisia hyvin vaikeitakin säästöpäätöksiä, joita todellakaan ei haluttaisi tehdä. Ja tästä on kyse esimerkiksi juuri näiden nyt puheena olevien yliopistoihin ja laajemmin koulutukseen tai tutkimukseen kohdistuvien säästöjen kohdalla.

Vihreät ovat väittäneet koko syksyn, että heillä on vaihtoehto näille koulutukseen tehtäville säästöille. Vaihtoehto on kuulemma se, että pääosin koulutukseen tehtävät säästöt katetaan nipistämällä kilometrikorvauksista. Minä annan tunnustusta edustaja Halmeenpäälle, että hän edes yritti perustella, miten tämä 140 miljoonaa euroa, joka täällä vihreiden vaihtoehtobudjetissa on kerrottu ensi vuotta saatavan, kilometrikorvauksista nipistämällä muka saataisiin. Annan tunnustusta siitä, että edes yrititte. Mutta juridiikassa on sellainen termi kuin kelvoton yritys. Ja menemättä sen syvemmälle siihen, mitä se tarkoittaa, haluan kuitenkin sanoa, että tämä teidän yrityksenne oli niin sanottu kelvoton yritys.

Katsotaan, miten te arvelitte, että tämä koostuu:

Ensinnäkin oli se, että pienennetään näitä kilometrikorvauksia. Kun tänä päivänä se on 44 senttiä kilometriltä, niin jos Verohallitus päättäisi, että se on esimerkiksi 35 senttiä kilometriltä — mikä voi olla muuten ihan perusteltua, siis itse olen sitä mieltä, että kilometrikorvauksissa on ylikompensaatiota, olen siis henkilökohtaisesti sitä mieltä — niin käytännössä juuri kukaan yksityinen työnantaja ei maksaisi 44 senttiä vaan maksaisi sen 35 senttiä ja julkinen työnantaja myös. No, kuinka paljon tästä miljardista, joka menee kilometrikorvauksiin, on virkamiesten ajoja? Tuskin kovin paljon. Eli se säästö, mikä näin syntyy, syntyy yksityiselle työnantajalle. Silloin teidän ajattelunne mukaan tästä kertyy valtiolle verotuloja. No, lasketaanpa. Jos ollaan 44:stä menossa esimerkiksi 35:een, niin se taitaa olla noin 20 prosentin leikkaus. Ja jos nyt sitten tällä 20 prosentilla leikattaisiin, niin miten saataisiin 20 prosentin yhteisöverokannalla noin 140 miljoonaa, tai vähän vähemmän, jos ajatellaan, että valtio säästää? Voisitteko ystävällisesti vielä rautalangasta vääntää — tässä keskustelussa, sikäli kuin puhemies sallii, tai jossain muussa keskustelussa — miten oikeasti tätä kautta saadaan 140 miljoonaa euroa. Minun mielestäni se on täysin haamurahaa, sitä ei todellakaan saada.

Sitten tämä, että yritykset maksaisivat kuitenkin enemmän eli myös yli verovapaan menevää ja nämä työntekijät maksaisivat siitä tuloverossaan. Kuten sanoin, en usko, että juuri mikään yritys tai julkinen valta sen jälkeen maksaisi enempää kuin sen Verohallituksen määrän.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

**Puhemies Maria Lohela:** Edustaja Zyskowicz, muistutan vain tasapuolisuuden nimissä, että puheenvuorojen suosituspituus on enintään 5 minuuttia.

Arvoisa puhemies! Lopetankin toteamalla, että kun edustaja Marin täällä arvosteli sitä, että olin arvostellut opposition vaihtoehtoja mutta sitten, kun oli vastausten aika, en ollut paikalla, niin tämä hänen arvostelunsa oli perustelua — olin toisessa, erittäin tärkeässä kokouksessa. Mutta pyydänkin, että edustaja Marin ystävällisesti toistaa ne vastaväitteet, jotka hän minulle esitti, jos mahdollista. Minä mielelläni niihin vastaan.

**Puhemies Maria Lohela:** Sitten on muutama vastauspuheenvuoro pyydetty. Ensimmäisenä edustaja Halmeenpää.

**15.56 Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luulenpa, että edustaja Zyskowiczin kanssa tässä salissa meidän on turha jatkaa tätä keskustelua, mutta jatkan sitä mielelläni ja ohjaan teidät seuraavallekin taholle keskustelemaan tästä esittämästämme vaihtoehdosta, jotta ymmärrätte, mistä se summa koostuu, koska näin on sen arvioitu koostuvan. Tämä laskelma perustuu siihen, mitä valtiovarainministeriö on vuositasolla arvioinut sitä ylikompensaatiota syntyvän ja miten se sieltä saataisiin valtion tulopuolelle takaisin.

Emme suinkaan ole esittäneet, että hallitus leikkaa vain ja ainoastaan koulutuksesta, enkä äskeisessä puheenvuorossanikaan niin esittänyt, vaan totesin, että koulutusleikkaukset ovat erittäin massiivisia ja se on valinta, että hallitus kohdentaa yhden kaikkein suurimmista leikkauspaketeistaan juuri koulutukseen, ja näinhän se on, kun niitä leikkaussummia katsoo. Se on totta, että hallitus kohdentaa leikkauksia kaikkiin niihin tahoihin, jotka heikosti itseään voivat puolustaa: niin pienituloisiin, (Puhemies koputtaa) lapsiperheisiin kuin eläkeläisiinkin. Sitä on syytä kritisoida. Olemme esittäneet vaihtoehdon, että leikkauksia tehtäisiin pidemmällä aikavälillä (Puhemies: Aika on täynnä!) ja maltillisemmin.

**15.57 Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua hiukan hämmensi kyllä se, edustaja Zyskowicz, että te ulkoistitte itsenne näistä hallituksen tekemistä päätöksistä. Mutta sen ymmärrän — kunnioitan teitä minusta viisaana pitkän linjan kansanedustajana — että näette itsekin, että kaikille päätöksille ei ole perusteita, jotka kantavat pitkälle tulevaisuuteen.

Se minua häiritsee tässä koko keskustelussa, että jotenkin ajatellaan, että tämä eduskunnan päätöksenteko, joka perustuu hallituksen esityksiin, olisi palapeli, jossa nämä palapelin palaset olisivat ikään kuin jo ennalta määrättyjä. Näinhän tämä ei ole, ja siksi minusta on tärkeää kuulla, miten me tämän palapelin leikkaisimme palasiksi ja kokoaisimme, jotta se kantaisi mahdollisimman pitkälle. Sen takia minusta on sääli, että ei aidosti nähdä tätä perustuslaillista kulmaa, kun perustuslakivaliokunnastakin huomautetaan, että näitä vaikutuksia ja niiden vaikutusten hintalappua ei aidosti ole arvioitu. Se on minusta tässä vaara, että nämä päätökset, joita nyt tehdään, vievät Suomea syvemmälle, varsinkin kun on varoitettu jo siitä, että osaamistaso tulee pysähtymään.

**15.59 Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowicz toi tähän tämän autokeskustelun, joka ei nyt ihan suoranaisesti liity tähän — se liittyy siihen, että vihreät ovat esittäneet vaihtoehdon näille leikkauksille. Haluan kuitenkin

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

kin muistuttaa, että minä haluan aina pyrkiä näkemyksessäni eteenpäin enkä vanhojen muisteluun, mutta jos edustaja Zyskowicz sanoo, että tämä on kelvoton esitys, niin haluan kyllä palauttaa mieliin viime kauden ja sen hallituksen, jossa oltiin hyväksymässä näitä rakenteita, joilla matkustuskustannuksia ollaan leikkaamassa ja sopeuttamassa siihen todelliseen kustannusrakenteeseen. Ylikompensaation leikkaamista itse ollessani hallituspuolueen vasemmistolainen kansanedustaja en hyväksynyt, koska pidän erittäin tärkeänä, että elinkeinoelämällä, myyntitoiminnalla ja reppumiehillä on mahdollisuus saada nämä korvaukset.

**Puhemies Maria Lohela:** Ja vielä yksi vastauspuheenvuoro.

**16.00 Sanna Marin sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin halunnut käyttää sen puheenvuoron, minkä aikaisemmin tässä salissa käytin, vastatakseni edustaja Zyskowiczin, Sarkomaan ja ministeri Grahn-Laasosen puheenvuoroihin, mutta valitettavasti sitten se vastauspuheenvuoro olisi kaikunut kuuroille korville, kun te täältä salista marssitte aikaisemmin ulos. Teille olisin halunnut esittää vastauksen liittyen siihen, kun te täällä veitte keskustelun pois näistä korkeakouluihin kohdistuvista leikkauksista tähän ministeri Stubbin asemaan: Olisin kyllä toivonut, että te kävisitte tätä keskustelua myös hallituksen sisällä. Nimittäin oppositiohan on vaatinut täältä, että me haluaisimme pääministerin ilmoituksen näistä keskusteluista, mitä ministeri Stubb on täällä salissa kertonut ja mikä ei sitten ole pohjautunut välttämättä totuuteen. Eli tällaisen puheenvuoron olisin halunnut teille esittää. Toivon todella, että käynte hallituksen sisällä tätä keskustelua, niin että saamme tänne toivottavasti (Puhemies koputtaa) pääministerin ilmoituksen ja voimme keskustella tästä asiasta, jonka te nostitte täällä itse esiin.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ja nyt mennään listaan.

**16.01 Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! On pakko todeta, että kun tuolla työhuoneessani seurasin tätä keskustelua, ajattelin, että nyt ehkä vältyn provosoitumasta, mutta enpä välttynytkään. Ja se on hyvä, että kerran päivässä verenpaine nousee — tekee miehen terveeksi, ja tuntee itsensä tarpeelliseksi.

On aivan totta, että leikkauksia tehdään, ja viime hallituskaudella vasemmistoliitto oli siinä hallituksessa, joka joutui tekemään opetusministeri Gustafssonin näkemysten mukaisia tiettyjä leikkauksia, ja ne olivat kipeitä. Mutta kaikki näkivät eduskuntavaalien alla, että nyt tämä latu on käyty loppuun. Tässä salissa niin moni on ollut todistamassa sitä itselleen. Minä toivon ainakin, että joku on nähnyt edes pieniä painajaisia siitä, mitä tuli sanottua vaalien alla, kun minä valokuvan otatin itsestäni ja laitoin lapun rintaan: "Ei koulutusleikkauksia."

Nyt ollaan sen arvovalinnan edessä. Kunnioitan kyllä edustaja Turusen kääntymistä siihen, että ei puhuta, että on pakko, tämä on arvovalinta. Nyt tehdään niitä toimenpiteitä, jotka eivät pakota. (Kaj Turunen: En sanonut tuosta puoliakaan!) — Minä käytän nyt täällä omaa tulkintaani, ja hyvässä paikassa vielä kaiken hyvän päälle. — On äärimmäisen ristiiriitaista, että korkeakouluilta ja ammattikorkeakouluilta ollaan leikkaamassa. Esimerkkinä on se, että hallituksen kärkihankkeen 600 miljoonaa euroa on tähdätty biopuolelle. Sieltä



## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

odotetaan... (Kaj Turunen: Ei ole, 300 miljoonaa biotalouteen ja 600 miljoonaa perusväylänpitoon!) — No juu, mutta suurin osa siitä teknologisesta odotuksesta ja lisähyvinvoinnista, joka tuottaa hyvinvointia teollisessa muodossa, on juuri sille puolelle, millä on biosektori. — Olisin odottanut, jos enää korkeakoulu- ja tutkimuksen ja kehityksen innovaatioita ei tarvita tähän maahan, että hallitus olisi luetellut, mitä sillä rahalla tehdään, että nyt meillä tutkimuksessa on saatu tällaisia ja tällaisia innovaatioita, me toteutamme tällä rahalla näitä hankkeita. Mutta kun ne eivät ole vielä valmiina, silloin tarvitaan tutkimusta, ja jotta tutkimusta voi syntyä, me tarvitsemme korkeakouluopetusta, joka mahdollistaa niitten ihmisten tulemisen näille sektoreille, jotka mahdollistavat niiden hallituksen kärkihankkeitten toteutumisen. Mutta mitä tekee hallitus? Biosektorin yhdeltä asiantuntijataholta, Lukelta, ollaan leikkaamassa äärimmäisen paljon, mikä halvaannuttaa juuri sen sektorin tutkimusta, joka mahdollistaisi tämän kärkihankkeen toteutumisen biotalouden puolella.

Hallitus puolustautuu sillä, että siirrämme varoja Akatemiaan. Jos nyt jokainen hallituspuolueen kansanedustaja käy katsomassa, minkälaisia hankkeita Akatemiassa on nyt tämän hallituskauden aikana käynnistetty, niin yksikään näistä hankkeista ei tue hallituksen kärkihanketta, yksikään käynnistetty hanke ei toteuta hallituksen kärkihanketta. On mielestäni käsittämätöntä ruudin tuhlaamista, että hallitus ei johdakaan omien päätöksiensä seuraamuksia, vaan antaa rahaa johonkin, joka ei toteuta heidän — mielestäni erittäin hyvää — kärkihankettaan tarttua biopuolelle.

Siinä mielessä on minun mielestäni oikeutettua arvostella ja kritisoida hallituksen leikkausta korkeakoulun sekä ammattikorkeakoulun sektoreille näin rankalla kädellä. Hallitus ampuu itseään polveen, ja sanoisin, että melkein sydämeen.

**16.06 Kaj Turunen ps:** Arvoisa puhemies! Sanoin kyllä siitä, että mielellään ei käytetä sitä pakko-sanaa, koska siinä on niin paljon negatiivista latausta, puhutaan mieluumminkin valinnoista. Minä en puhunut missään tapauksessa arvovalinnoista, koska arvovalinnat ovat taas sitten aivan eri juttu kuin valinnat. Kyllä meidän taloustilanteemme on semmoinen, että näitä säästöjä joudutaan katsomaan vähän joka paikasta, ja käytännöllisesti katsoen hallitus on tehnyt valinnan, että kaikki osallistuvat taloustalkoisiin. Silloin se tarkoittaa osaltaan myös koulutusta.

Edellisestä puheesta täytyy oikaista kyllä yksi asia: se, kun puhuin siitä, että edustaja Gustafsson on vetänyt tätä työryhmää. On valitettavaa, etten saanut tuota vanhaa sähköpostia tästä iPadista auki. Mutta kun edustaja Gustafsson sanoi, ettei hän tiedä, mistä puhun, niin olen tässä nyt yrittänyt sitä muistella ja varmasti hän on oikeassa. Nimi oli muistini varassa, niin että nimen otin päästä. Olen pahoillani, jos olen ollut tässä väärässä, ja pyydän anteeksi edustaja Gustafssonilta sitä, että liitin sinut tämmöisellä varmallalla puheella tämän työryhmän johtoon, mikä ilmeisesti sitten ei pitänyt paikkaansa. Jos tämä olisi tällä kuitattu, niin ihan hyvä.

Mitä tulee siihen, mitä edustaja Myllykoski puhui Luken rahoituksen leikkauksesta, niin minä kyllä ihan yhdyn tähän. Luken kohdalla tämä pääpaino olisi voinut kyllä olla henkilökohtaisesti minun mielestäni niin, Sykeä ja Lukea ajatellen, että enemmän niitä säästöjä olisi voinut sinne Syken puolelle laittaa kuin Luken puolelle. Mutta tämä on näin nyt tehty.

Mutta hallituksen kärkihankkeista, edustaja Myllykoski, ei kannata olla huolissaan. Se on hyvällä mallilla, ne etenevät ja voimistuvat koko ajan. Ensi keväänä ruvetaan näkemään konkreettisia (Puhemies koputtaa) esimerkkejä siitä.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ja listalla on edustaja Zyskowicz, ja jos Zyskowiczin jälkeen vielä on aihetta lyhyeen debatointiin, niin se tietysti käydään. Nyt listan mukaan, edustaja Zyskowicz.

**16.08 Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Halmeenpää kiisti sen, että hän olisi puheenvuorossaan sanonut, että hallitus leikkaa juuri koulutuksesta ja tutkimuksesta tai että hallituksen leikkausten painopiste olisi siellä, ja sanoi, että hän on tarkoittanut, että hallitus leikkaa näin paljon koulutuksesta. Minä olen sitä mieltä myös, että hallitus leikkaa paljon koulutuksesta — palaan kohta siihen, ulkoistanko itseni näistä säästöistä; en ulkoista — eli paljon leikkaa, ja voi sanoa, että liian paljon. Totta kai me kaikki tässä salissa toivomme, että näiltä säästöiltä oltaisiin voitu välttyä.

Mutta, edustaja Halmeenpää, kun te vastustatte myös kaikkia muita säästöjä, niin kysymys teille kuuluu: Jos koulutussäästöjä olisi onnistuttu pienentämään vaikka 100 miljoonalla eurolla, niin mihin te olisitte suunnanneet nämä näin puuttuvat säästöt, kun te vastustatte myös sitä, että säästetään vanhuksilta ja eläkeläisiltä ja lapsiperheiltä ja päivähoidosta ja kaikesta, mihin hallitus säästöjä esittää? Vai onko todella niin, että te olette sitä mieltä, että vaikka me elämme äärimmäisen haasteellisia aikoja Suomen taloudessa, vaikka meillä on huikea julkisen talouden alijäämä jo monet vuodet peräkkäin, niin meidän ei tarvitse tehdä mitään säästöä, riittää, kun otetaan se 20 miljoonaa sieltä yksityislääkäreiden Kela-korvauksista, joita käyttävät lähinnä keskituloiset naiset käydessään esimerkiksi kerran vuodessa gynekologilla, sieltä pitää leikata. Sekö riittää? Niin, ja 5 miljoonaa armeijalta, se oli myös teidän vaihtoehtobudjetissanne. Oletteko te oikeasti sitä mieltä, että tällaisen aikana, kun mennään miljardin alijäämää vuodesta toiseen, riittää, että tehdään nämä muutaman kymmenen miljoonan säästöt? Ehkä olette.

Edustaja Krista Kiuru sanoi, että vähän niin kuin ulkoistin itseni näistä säästöistä. En todellakaan tee sitä. Kannan vastuun kaikista hallituksen säästöistä, puolustan niitä, äänestän niitten puolesta ja miekkailen niiden puolesta vaikka millä foorumeilla. Sanoin vain, mikä on totuus, että itse olisin toivonut, että olisi voitu joiltakin osin näitä välttämättömiä säästöjä painottaa toisin. Totta kai näistä käytiin neuvotteluja hallitusohjelman neuvotteluissa, ja itse olin mukana, mutta sen enempää niitä ei tietysti ole mahdollista lähteä avaamaan. Totta kai näitä aina voi painottaa vähän toisin, mutta tämä SDP:n vaihtoehto, että kun ei oikein mistään tarvitse säästää, ei ole mikään vaihtoehto.

Edustaja Marin, hallituksen sisällä on keskusteltu mainitsemastanne aiheesta, ja hallitus ei tule antamaan tiedonantoa eikä pääministerin ilmoitusta valtiovarainministeri Stubbin hallintarekisterilausunnosta. Olen mediasta lukenut, että te siellä sosialidemokraateissa harkitsette asiasta välikysymystä. Sanoisin, että siitä vaan. Silloin viimeistään jokainen suomalainen näkee, että teille on tässä asiassa iskenyt täydellinen vauhtisokeus.

Mutta kun puhutaan koulutuksen leikkauksista, arvoisa herra puhemies, niin on pakko vielä lopuksi kiinnittää huomiota siihen, mitä SDP esitti ennen vaaleja. Puheenjohtaja Antti Rinteen suulla esittelitte puolueenne talousohjelmaa, ja siinä te esititte 4 miljardin euron sopeutusta vaalikaudella. 3 miljardia pitäisi päättää heti eli näinä aikoina ja miljardi sitten myöhemmin, ja tästä 3 miljardin sopeutuksesta 2 miljardia SDP olisi hoitanut sillä, että menoja leikataan, ja miljardin sitten veroja kiristämällä. Nyt on pakko kysyä: mistä te ne 2 miljardia olisitte säästäneet ja leikanneet? Kun olen teidän vaihtoehtobudjettianne selannut, niin en ole löytänyt sieltä näitä 2 miljardin euron säästöjä vuositasolla. Mistä te, edustaja Krista Kiuru, tämän teidän vaalien alla kansalaisille kertoman ohjelman mukaisesti

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

olette nyt vaatimassa näitä 2 miljardin euron säästöjä? Olisi todella mielenkiintoista kuul-  
la. Ja olisi mielenkiintoista nähdä, miten te edes teette 2 miljardin säästöjä ilman, että kou-  
lupuoletta tarvitsee mitään säästää. Vai olisitteko te valmiita koulupuoletta säästämään?  
Nimittäin tässä puheenjohtaja Rinteen esittelemässä vaaliohjelmassa te olitte sitä mieltä,  
että 270 miljoonaa euroa säästettäisiin viime hallituskaudella kaatuneesta toisen asteen  
koulutuksen uudistuksesta. Nyt en tiedä, kysyn ihan vilpittömästi, oletteko tämän säästön  
kannalla. Jos olette, niin kertokaa se. Jos ette ole, niin hyvä on sekin tietää. Eli jopa vaalien  
alla koitte, että kansalaisille pitää sen verran kertoa, missä mennään, että tekin esititte 2  
miljardin euron säästöjä. Edustaja Krista Kiuru, valottakaa nyt meille, mistä ne 2 miljardia  
euroa säästetään. Ja puhun säästöistä, en veronkorotuksista, vaan säästöistä.

**16.14 Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! No nyt on niin, että  
edustaja Zyskowiec on ruvennut huomaamaan, että omassa paketissa ei ole rakenteelli-  
sia uudistuksia. Me sosialidemokraatit kysimme jo kesäkuussa, missä ovat kaikki ne ra-  
kenteelliset uudistukset, joilla olisi voinut tasapainottaa tätä taloutta pitkällä juoksulla.  
Ymmärrän sen, että ei vielä ensi vuonna kaikkea voi ladata pöytään. Niin se meilläkin on,  
että ei ihan näin nopeasti taivu porukka siihen, että aitoja rakenteellisia uudistuksia teh-  
dään, mutta teillä ei ole esimerkiksi työllisyysastetta nostavia esityksiä ollenkaan tässä.  
Sen takia on jouduttu niin kipeästi, kun etupainotteisesti halusitte tehdä nämä säästöt, te-  
kemään niin rankkoja leikkauksia. Tästä syystä me olemme haastaneet teidät, niin että täs-  
sä vaihtoehto-ohjelmassa me olemme peruneet tämän hallituksen esityksen, josta tänään  
puhutaan, eli ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen indeksijäädytykset koko hallituskau-  
delle, ja me pystymme tekemään taloudellisesti tasapainotetun esityksen.

Koska tänään puhutaan yliopistoista, minä toivon, edustaja Zyskowiec, (Puhemies ko-  
puttaa) että me emme täällä sumuta tosiasioita. Tämä on tärkeä asia. Tätä ei pidä tehdä.

**16.15 Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zys-  
kowiec, en minä suinkaan kiistänyt äsken puhumiani. Sanasta sanaan totesin, että on häm-  
mästyttävää, että hallitus on valinnut juuri koulutuksen ja tutkimuksen yhdeksi suurimmis-  
ta leikkauskohteistaan. Näinhän se on, en minä tätä kiistänyt.

Vihreiden vaihtoehtobudjetti perustuu kahden vaalikauden mittaiseen talouden ja työl-  
lisyyden tervehdyttämisohjelmaan. Emme me ole sitä mieltä, ettei tässä mitään korjattavaa  
olisi. Haluamme, että työllisyysaste nostetaan 74 prosenttiin, sillä työllisyyden kehitys on  
kaikkein tärkein asia julkisen talouden kuntoon saattamisessa ja siinä, että saadaan valtion  
velkaantumisen loppumaan ja talouden kestävyysvaje jollekin tolalle. Sopeutamme talout-  
ta maltillisemmin, koska se tukee tätä tavoitetta. Helsingin yliopiston kansantaloustieteen  
tutkija Juha Tervala on esittänyt, että hallituksen leikkauspolitiikka hidastaa talouden kas-  
vua (Puhemies koputtaa) noin 0,7 prosenttia, vihreiden malli vain 0,3.

**16.16 Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä haluaisin edus-  
taja Zyskowieciltä kysyä, onko hallituksessa siis yhtään edustajaa, joka kannattaisi näitä  
koulutusleikkauksia nyt esitetyssä muodossa. Tekin sanoitte nyt tässä, että nämä ovat tei-  
dän mielestänne ylimitoitettuja. Minä en ole vielä törmännyt yhteenkään hallituspuolueen  
edustajaan, joka olisi sitä mieltä, että nämä koulutusleikkaukset nyt esitetyssä muodos-  
saan, tältä kokoluokaltaan, olisivat hyvät.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Kun te kaikki olette samaa mieltä siitä, että näitä on ylimitoitettu, kun nämä ovat saaneet valtavasti kritiikkiä myöskin Elinkeinoelämän keskusliitolta ja Etlalta, niin miksi te ette ole valmiita edes maltillistamaan näitä koulutukseen, tutkimukseen kohdistuvia leikkauksia? Miksi te pidätte kiinni sellaisista linjauksista, joita kukaan edes hallituspuolueiden edustajista ei ole valmis suoraan kannattamaan ja puolustamaan tässä salissa?

Mitä tulee edustaja Turusen puheenvuoroon näistä valinnoista, niin toistan vielä kerran, että perussuomalaiset tekivät keskeisen arvovalinnan, kun te linjasitte, että veroaste (Puhemies koputtaa) ei saa nousta, ei osallisteta suurituloisia näihin talkoisiin lainkaan.

**16.17 Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskiewicz on kyllä pikkunäppäryyden mestari. Kaksi tuntia sitten täällä, kun keskusteltiin yliopistoista ja ammattikorkeakouluista, te käynnistitte keskustelun Stubbin ja opposition välisistä suhteista. Sitten te tulette kahden tunnin päästä tänne ja käynnistätte keskustelun vihreiden vaihtoehtobudjetin kilometrikorvauksista. Seuraavassa puheenvuorossa, kun edelleen listalla on yliopisto- ja ammattikorkeakouluasia, te rupeatte käymään vaihtoehtobudjettikeskustelua demarien vaihtoehdosta, joka käytiin täällä viikko sitten. Siis minusta tämä on melkoisen häikäilemätöntä keskustelukulttuuria, (Puhemies koputtaa) mitä te harjoitatte täällä.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Kielenkäyttöön pyydän kiinnittämään huomiota. (Martti Mölsä: Asiasisältöön!)

**16.18 Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tietysti täällä viitataan myös teidän vaihtoehtobudjetteihinne, koska kyllähän nämä rahat on jostakin otettava. Tämä on aika hämmäntävää keskustelua, kun mistään ei saisi ottaa ja velkaakaan ei voisi oikein ottaa lisää, tai siitä en nyt ole teidän puoleltanne aivan varma, olisitteko te lisäämässä sitä velkaa kuinka paljon, mutta tosiasia on kuitenkin se, että yli 5 miljardia ensi vuonna lisää taas syödään enemmän kuin tienataan. Jotta meillä tulevaisuudessa voi olla niin laadukasta koulutusta kuin mitä muuta tahansa tässä yhteiskunnassa, niin kyllä meidän on tämä talous saatava oikaistua.

Jos jotain olisin toivonut tältä viime päivien ajalta, niin sitä, että te, vasemmisto-oppositio, olisitte vaikuttaneet teidän vahvoihin etujärjestöihinne, pääasiassa nyt AKT:hen, että yhteiskuntasopimus oltaisiin saatu aikaan. (Li Anderssonin välihuuto) — Kyllä. — Se olisi edesauttanut myös muuta talouskehitystä. Nyt joudutaan (Puhemies koputtaa) sitten tekemään leikkauksia ja hakemaan ne säästöt muualta.

**16.19 Sanna Marin sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Turunen käytti täällä aiemmin puheenvuoron, että kaikki osallistuvat säästötalkoisiin ja talouden tasapainottamiseen. Näinhän ei kuitenkaan oikeasti ole. Te olette kyllä valinneet, että tähän talouden tasapainottamiseen osallistuvat kaikista pienituloisimmat ihmiset, näihin talouden tasapainottamistoimiin osallistuvat kyllä koulutuskenttä, korkeakoulut todella kovalla kädellä, mutta samaan aikaan te ette ole valinneet sitä, että vahvat ja varakkaat osallistuisivat jollakin tavalla näihin säästötalkoisiin. Te olette tehneet arvovalinnan siitä, että veroastetta ei nosteta. Verotus ei ole millään tavalla osana näitä teidän talouden tasapainottamistoimenpiteitänne, joten kun puhutte siitä, että kaikki osallistuvat, niin se ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Sen sijaan SDP:n vaihtoehtobudjetista, josta täällä on tänäänkin kes-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

kusteltu, kyllä löytyy myös näitä verotuksellisia elementtejä, nimenomaan oikeudenmukaisempia kohdentamisia verotuksen sisällä. Ymmärrän, (Puhemies koputtaa) että edustaja Zyskowiec ei halua tästä puhua, mutta kuitenkin minusta tämä on osa tätä talouden kokonaisuutta.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Mennään listaan.

**16.20 Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että näin tärkeässä asiassa on vielä kansanedustajia paikalla. Uskon aidosti siihen, että meidän kannattaa yhdessä keskustella läpi ne huolet, jotka yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen väki on julkisuuteen esittänyt. Minä en ole koskaan aikaisemmin nähnyt tällaista aikaa kuin nyt, kun valtiovarainministeri Stubb meni Helsingin yliopistolle tutustumaan ja oli mielenosoittajat vastassa. Minä en ole koskaan nähnyt aikaa, jossa yliopistoissa kiertää adressi, jonka allekirjoittamalla liittyy joukkoon, jossa yliopistoväki menee lakkoon tätä hallitusta vastaan. Minä en ole koskaan todistanut sellaista aikaa, jossa Tieteentekijöiden liitto joutuu laittamaan kannanoton siitä, millä tavalla hallituksen keskeiset opetukseen, tieteeseen ja tutkimukseen liittyvät tahot ajattelevat tutkimuksesta ja tieteestä. Minusta oli erittäin pelottavaa se, että Tieteentekijöiden liitto joutui kertomaan julkisuuteen, että ensinnäkään valtiovarainministeri Stubb ja hänen arvolatautuneet kannanotonsa eivät anna kyllä parasta kuvaa siitä, miten tutkijoita tässä maassa arvostetaan. Tieteentekijöiden liitto on meille sivistysvaliokunnan jäsenille myöskin suoraan todennut, että ministerin paimenkirje, jossa hän kertoo, että niukuudella voidaan rakentaa parempaa luovuutta, ei ollut oikein valittu tässä ajassa. Ja kyllä tämä sama tieteentekijöiden porukka ja yliopistoväki, ammattikorkeakouluväki ovat erittäin huolissaan siitä, olemmeko me ymmärtäneet näiden lakiesitysten vaikutukset.

Nyt käsittelyssä oleva laki ammattikorkeakoulujen ja yliopiston rahoituksen muuttamisesta ja indeksiin puuttumisesta on vaikutuksiltaan erittäin merkittävä. 3 300 korkeakoulutettua työpaikkaa katoaa tämän esityksen hyväksymisen myötä. Siihen kiinnittää perustuslakivaliokuntakin huomiota, että nyt aletaan olla niillä viimeisillä vesillä, joista nämä vaikutukset on todella aidosti selvitettävä. Ja mitä tekee tämä hallitus? Minun on pakko kysyä, missä on ollut se Mersu-kavalkadi, joka ajaa näihin yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin pahoittelemaan ja miettimään, minkälaista muutosohjelmaa tehdään tälle korkeakouluväelle, että he voisivat tämän näin merkittävän rakenteellisen uudistuksen ylipäänsä kestää. Missä on esimerkiksi työministeri? Korkeakoulutettujen työpaikkoja menetetään tutkimuksesta ja opetuksesta näin paljon. Hän ei ole millään työpaikalla vielä vierailut. Silloin kun Puolustusvoimilla jouduttiin tekemään tämä iso Puolustusvoimien reformi, muistattekko, kuinka monta Mersu-jonoa meni tätä tilannetta aina joka paikkaan avaamaan?

Minä en ymmärrä sitä, miksi yhteiskunnasta puuttuu välittäminen. Tämä on uskomaton juttu, että tämä korkeakouluväki miettii, puhummeko me täällä ollenkaan samaa kieltä. Minä olen erittäin pahoillani siitä, että tuntuu, että täältä puuttuu täysin näköalallisuus korkeakoulukenttään. Meillä on kuitenkin tosiasia, joka puoltaa sitä: OECD teki selvityksen 90-luvun alussa siitä, että tutkimukseen ja tuotekehitykseen panostettiin, ja lopputulos on ollut se, aivan objektiivisen faktan mukaan, että se kannatti. Meidän kilpailukykyloikkamme perustui osaamiselle. Mutta mitä tämä hallitus tekee? Heillä on tekeillä aivan oma kil-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

pailukykyloikkansa, joka ei edes perustu siihen, että meillä olisi objektiivisesti arvioiden huonompi hintakilpailukyky 2000-luvun alkuun nähden ja verrattuna muihin Pohjoismaihin. Silti tämä osaamisloikka jätetään tekemättä. Samaan aikaan se isoin ristiriita on se, että hallituksen oman työn lähtökohta ja isoin tavoite on juuri se, että osaamisella Suomea nostetaan. Sen takia nämä todelliset toimet eivät ollenkaan kyllä korreloi siihen, minkälaisia tavoitteita hallituksella on.

Sen takia minä olen hyvin huolissani siitä, onko nämä vaikutukset todella ymmärretty, kun perustuslakivaliokuntakin joutuu näihin vaikutuksiin ottamaan tällä tavalla kantaa. Jos ajatellaan, että joskus noin 10 000 työpaikkaa menetettiin esimerkiksi Nokialta, niin muis-takaa, kuinka suuri yhteiskunnallinen murhe tämä rakennemuutoksen kestäminen on ollut. Me menetämme koulutuksesta enemmän työpaikkoja, eikä kenelläkään ole ollut mitään murhetta. Minä olen todella huolestunut siitä, olemmeko me ymmärtäneet, mitä tämä käy-tännössä tarkoittaa.

Vielä kertauksena: Näillä rakenteellisilla uudistuksilla ei ole minkäänlaista ohjautuvuutta. Se minua vielä erityisesti ihmetyttää, miksi, Ben Zyskowicz, esimerkiksi te puolueena ette voi kannattaa sitä, että ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen duaalimallia voidaan tarkastella. Ei tietenkään, sehän jäi vallan pois tästä hallituksen ohjelmasta. Minun on pakko sanoa, että on se vain niin ihmeellinen juttu, että jos rakenteita halutaan katsella, niin katsellaan vain osarakenteita mutta kokonaisuutta ei katsota, koska tämä ei sovi ideologialtaan kokoomukselle, ja nyt sitä ei ole tässä ohjelmassa. Koko tutkimus- ja tiedeväki teki tiekartan maaliskuussa, minkälaisia rakenteellisia muutoksia voitaisiin ajaa, jos joudutaan säästämään. Mutta kun se ei käynyt kokoomukselle, niin se ei ole tässä paketissa mukana. En minä yhtään enää ihmettele, että Tieteentekijöiden liitto on aivan hämmentynyt siitä, miten tämä voi olla mahdollista.

Ja on hyvä vielä todeta, että ei tämä voi mennä näin, että me ajattelemme, että me vähennämme maisterikoulutusta 20 prosentilla ilman, että sillä olisi minkäänlaista merkitystä tässä maailmassa. Siitäkään ei kukaan ajattele, onko tämä edes tästä maailmasta, että me lyhennämme osaamisen hankinnan pituutta. Eihän tässä ole mitään järkeä.

Edustaja Zyskowicz kysyi, olemmeko me valmiita rakenteellisiin uudistuksiin. Me olemme. Me olisimme olleet viime hallituskaudella valmiita jo esimerkiksi oppivelvollisuuden pidentämiseen, joka olisi ollut merkittävä rakenteellinen uudistus ja olisi tuonut erittäin paljon säästöjä. Toinen juttu: Me olisimme olleet valmiit siihen, että opiskelijasumaa todella pienennetään. Opiskelijasuman pienentäminen olisi ollut merkittävämpi nuorten työuria pidentävä projekti kuin se, että me leikkaamme 20 prosenttia maisteriohjelmasta, toisesta päästä. Eli kyllä tämä hölmöläisten hommaa on, ja akateemiselle välle on hyvin vaikea selittää, olemmeko me ollenkaan miettineet näitä vaikutuksia.

Minä totean, arvoisa puhemies, tähän loppuun, että tämä keskustelu osoittaa kyllä meidän korkeakouluvälle — he rupeavat miettimään — että heillä olisi ollut varaa ja mahdollisuuksia varmasti osallistua tähän fiksuun keskusteluun siitä, että jos taloutta pitää tasapainottaa, niin tehdään se tavalla, joka olisi järkevä. Ja tässä tilanteessa he eivät voi ymmärtää sitä, mihin me olemme menossa, varsinkin kun OECD on todennut, että suomalainen koulutustaso tulee pysähtymään. Nythän meidän pitäisi tehdä kiireesti toimenpiteet, joilla tämä pysähdys estetään, mutta sen sijaan me varmistamme, että tämä pysähdys tulee mahdollisimman nopeasti, tekemällä näitä omia yksipuolisia päätöksiä, joita eivät voi akateemiset asiantuntija-arviot kyllä ymmärtää.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

16.28 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Alkuun ilmoitan, että tämä on tästä asiasta viimeinen pitkä puheenvuoro, jonka täältä pöntöstä pidän. Tämän sanon lohdutuksena teille ja myös itselleni, koska ei aina voi olla ihan varma, että itsekuri pitää, mutta kun kertoo muillekin, mitä aikoo, niin se vahvistaa mahdollisuutta onnistua.

Edustaja Kiuru, minä kerroin edellisessä puheenvuorossani, että SDP esitti ennen vaaleja 3 miljardin sopeutuksia ja että ne pitäisi päättää heti hallitustaipaleen aluksi eli näinä aikoina, syksyllä, ja edelleen, että SDP hoitaisi leikkaamalla menoja 2 miljardia. Kysyin teiltä, edustaja Krista Kiuru, mistä te sen 2 miljardia leikkaisitte. Selväksi tuli, että ette leikkaisi nyt puheena olevista korkeakoulurahoista. Mutta kysyin teiltä, mistä te sen leikkaisitte. Ja vaikka käytitte yhden vastauspuheenvuoron ja yhden pitkän puheenvuoron täältä pöntöstä ja puhuitte paljon, niin minä en kuullut teidän vastaustanne. En tiedä, kuuliko kukaan muu täällä salissa. (Eduskunnasta: Ei kuullut!) Mistä te sen 2 miljardia leikkaisitte? Vastatkaa, edustaja Kiuru. (Jukka Gustafsson: Puhutaan nyt tästä asiasta!) — On paljon helpompi sanoa, edustaja Gustafsson, mistä ei leikata. Tästä nyt puheena olevasta asiasta, mistä edustaja Gustafsson tietysti haluaa mieluummin puhua, (Jukka Gustafsson: Niin kun se on asialistalla!) ymmärsin, että te ette leikkaa. — Hän on aivan oikeassa. — Mutta kun te ette tästä nyt puheena olevasta kohdasta halua leikata ja käytitte monta minuuttia sen kertomiseen, niin käyttäkää nyt edes yksi minuutin vastauspuheenvuoro sen kertomiseen, mistä te ne 2 miljardia leikkaisitte. Te olisitte paljon uskottavampi vastustaessanne tätä leikkausta, kun kertoisitte jo vaaliohjelmassanne lupaamastanne tai uhkaamastanne 2 miljardin euron säästöistä, mistä te ne otatte. Kertokaa meille. Täällä on uteliaita kuitenkin salissa vielä jonkun verran paikalla.

Edustaja Halmeenpää, teillekin piti jotain vastata, mutta nyt en muista, mitä. Mutta totean vain sen, että teidän vaihtoehtobudjetistanne, jonka olen lukenut tarkkaan, löysin Kela-säästön, löysin armeijan säästön. (Hanna Halmeenpää: Entäs verotus?) En löytänyt muita säästöjä, en isompia enkä pienempiä. — Eivät veronkiristykset ole säästöjä. Niitäkin voidaan tehdä, jos katsotte, että se on isänmaan etu, ja näin ilmeisesti katsotte. — Ei niitä säästöjä kyllä ole löytynyt. Kuten jo aikaisemmin sanoin, tämä 140 miljoonan euron säästö kilometrikorvauksissa on tämmöistä haamurahaa, ja vaikka se tulisi veronkiristyksillä, niin kuten yritin jo edellisessä puheenvuorossa osoittaa, näin kertomallanne tavalla ei todellakaan tulisi.

Edustaja Andersson kysyi, löytyykö ketään, joka kannattaa näitä hallituksen koulusäästöjä, nyt puheena olevaa yliopistosäästöä tai yleensä hallituksen koulusäästöjä. En ole mikään suomen kielen maisteri, mutta luulen, että tässä joudutaan vähän pohtimaan, mitä "kannattaa" tarkoittaa. Jos tarkoititte sitä, löydänkö esimerkiksi itseni niiden kansanedustajien joukosta, jotka ovat sitä mieltä, että tämä on hyvä juttu, että koulutuksesta ja yliopistolta joudutaan näin paljon säästämään, ja että siitä seuraa kaikkea hyvää meidän koulutukselle ja menestykselle muutoin, niin en tässä näin ymmärretyssä mielessä tietystikään kannata näitä säästöjä. Siis en usko, en ajattele, että ne ovat hyvä juttu — en usko, en ajattele, että niistä seuraa kaikkea hyvää. Mutta jos kysyitte, kannatanko näitä siinä mielessä, että kun me olemme erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa ja kun me joudumme tekemään miljardien menosopeutuksia vuositasona, niin tässä sopeutuskokonaisuudessa myös nämä säästöt, jotka hallitusohjelman neuvotteluissa on sovittu, tehdään, niin kyllä kannatan. Jos pystytään yhdessä hallituspuolueiden kesken sopimaan vielä jotain esimerkiksi Helsingin yliopiston apteekkikorvaukseen liittyen, niin katsotaan sitä. Mutta kyllä, ellei

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

toisin hallitusryhmien kesken sovita, kannatan hallituksen esittämiä säästöjä, vaikka minun mielestäni — ja uskon, että jokaisen, myös hallituspuolueen kansanedustajan mielestä — ne ovat valitettavia.

Ja edustaja Gustafsson, teille, kun olette huolissanne tavastani puhua täällä ja ottaa asioita esiin, haluan vain sanoa, että kun nyt puhutaan säästöistä, joita kohdistetaan korkeakoululaitokseen, ja kun te niitä vimmatusti vastustatte, niin kyllä minun mielestäni tähän kontekstiin kuuluu myös sen peräänkuuluttaminen, että mistä te sitten ne vaaliohjelmassanne mainitsemat 2 miljardia vuositasolla säästätte, kun yliopistoihin ja korkeakouluihin ja kouluihin ja koululaitokseen ei säästöjä suunnattaisi.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Edustaja Turunen. — Jos edustaja Turunen sallii, annetaan nyt tämän kerran edustaja Krista Kiurulle vastauspuheenvuoro. (Kaj Turunen: Totta kai!) Jokaisen täällä nyt lopussa olevan — muutama varsinainen puheenvuoro jäljellä — puheenvuoron jälkeen en myönnä vastauspuheenvuoroa. Oikea debatti, oikea eduskuntakeskustelu, pitää sisällään sekä aitoa debattia että myös tilaa ja sijaa oikeille, varsinaisille puheenvuoroille. — Tämän kerran, edustaja Krista Kiuru.

**16.35 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro):** Arvoisa puhemies! Minä kiitän tästä mahdollisuudesta. Puhun lyhyesti, en käy läpi meidän vaihtoehtobudjettiamme, ei tarvitse sitä pelätä. Mutta sen totean, edustaja Zyskowitz, että sillä foorumilla, jolla keskustellaan aidosti siitä vakavasta huolesta, minkä takia ihmiset keräävät yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa listaa lähteäkseen lakkoon tätä hallitusta vastaan, on aito huoli siitä, riittävätkö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoituspohjat tulevaisuuteen. Ja toivoisin, että me emme vääristele tätä keskustelua. Yhdyn siihen edustaja Gustafssonin kritiikkiin, jonka hän äsken esitti.

Ja sitten minä totean, että me emme sosialidemokraateissa usko, ettei meidän tarvitsisi taloutta tasapainottaa. Me tasapainotamme taloutta mutta tavalla, jolla me velkaannumme vähemmän kuin tänä vuonna velkaannutaan. Eli käytännössä se tarkoittaa, että emme velkaannu niin paljon kuin nyt mutta velkaannumme vielä vähemmän kuin hallitus ensi vuonna. Ja sen lisäksi tasapainotamme taloutta. Yhdymme siis hallituksen toimintalinjaan monissa asioissa, mutta monissa asioissa luomme uutta kasvua, mitä hallitus ei tee, ja näin ollen saamme tasapainoisen budjettipaketin aikaan. Palataan sitten tähän, (Puhemies koputtaa) kahvipöydässä lisää tarkemmin.

**16.36 Kaj Turunen ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru käytti tämän vastauspuheenvuoronsa, mutta uskon, että tämän lyhyen, jämäkän oman puheenvuoroni jälkeen edustaja Kiuru olisi varmasti halunnut käyttää sen vastauspuheenvuoron, koska keskityn tässä puheessa aika pitkälle nimenomaan edustaja Kiuruun. Kun kuuntelin hänen puheenvuoronsa, niin tavallaan tämäkin varsinainen puheenvuoro on niin sanottu vastauspuheenvuoro.

Mutta ihan ensin: Tässä nyt taisi olla edustaja Andersson, joka moitti siitä, että perussuomalaiset eivät halua korottaa veroja ja kokonaisveroastetta emme ole nostamassa. Minun mielestäni tämä ei ole ollenkaan huono asia. Meidän kokonaisveroaste Suomessa on jo tällä hetkellä ihan kärkeä, siinä ei ole varaa paljon korottaa. Ja kyllä kaikki osallistuvat talkoisiin. Sitten edustaja Andersson väitti, että tämä kaikki rahoitetaan sitten pienituloisilla, mutta tässä salissa käytiin keskustelua myöskin ansiotulovähennyksestä, joka on



## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

450 miljoonaa ja joka kohdistetaan pieni- ja keskituloisille. Sekään ei käynyt vasemmistolle. Ihmettelen.

Mutta kun edustaja Kiuru omassa puheenvuorossaan maalaili mielikuvia ministeri Stubbista, kuinka hänen kaulassaan roikkuu jotain lappuja ja mielenosoittajat... (Krista Kiuru: En puhunut mitään!) — Joo, anteeksi, se tuli aikaisemmassa puheenvuorossa. — Sanoitte, että ministeri Stubb joutui kohtaamaan mielenosoittajia, ja kerroitte sitten omista peloistanne ja Tieteentekijöiden liiton voimakkaista kannanotoista ja puhuitte sivistysvaliokunnan jäsenenä saaneenne Tieteentekijöiden liitolta informaatiota, puhuitte Mersu-jonoista ja näinpäin pois. Maalailitte tällaisen kuvan mutta unohditte kyllä oikeastaan sen, että te olitte hallituksessa viime kaudella ja olitte linjaamassa myöskin tälle hallituskaudelle asioita. Palaan niihin hiukan myöhemmin. Kyselitte myöskin, että missä on työministeri Lindström, koska kysymys on tutkimuksesta ja innovaatiopolitiikasta — näin muistaakseni sanoitte.

Näitä asioita kokonaisuutena kun katsoo... Aiemmin tänään puhuin siitä tutkimuksesta ja valitettavasti väärällä tiedolla sitten leimasin edustaja Gustafssonin tämän työryhmän puheenjohtajaksi. Minulla oli tässä aikaa nyt omalla paikallani tarkistaa tämän työryhmän puheenjohtajuus, ja se oli pääministeri Alexander Stubbilla. Siinä työryhmässä olitte te, silloinen ministeri Kiuru, mukana, siellä oli sosialidemokraateista myös Antti Rinne, ja te allekirjoititte tämän työryhmän tuloksen. Kysymyksessä oli "Uudistava Suomi: tutkimus- ja innovaatiopolitiikan suunta". Käytännöllisesti katsoen tässä puheenvuorossa en voi avata koko tätä työryhmän työtä, mutta tämä linjaus oli vuodesta 2015 vuoteen 2020 eli yli tämänkin hallituskauden. Ja lyhyesti sanottuna näistä työryhmän tuloksista: Ne ovat erittäin merkittäviä koulutuksen säästöjä. Esimerkiksi vuosina 2015—2020 tämän työryhmän tuloksena haluttiin yhdistää korkeakouluja ja yliopistoja, lakkauttaa liian pieniä yksiköitä, alkaa periä lukukausimaksuja ulkomaalaisilta opiskelijoilta, lyhentää opintojen kesto, yllyttää tutkijoita yrittäjiksi, mikä (Välihuuto) — no, joku sanoi sen siellä, ettei puheenvuoron pitäjän tarvinnut sitä sanoa — käytännössä tarkoittaa sitä, että jos tutkijat toimivat yrittäjinä, he tippuvat tutkimuksen kelkasta mutta eivät kuitenkaan ole sitten yrittäjinä käytännöllisesti katsoen, ja kuitenkin he ovat jo tälläkin hetkellä yrittäjiä sillä tavalla, että joutuvat hakemaan tutkimusapurahansa pieninä palasina pitkin maailmaa. Raportissa priorisoidaan tutkimuksen rahoitus ja tuki vain tietyille aloille, mikä on myöskin mielestäni selkeä virhe. Raportti käyttää sanoja "luopumisosaaminen" ja "poisvalinta", joilla se kiertää lakkauttamisen ja käytännöllisesti katsoen säästöt. Ei kuulosta ollenkaan pahalta, jos vahvistetaan luopumisosaamista ja poisvalitaan tiedekuntia ja yksiköitä — vai kuulostiko pahalta? Edustaja Kiuru, kun te olitte allekirjoittamassa tämän työryhmän tuloksen, onko oikein, että te täällä hyökkäätte nyt tätä hallitusta ja ministeri Stubbia vastaan tässä, kun olette allekirjoittaneet saman paperin?

**16.41 Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Emmekö osaa oppia historiasta? Kun Suomi kärvisteli edellisen kerran laman kourissa 1990-luvun alkupuolella, Suomen hallitus vastasi lamaan satsaamalla innovaatiopolitiikkaan. Panostaminen tutkimukseen ja tuotekehitykseen nähtiin kansallisena selviytymisstrategiana. Inhimillistä pääomaa arvostettiin, mikä oli omiaan luomaan pohjaa taloudelliselle rakennemuutokselle kohti korkean teknologian taloutta. Saavutukset olivatkin huikeita. Nokian ympärille muodostunut vahva ja innovatiivinen elektroniikkateollisuus siivitti osaltaan maan talouden vahvaa nousua.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Näin oli ennen, mutta ei ole enää. Suomessa on jälleen lama ja lisäksi varsin vaikea sel-lainen, mutta 1990-luvun tapahtumista ei ole osattu ottaa oppia. Ei tarvitse olla kovinkaan etevä ennustaja, kun voi väittää, että nykyhallituksen päättämät leikkaukset tutkimukseen, kehittämiseen ja innovaatioihin tulevat olemaan tuhoisia suomalaisen osaamistason kan-nalta jo lähitulevaisuudessa. Pääministeri Sipilän hallitus on joutanut jo kovin monista esityksistään, mutta koulutuksen ja tutkimuksen suhteen on oltu tinkimättömiä, vaikka juu-ri nämä leikkaustoimet ovat alusta saakka herättäneet eniten kritiikkiä sekä kotimaassa että esimerkiksi OECD:n piirissä.

Suomen tieteen taso ei ole viime vuosina noussut verrokkimaiden vauhdissa, ja suunni-telluilla voimavaraleikkauksilla jäämme niistä pysyvästi jälkeen. Satojen miljoonien euro-jen leikkaukset näkyvät väistämättä työmarkkinoille tulevan korkeakoulutetun työväestön osaamisessa. Leikkausten kohteeksi ovat joutuneet korkeakoulujen lisäksi Tekes ja Suo-men Akatemia, jotka rahoittavat muun muassa patenttoimista ja perustutkimusta. Onko to-della niin, ettei Suomen hallitus ole täysin ymmärtänyt tutkimuksen, kehityksen ja inno-vaatioiden perustavaa roolia Suomen kilpailukyvyn kannalta? On syytä epäillä hallituksen kykyä tulevaisuuteen katsovaan päätöksentekoon. Voisi sanoa, että hallituksen omaksuma politiikka on yhtä järkevää kuin merihätään joutuneen laivan kapteenin päätös heittää pe-lastusveneet yli laidan aluksen keventämiseksi ja merikelpoisuuden parantamiseksi.

Myös opetus- ja kulttuuriministeriön yliopistoille suosittelemia lääkkeitä voi pitää vä-hintäänkin kyseenalaisina. Yliopistojen johdolle lokakuussa lähettämässään avoimessa kirjeessä opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen leimaa maamme korkea-koululaitoksen sirpaloituneeksi ja toteaa tutkimuksen jakautuneen liian moniin resursseil-taan ja vaikuttavuudeltaan keskinkertaisiin yksiköihin ja toteaa kansainvälisen vertailun osoittavan, että resurssien puute ei ole suinkaan keskeisin ongelmamme, vaan niiden teho-ton hyödyntäminen. Opetus- ja kulttuuriministerin viestin rivien välistä on luettavissa halu keskittää Suomen yliopisto-opetusta ja tutkimusta suurempiin yksiköihin. Pääkaupunki-seudun näkökulmasta katsottuna tämä on tietysti Kehä kolmosen sisäpuoli.

Valitettavasti tehokkuus ja Kehä kolmosen sisäpuolella toimiminen eivät aina kulje käsi kädessä. Tämä tulee hyvin esiin opetus- ja kulttuuriministeriön tuoreesta tilastosta vuodel-ta 2014. Käytettäessä tehokkuusmittarina ylempien korkeakoulututkintojen määrää suh-teessa opetus- ja tutkimushenkilöstön määrään esimerkiksi Turun yliopisto menee Helsin-gin yliopiston ohi niin humanististen tieteiden, kasvatustieteiden, luonnontieteen, lääketie-teen, oikeustieteen kuin psykologiankin alalla. Kauppatieteiden alalla Turun yliopisto lyö samassa vertailussa Aalto-yliopiston ja tekniikan alalla niin Aalto-yliopiston kuin kaikki muutkin Suomessa teknistä tutkimusta ja opetusta harjoittavat yliopistot. Jos ministeriö vaatii toimintaan tehokkuutta, niin vaatimukset on osattava kohdistaa oikeisiin osoittei-siin. Vähin, mitä hallituksen on tässä yhteydessä syytä tehdä, on pelastaa Suomen koulu-tus, tutkimus ja opetus erityisellä tulevaisuuspaketilla, ja tämä paketti on kohdistettava myös Kehä kolmosen ulkopuolelle. Yliopistot ovat aluekehityksen vetureita, ja siksi halli-tuksen tulee ohjata voimavaroja yliopistoille myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella, eten-kin kun ne tunnetusti myös ovat menestyksekkäitä.

Nykyiseen tutkintorakenteeseen uudistuksia suunnitellessaan valtiovallan toivoisi myös ymmärtävän sen, että pienelle kansakunnalle koulutus on ensiarvoisen tärkeää. Nykyinen maisteripainotteinen malli palvelee elinkeinoelämää ja tutkimusta takuuvarmasti parem-min kuin kaavailtu koulutuksen vesittävä kolmen vuoden kandidaattimalli.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

**16.45 Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Tässä on keskusteltu sekä korkeakouluihin kohdistuvista leikkauksista että tästä yleisestä taloustilanteesta, pakottaako se tekemään tällaisia valintoja vai ei. Minusta tämä hallitus on tehnyt ainakin kolme aivan selvää arvovalintaa suhteessa talouspolitiikkaan:

Ensimmäinen on sopeutuksen kokoluokka kokonaisuudessaan, jossa kyllä sekä perussuomalaiset että keskusta puhuivat vielä vaalien alla huomattavasti pienemmistä säästöistä kuin 10 miljardin kokonaisuudesta, joka sitten otetaan 4 miljardin leikkauksilla jo tällä hallituskaudella.

Toinen arvovalinta ovat nämä sopeutuskeinot, joissa tämä hallitus tosiaan on linjannut, että veroaste ei saa nousta, ja sitten on myöskin rajattu pois nämä verotukselliset keinot, joilla olisi mahdollista osallistaa myöskin suurituloiset suomalaiset näihin talkoisiin.

Kolmas arvovalinta on se, mihin sitten nämä leikkaukset kohdistetaan, ja hallitus valittavasti on päättänyt kohdistaa merkittävän osan juuri osaamiseen ja koulutukseen siitä huolimatta, että kaikki puolueet vielä vaalien alla puhuivat toista.

Nämä koulutukseen ja korkeakouluihin kohdistuvat leikkaukset ovat herättäneet erityisen paljon keskustelua juuri siitä syystä, että näitä on kritisoitu ennen kaikkea talouspoliittisesta näkökulmasta. Minun mielestäni sivistyksellä on itseisarvo, tämä on sivistyksellisestä näkökulmasta huonoa, mutta merkittävä osa näistä kriitikoista on nostanut esille sen, että tämä on uhka Suomen kilpailukyvyille: tämä heikentää meidän talouskasvua, tämä vaikeuttaa uusien työpaikkojen syntyä. Minä haluaisin, että hallitus vielä ottaisi kantaa tähän kritiikkiin: jos hallituspuolueiden sisälläkin on laajaa ymmärrystä siitä, että nämä leikkaukset saattavat olla haitallisia kasvulle, niin miksi siitä huolimatta tehdään tällaisia linjaratkaisuja, tämäntyyppisiä päätöksiä.

Lopuksi vielä, kun edustaja Turunen otti kantaa tähän tutkijoiden yrittäjän uraan, on pakko todeta, että myöskin hallituksen rakenneuudistuspaperissa on linjaus siitä, että (Puhemies koputtaa) pitää vahvistaa tutkijoiden tietoisuutta yrittäjyydestä.

**16.48 Sanna Marin sd:** Arvoisa puhemies! Sinänsä olen pahoillani siitä, että edustaja Zyskowiec on pyrkinyt aktiivisesti ohjaamaan tätä keskustelua pois itse asiasta eli siitä, mistä me tänään keskustelemme, yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta eli indeksien jäädyttämisestä. Mutta hän kuitenkin vaati puheenvuorossaan vastauksia nimenomaan sosialidemokraateilta liittyen siihen, mistä ennen vaaleja puhuimme ja mitä nyt olemme puhuneet esimerkiksi tässä meidän vaihtoehtobudjetissamme. Voin sanoa, että näistä molemmista löytyy aivan samankaltaisia toimia eli siitä, mitä olemme ennen vaaleja puhuneet, ja siitä, mitä nyt löytyy tästä meidän vaihtoehtobudjetistamme. Sieltä löytyy esimerkiksi sellainen säästökohde kuin työttömyydestä säästäminen. Sitä kautta työllistetään enemmän ihmisiä. Meidän vaihtoehtobudjetissamme on esitelty Rinteen työllistämismalli, ja eduskunnan tietopalvelun laskelmien mukaan sen piiriin saataisiin noin 15 000 ihmistä työllistettyä työllistämissetelin avulla ja se tasapainottaisi julkista taloutta 140—250 miljoonaa euroa. Tällaisista toimista olemme puhuneet ennen vaaleja, ja näitä toimia nyt tässä meidän vaihtoehtobudjetissamme olemme konkreettisesti esittämässä. Emme suinkaan pohjaa näitä omiin laskelmiin, vaan olemme eduskunnan tietopalvelulta nämä laskelmat saaneet ja siellä teettäneet.

Mutta sitten itse tästä asiasta eli koulutuksesta: Se on juuri näin, niin kuin täällä monessa hyvässä puheenvuorossa on todettu, että kun me nyt säästämme koulutuksesta näin merkittävästi kuin mitä hallitus tekee, kun me leikkaamme sieltä, niin se on suoraan leikkaus

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

tulevaisuudesta. Esimerkiksi nämä yliopistoihin, korkeakoulukenttään kohdistuvat säästöt heikentävät meidän perustutkimuksen tekemisen edellytyksiä, ja monet merkittävät innovaatiot ovat juuri syntyneet esimerkiksi perustutkimuksen pohjalle. Eli vaikka me emme vielä tiedä, mihin se tutkimus, mitä esimerkiksi yliopistokentässä tehdään, tulevaisuudessa johtaa, niin se on ollut edesauttamassa monia niitä (Puhemies koputtaa) innovaatioita ja keksintöjä, mistä tulevaisuuden kasvua on syntynyt.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Nyt pyydän puhujaa siirtymään puhujapöytäntöön, jos haluaa jatkaa. Ellei, seuraavana on vuorossa edustaja Krista Kiuru.

**16.50 Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Ajattelin puhua täältä paikaltani, koska edustaja Turunen ei enää ole paikalla. Minusta olisi hyvä, että silloin kun esitetään kritiikkiä ja moitteita, oltaisiin myös ottamassa vastaan täällä rakentavalla tavalla sitä palautetta.

Tältä osin ajattelin, etten käy enää hirveästi muiden aikaa tuhlaamaan, mutta sen totean, että minä juuri yritin omassa puheenvuorossani sanoa, että korkeakoulukentällä on tehty arvokasta työtä siinä, millä tavalla rakenteita voitaisiin kehittää. Yksi hyvä esimerkki siitä on tämä duaalimalli, jonka nostin jo äsken esiin. Kai me nyt olemme sitä mieltä, että naapuritonteilla sijaitsevat ammattikorkeakoulu ja yliopisto voisivat jotain yhdessä tehdä. Tätä normien purkamista ei voi tehdä, sitä lasista seinää, joka siinä välissä on, ei voi Suomen valtiossa purkaa, ennen kuin kokoomus tulee järkiinsä. Tämä on hyvä esimerkki siitä, että koko tuo korkeakouluväen kanssa yhteistyössä tehty tiekartta tulevaisuuteen lähtee siitä, että teetettiin maaliskuussa valtavan iso tutkimus, jossa lähdettiin juuri siitä, että tämän tyyppistä tiekarttaa haettaisiin, jossa tehtäisiin järkevämällä tavalla tätä tehostamistyötä. Nyt tehostamistyössä lyödään valtava summa tehostamista niille yksiköille, jotka ovat tehneet sitä koko ajan. Tämä on mahdoton ajatus, että me ajattelisimme, että ihmiset koulutautuvat alempaan korkeakoulututkintoon, jota tämä niin sanottu ammattikorkeakoulututkinto on ulkomailla: Suomessa se ei kuitenkaan ole suoraan verrannollinen siihen, mitä sitten yliopistossa, kun opintoja jatkaa, voi saada vastineeksi. Meillä menee valtavasti työaika, opetusta ja myöskin tutkimusaikaa, hukkaan siinä, että näitä rakenteita ei ole tämän osalta pystytty millään tavalla järkevöittämään. Insinöörit ovat kautta linjan jo opiskelleet ensin insinööriksi ja sitten sen jälkeen diplomi-insinööriksi, siinä ei ole ollut mitään ongelmaa. Mutta jostain syystä tätä ei saada koko korkeakoulukentälle tapahtumaan. Sen takia minusta on aika erikoista, että edustaja Turunen ei sen vertaa (Puhemies koputtaa) viitsinyt selvittää, perehtyä, mistä tässä tiekartassa oli kysymys. (Puhemies koputtaa) Se oli väen kanssa yhdessä tehty.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 38/2015 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 79/2015 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2015 vp

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

### *Ensimmäinen käsittely*

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 9/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

### *Keskustelu*

**16.53 Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Sipilän hallitus on päättänyt indeksikorotusten jäädyttämisestä opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla vuosina 2016—2019 osana valtioneuvoston päättämiä valtiontalouden sopeutustoimia. Kaikki indeksijäädytykset ja indeksikorotuksia vastaavat säästöt esitetään tehtäväksi pysyviksi. Museoilta, teattereilta ja orkestereilta kohdistetut vuosien 2012 ja 2015 säästöt sekä vuoden 2014 indeksijäädytys muutettaisiin pysyviksi. Vapaasta sivistystyöstä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vapaan sivistystyön oppilaitosten yksikköhintoihin määrättäviin ja kansalaisopistojen osalta säädettäviin keskimääriin yksikköhintoihin tehtäisiin vuoden 2016 indeksikorotusta vastaavat vähennykset.

Arvoisa puhemies! Indeksien jäädytys murentaa osaltaan suomalaisen koulutuksen, sivistyksen ja kulttuurin — korostan nyt tässä yhteydessä tämän kulttuurinkin merkitystä, kun se tahtoo jäädä liian vähälle — perustusta. Esityksen vaikutukset kohdistuvat kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien rahoitukseen ja toimintaan tavalla, jonka edellyttämien sopeutustoimien ja vaikutusten laajempi analysointi edesauttaisi koulutuksen järjestäjien varautumista muutokseen. Esimerkiksi Opetushallitus on kiinnittänyt huomiota näitten toimenpiteitten ja aikaisempien säästöpäätösten kumulatiiviseen vaikutukseen sekä heijastumiseen koulutuksen laatuun ja kehittämisen pitkäjänteisyyteen.

Myös ammatillisen koulutuksen rahoitus vähenee merkittävästi. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät joutuvat muuttamaan toimintatapojaan ja saneeraamaan koulutukseen tarkoitettujen kiinteistöjen verkkoa. Lisäksi takuukorotuksen päättymisen heikentää ammatillisen koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia kiinteistöjen korjauksiin. No, koulutuksen järjestäjiä on vaadittu säästämään seinistä, ja rahoituksen leikkaukset pakottavatkin koulutuksen järjestäjiä keskittämään toimintaansa harvempiin yksiköihin. Muuttuneessa tilanteessa palautusvelvollisuus on kohtuuton. Koulutuksen järjestäjien on voitava luopua näistä kiinteistöistä myymällä, vuokraamalla tai purkamalla ilman luovutetun arvon takaisinperintää. Valtio voi helpottaa — ja pitäisi helpottaa — tilannetta siten, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät voisivat realisoida näitä kiinteistöjä ilman valtionosuuksien takaisinpalautusvelvollisuutta. Tästä ei syntyisi valtiolle kuluja.

Arvoisa puhemies! Museoilta, teattereilta ja orkestereilta kohdistetut aikaisemmat säästöt ja indeksijäädytys esitetään muutettavaksi pysyviksi. Tämän lisäksi hallitus aikoo toteuttaa vuosien 2016—2019 kehyspäätösten mukaisen säästön vuodelle 2016 ja vuoden 2016 indeksitarkistusta vastaavat säästöt. Taidelaitosten osalta indeksin jäädytys sekä muut vähennykset tulevat näkymään taidelaitosten toiminnassa negatiivisesti, ja eivät nyt kunnatkaan pysty tällä hetkellä kompensoimaan vajetta. Minun on pakko tässä yhteydessä todeta tamperelaisena kansanedustajana esimerkkinä Tampereen Työväen Teatterin ongelmat — samat ongelmat ovat myöskin Tampereen Teatterissa. Valtionosuutta vähennetään merkittävästi, samaan aikaan johtuen kansalaisten ostovoiman heikentämisestä lippujen

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

myynti takkuilee, ja niinpä näissäkin taidelaitoksissa joudutaan käymään henkilöstön yt-neuvottelut.

Säästöjen kumuloituminen vaikeuttaa myös vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjien toimintaa. Pidempään jatkuvana vapaan sivistystyön aleneva määrärahakehitys voi heijastua toimintamahdollisuuksiin sekä koulutuksen saavutettavuuteen kielteisesti.

Vastustamme indeksijäädytyksiä. Sivistysvaliokunnan oppositio on näihin vahvasti tarttunut kiinni, koska nämä nakertavat tärkeiden peruspalveluiden rahoittamista ja jättävät pysyvän aukon näiden toimintojen rahoittamiseen. Monet leikkaukset kohdistuvat myös syrjäytymisuhan alla oleviin nuoriin.

Tulemme kakkoskäsittelyssä esittämään ykkös- ja kakkoslakiehdotusten hylkäämistä näillä perusteilla, mitkä kävin äsken vähän nopeastikin lävitse.

**16.58 Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Tämä on valitettavasti toinen tänään käsitellyssä oleva säästölaki, joka vaikuttaa suoraan heikentävästi kasvatuksen ja opetuksen laatuun ja saavutettavuuteen tässä maassa. Tämä esitys tarkoittaa, että indeksit jäädytetään koko opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla. Se vaikuttaa heikentävästi niin perusopetukseen, lukiokoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen, taiteen perusopetukseen kuin vapaaseen sivistystyöhön ja orkestereiden, museoiden ja teattereiden toimintaan.

Mitä tämä sitten käytännössä tarkoittaa? Tämä tarkoittaa lomautuksia, sijaiskieltoja, ytimenettelyjä, suurempia ryhmäkokoja, opetuksen määrän vähentämistä ja valinnaisuuden heikentymistä. Kulttuuripuolella tämä tarkoittaa henkilöstövähennyksiä ja sitä, että orkesterit joutuvat supistamaan ohjelmistoaan ja jotkut teatterit joutuvat ehkä jopa lopettamaan toimintansa kokonaan.

Koulutuksen ja opetuksen resurssien vähentäminen ei ole osaamiseen panostamista. Taidelaitosten resurssien vähentäminen ei ole taiteen saavutettavuuden parantamista. Nämä säästöpäätökset ovat siis suoraan ristiriidassa hallitusohjelman kauniiden tavoitteiden kanssa, ja sen lisäksi ne lisäävät suoraan työttömyyttä niin kulttuuri- kuin opetuslalla.

Arvoisa puhemies! Erityisen huolestuttavia ovat ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat säästöt, jotka uhkaavat eriarvoistaa ammattiin opiskelevia entuudestaan. Jo edellisellä kaudella tehtiin isoja leikkauksia ammatilliseen koulutukseen, ja tälläkin kaudella hallitus on indeksijäädytysten lisäksi kohdistamassa todella merkittäviä lisäleikkauksia, 248 miljoonan edestä, juuri ammatilliselle puolelle. OAJ:n mukaan tämä vastaa 3 900 ammatillisen opettajan keskiarvoista vuosipalkkaa.

Ammatilliseen koulutukseen tehdyt säästöt näkyvät jo nyt siinä, että lähiopetusta on vähennetty merkittävästi, mikä heikentää opetuksen laatua ja vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon. Ammattiin opiskelevilla pitäisi olla tasavertaiset oikeudet laadukkaaseen koulutukseen ja lähiopetukseen. Nämä jatkuvat säästöt tulevat — eivät ehkä niin pitkällä vaan nopeallakin tähtäimellä — näkymään suomalaisten nuorten osaamistason laskuna.

Arvoisa puhemies! Minua hiukan surettaa ja paljon myös turhauttaa seisoa tässä taas kerran puhumassa siitä, kuinka haitallisia nämä osaamiseen ja kulttuuriin kohdistuvat leikkaukset ovat. Leikkaamalla koulutuksesta heikennetään koulutuksellista tasa-arvoa ja vie-dään edellytykset uudelta talouskasvulta. Tämän lisäksi sivistyksellä ja taiteella on itseisarvo ja äärimmäisen tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä. Tämä maa ja sen kansalaiset tarvitsevat sivistystä, taidetta ja kulttuuria. Ei leikata siitä tämän enempää.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

**17.02 Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Keskeistä tässä nimenomaisessa säästölaissa on se, että indeksijäädytykset ja muut valtionosuussäästöt säädetään nyt määrääkaisuuden sijasta pysyviksi. Hallituksen esityksen taloudellisten vaikutusten arvio on kuitenkin tehty vain vuoden 2016 tasolla, ja tämä on se suuri ongelma, mikä tässä esityksessä piilee, erityisen suuri ongelma. Jopa Opetushallituksen mukaan esityksen vaikutukset kohdistuvat kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien rahoitukseen ja toimintaan tavalla, jonka edellyttämien sopeuttamistoimien ja vaikutusten laajempi analysointi edesauttaisi koulutuksen järjestäjien varautumista muutokseen.

Indeksien jäädytys murentaa osaltaan suomalaisen koulutuksen ja sivistyksen perustusta, kun se otetaan huomioon yhdessä koulutukseen, tutkimukseen ja sivistykseen kohdistettujen miljardiluokan säästöjen kanssa. Esityksen vaikutukset kohdistuvat kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien rahoitukseen ja toimintaan tavalla, jonka edellyttämien sopeuttamistoimien ja vaikutusten laajempi analysointi edesauttaisi koulutuksen järjestäjien varautumista muutokseen. Muun muassa Opetushallitus kiinnittää huomiota tämän säästötoimenpiteen ja aikaisempien säästöpäätösten kumulatiiviseen vaikutukseen sekä heijastumiseen koulutuksen laatuun ja kehittämisen pitkäjännitteisyyteen.

OAJ:n mukaan perusopetukseen kaavailtu 4,5 miljoonan euron säästö on kestävä, kun valtakunnallinen tarve muun muassa lisäopetukselle ja maahanmuuttajien valmistavalle opetukselle ja niiden kehittämiselle on ilmeinen. Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta kaavailtu säästö vastaa 3 900 ammatillisen opettajan keskiarvoista vuosipalkkaa. Näiden opettajien menettäminen on suuri menetys oppilaille, jotka tarvitsevat lähiopetusta. Ammatillisen koulutuksen keskeyttää jo nyt 8,5 prosenttia opiskelijoista eli 10 000 nuorta, ja tämä tilasto tulee nyt nousemaan leikkausten seurauksena.

Lukiot ovat jo viime hallituskaudella joutuneet vähentämään pakollisia kursseja, mikä hidastaa opiskelijoiden valmistumista, ja ylioppilaskirjoitusten sähköistäminen vaatii sekin ylimääräisiä resursseja. Me kaikki tiedämme, kuinka tärkeää vähintäänkin toisen asteen tutkinnon suorittaminen on, ja se on ihan paras takuu työpaikan saamiselle nuoren tulevaisuuden suhteen.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus vähenee merkittävästi sekä edellisen että nykyisen hallituksen tekemien säästöpäätösten johdosta. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät joutuvat muuttamaan toimintatapojaan ja saneeraamaan koulutukseen tarkoitettujen kiinteistöjen verkkoa. Lisäksi takuukorotuksen päättyminen heikentää ammatillisen koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia kiinteistöjen korjauksiin.

Museoille, teattereille ja orkestereille kohdistetut aikaisemmat säästöt ja indeksijäädytys esitetään nyt muutettavaksi pysyviksi. Tämän lisäksi hallitus aikoo toteuttaa vuosien 16–19 kehyspäätöksen mukaisen säästön vuodelle 2016 ja vuoden 2016 indeksitarkistusta vastaavat säästöt. Taidelaitosten osalta indeksijäädytys sekä muut vähennykset tulevat näkymään taidelaitosten toiminnassa negatiivisesti, eivätkä kunnat pysty kompensoimaan tätä vajetta. Taiteen ala on erittäin pienissä budjeteissa. Nämä leikkaukset ovat erittäin lamauttavia.

Säästöjen kumuloituminen vaikeuttaa vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjien toimintaa pitkällä tähtäimellä. Pidempään jatkuvana vapaan sivistystyön aleneva määräraha-kehitys voi heijastua toimintamahdollisuuksiin sekä koulutuksen saavutettavuuteen kielteisesti.

Indeksien jäädyttämisen kautta koulutustarjonnan hinnoitteluun syntyvät korotuspaineet ovat ristiriidassa väestörakenteen monipuolistumisen ja erilaistumisen kanssa etenkin

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

maahanmuutto- ja kasvualueilla sekä kohdistuvat kielteisesti aliedustettujen väestöryhmien koulutusmahdollisuuksiin koko maassa. Indeksijäädytyksiä ei tule tehdä, sillä ne nakeravat tärkeiden peruspalveluiden rahoittamista ja jättävät pysyvän aukon näiden toimintojen rahoittamiseen.

Hallituksen esityksellä on suora kielteinen vaikutus koulutuksen laatuun, ja sen ainoana tavoitteena on vähentää koulutuksen resursseja perusopetuksessa, vapaassa sivistystyössä, lukioissa ja ammatillisessa koulutuksessa. Käytännössä toiminnan sopeuttaminen yhdistettynä muihin suoraan koulutukseen kohdistettuihin leikkauksiin tarkoittaa lomautuksia, sijaiskieltoja, yt-menettelyjä, suurempia ryhmäkokoja, pienempää valinnaisuutta ja opetuksen määrän vähentämistä. Kaikkein pahimmin leikkaukset kohdistuvat syrjäytymisuhan alla oleviin nuoriin.

**17.06 Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä 79 on kysymys myös indeksin jäädytyksestä. Olin sivistysvaliokunnan jäsen viime kaudella ja olen myös tällä kaudella, ja täytyy sanoa, kuten edustaja Zyskowicz aikaisemmin tänään jo puhui, että ei ole kovin helppoa olla leikkausten kannalla varsinkaan koulutuksen kohdalla, kun olen vielä sivistysvaliokunnassakin jäsenenä, mutta olen hänen kanssaan siinäkin samaa mieltä, että oppositiopuolueiden edustajat täällä eivät ole esittäneet mitään sellaista, millä he kompensoisivat tämän leikkauksen. Heidän varjobudjeteistaankaan ei löydy asioita ja toimenpiteitä, mitkä pelastaisivat tämän tilanteen. Hallitus ei missään nimessä haluaisi tehdä leikkauksia, mutta niitä on kuitenkin toimitettava, koska taloustilanne on todella kurja. Kukkarossa ei ole valtiolla rahaa, eikä ole paljon tulossakaan. Palvelut eivät silloin voi pelata joka suhteessa täysipainoisesti, ja tästä tilanteesta pitää päästä eteenpäin ja katsoa tulevaisuuteen. Tämän vuoksi näitä pakollisia leikkauksia tehdään, jotta tilanne parantuisi.

Kaikki indeksijäädytykset ja indeksikorotuksia vastaavat säästöt on esitetty pysyviksi. Esitys ehdottaa, että museoihin, teattereihin ja orkestereihin kohdistetut säästöt ja vuoden 2014 indeksijäädytys muutetaan pysyviksi. Vapaan sivistystyön osalta yksikköhintoihin tehtäisiin vuoden 2016 indeksikorotusta vastaavat vähennykset. Nämä ikävät säästöehdotukset osoittavat osaltaan maamme taloudellisen tilanteen vakavuuden. Museoilta, teattereilta ja orkestereilta maksettavat valtionosuudet alenevat yhteensä 18 miljoonaa euroa. Erityisenä huolena on nykyisten säästöjen ja jo edellisellä hallituskaudella tehtyjen säästöjen yhteisvaikutus. Opetus- ja kulttuuritoimeen liittyvien perusoikeuksien toteutumiseksi eduskunta onkin jo vuonna 2014 hyväksynyt lausuman, joka edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin säästöpäätösten tosiasiallisia vaikutuksia.

Ammatillisen koulutuksen säästötoimenpiteiden vaikutukset riippuvat pitkälti ammatillisen opetuksen kokonaisreformin onnistumisesta. Tarkoitus on uudistaa, ei vain säästää. Reformin toteuttamista helpottaisi huomattavasti se, että valtio luopuisi pikaisesti eräistä oppilaskiinteistöihin liittyvistä sitovista velvoitteista ja edesauttaisi luopumista epätarkoituksenmukaisista oppilaskiinteistöistä. Tämä olisi tärkeää sisällyttää normienpurkutalkoisiin. Sivistysvaliokunnan lausumaehdotus painottaakin, että hallitus selvittää mahdollisuuden poistaa ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen järjestäjien valtiolta saatujen kiinteistöjen luovutusrajoitukset ja valmistelee tarvittavat säädösmuutokset.

Arvoisa puhemies! Säästötoimenpiteet vapaan sivistystyön kentällä ovat harmillisia, sillä kansalaisopistojen kysyntä on kasvanut kantaväestön taholta ja turvapaikanhakijoiden määrien lisääntyessä. Säästöt kohottavat myös kurssimaksuja, jolloin osa kansalaisista voi



## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

joutua jättäytymään koulutuksen ulkopuolelle. Olisi tärkeää, että vapaa sivistystyö pystyisi edelleen tarjoamaan koulutusmahdollisuuksia kaikille kansalaisille.

Kulttuuritoimijoihin kohdistuvien säästöjen osalta on valitettavaa, että etenkin pienet toimijat ja kaupunkien ulkopuolella sijaitsevat teatterit ja museot joutuvat vaikeuksiin. Onkin olennaista, että alueellisesti ja paikallisesti korostetaan keinoja kulttuurilaitosten toiminnan varmistamiseksi. Niiden merkitys paikkakunnan vireyteen, identiteettiin ja veto-voimaisuuteen on keskeinen. Pienten teattereiden toiminta on tällä hetkellä kipurajoilla. Ne ovat arvokkaita työllistäjiä, mitä ei aina huomioida. Kulttuurin merkitys taloudellisesti huonoina aikoina korostuu, se on historiassa nähty jo moneen kertaan.

Tosiaan nämä säästöt ja leikkaukset ovat kipeitä, mutta toivon, että myös oppositio osallistuu rakentavaan keskusteluun. Laitetaan mietintämyssy päähän, hyvät ehdotukset otetaan vastaan. Hallitus tekee kaiken mahdollisen, mitä näillä resursseilla tällä hetkellä voidaan. — Kiitos.

**17.11 Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Minusta tuo edustaja Elomaan esitys oli ihan hyvä, ja omalta osaltani ajattelinkin heti tuoda korteni kekoon. Nyt kun tätä koko kuntatalouden tilaa tarkastellaan ja siellähän opetuksen järjestäminen on yksi iso rahakysymys, niin tältä osin kyllä se haaste on se, miten seuraavat vuodet selvitään, varsinkin kun tämä maahanmuuttajapaine kasvaa ja samaan aikaan kuitenkin resurssit ovat pikemminkin vähenemään päin.

Perusopetuksen puolella haastetta tulee myös siitä, että perusopetuksen opiskelijoiden koulua kohtaan tunnetut asenteet sekä motivaatio ovat nyt hukassa ja peruskoulun parissa yhdessä tehty parlamentaarinen työhän ei ota ollenkaan tulta alleen, eli siltä osin on sääli, että meillä on paljon ratkaistavia asioita, joita ei edes perusopetuksen laaturahoilla tai ryhmäkokorahoilla tueta. Siltä osin uskon, että meillä on paljon vielä ratkaistavaa, miten tämä peruspalveluiden osuus koulutuksen puolella voidaan saada tulevana vuosina kuntoon. Siksi minä kyllä ajattelen, että voisivatko hallituspuolueet vielä harkita yhteisöverotuoton osalta korotuksen määräaikaista jatkamista, joka oli viime hallituskaudella käytössä. 5 prosentin korotuksen jatko ei ehkä ole realismia tänä aikana, mutta voisiko pienempi olla? Olemme itse sitä myöskin esittäneet kuntatalouden tasapainottamiseksi, 2:ta prosenttia, jos voisi hallitus ainakin harkita, jos ei jopa 2,5:tä prosenttiakin. Tämä olisi varmasti yksi ihan käytännön avaus, miten sitä kuntataloutta voisi helpottaa omalta osaltaan.

Sitten, arvoisa puhemies, minä vielä kiinnittäisin huomiota ammatillisen koulutuksen asemaan. Nythän ammatillinen koulutus on paljon säästännyt, ja tämä takuukorotus, joka tälle tulevalle vuodelle on osan näitä säästöjä tuonut, aiheuttaa entistä tiukemman tilanteen siellä, ennen kuin tämä suurremontti tulee sitä seuraavana vuonna. Kyllä tämän takuukorotuksen olisi pitänyt mennä samalla tavalla kuin meni ammattikorkeakoulujenkin takuukorotus, mistä päätettiin, (Puhemies koputtaa) että se raha säilytetään ammattikorkeakouluilla. (Puhemies koputtaa) Tässä tapauksessa sitä ei nyt säilytetä ammatillisessa koulutuksessa, kun hallitus teki tällaisen valinnan.

**17.13 Hanna Halmeenpää vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys indeksijäädystysten muodossa tapahtuviksi, koko koulutuskenttään — perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön — kohdistuviksi leikkauksiksi on niin käsittämätön sitä taustaa vasten, että vielä kuluvan vuoden keväällä kaikki hallituspuolueet yksissä tuumin vakuuttivat suomalaisille, että tästä me emme leikkaa. Lähes sanattomaksi vetää.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Opetusalan ammattilaisille, opiskelijoille, oppilaille, heidän vanhemmilleen, kuntien sivistystoimen johtajille on kyllä lähes mahdotonta selittää, miten tässä näin kävi. Kun hallitus kirkkain silmin kehuu koulutuskenttäämme, ovat hallituksen leikkausesitykset samassa yhteydessä kovin kelvoton kiitos tästä maamme menestyksen avaimia käsissään pitävästä arvokkaasta, hyvin tehdystä työstä, mitä opetus- ja kulttuuritoimessa tehdään. Opetustoimelta edellytetään uudistumista — sehän on aivan oikein — mutta miten ihmeessä se tapahtuu, jos samaan aikaan viedään resurssit? Halutaan digiloikkaa, uuden valtakunnallisen opetussuunnitelman innovatiivista jalkauttamista, eteenpäin katsovaa otetta, uusia opetusmenetelmiä.

Arvoisa puhemies! Minä totean edelleen kuten vihreä eduskuntaryhmä totesi ennen vaaleja: koulu on rakennus, jossa on neljä seinää ja sisällä tulevaisuus. Tämä hallituksen esitys ei kyllä tuota tulevaisuutta kannattele kohti menestystä, päinvastoin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 79/2015 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### 7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 114/2015 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 2/2015 vp

*Ensimmäinen käsittely*

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 2/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

*Keskustelu*

**17.16 Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! Tässähän on kysymys hallituksen esityksestä, joka tarkoittaa sitä, että maakuntakaavoja ei enää saatettaisi ympäristöministeriön vahvistettavaksi. Myöskin sosialidemokraatit ovat sitä mieltä, että tästä vahvistusmenettelystä voidaan luopua, mutta meillä on tähän vastalause sen vuoksi, että emme saaneet kaikkia niitä asioita, jotka meidän mielestämme tässä tilanteessa olisi pitänyt ottaa huomioon, tähän valiokunnan mietintöön.

Ensinnäkin on syytä kysyä, miten tämä valtakunnallinen yhteensovittaminen tulevaisuudessa tapahtuu. Miten varmistetaan se hyvä ajatus, joka täällä hallituksen esityksen perusteluissa on, että saadaan yhteensovitettua eri intressiryhmien näkemykset kaavatyon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa? Tämä on hyvä tavoite, mutta tässä herää kysymys siitä, kun tämä vastuu näitten kuulemisten järjestämisestä on maakuntaliitoilla eivätkä ne ole riittävän määrämuotoisia, miten varmistetaan sitten, että tämä kuuleminen todella tapahtuu niin, että myöskin nämä valtakunnalliset intressit otetaan huomioon ja että kaikkien näkemykset tulevat tasapuolisesti huomioon otetuiksi.

On myös pidettävä huoli siitä, että nämä hyvät periaatteet siirtyvät myös tulevaisuudessa tähän kaavoitusprosessiin. Nythän maakuntaitsehallinto tulee merkitsemään sitä, että

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

elyjen toiminta tulee muuttumaan. Missä on ohjaus? Missä on valvonta? Miten nämä asiat tullaan järjestämään? Tähän liittyy erittäin paljon epäselviä kysymyksiä. Tästä syystä olisi sikin ollut parempi miettiä sitä, onko tämä oikea aika laittaa tämä asia liikkeelle vai pitäisikö tietää hieman enemmän siitä, miten nämä hallinnolliset kysymykset sitten (Puhemies koputtaa) tullaan järjestämään tältä osin.

**17.18 Hanna Halmeenpää vihr:** Arvoisa puhemies! Hallitus esittää maankäyttö- ja rakennuslakia muutettavaksi siten, että maakuntakaavoja ja myöskään kuntien yhteisiä yleiskaavoja ei jatkossa tarvitsisi saattaa ympäristöministeriön vahvistettavaksi. Tämän hallitus katsoo purkavan byrokratiaa ja jouduttavan maakuntakaavojen käsittelyä.

Ympäristöministeriön suorittama maakunta- ja yleiskaavojen vahvistusmenettely on kuitenkin tähän saakka toiminut erinomaisesti, ja ministeriössä käytetty hallinnollinen työ-määrä tähän nähden on ollut varsin pientä, noin neljä kaavaa vuosittain. Ympäristöminis-teriö on tarkastellut tässä yhteydessä erityisesti isojen kaavallisten ratkaisujen mahdollisia ylimaakunnallisia vaikutuksia ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista ja käyttänyt valtaansa kaavoihin varsin maltillisesti. Ympäristöministeriön tekemistä 36 kaavan muutoksesta 30 on pysynyt voimassa korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyssä. Kaavojen laillisuusvalvonta on siis toteutunut varsin tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti. Myös kaavoittajat ovat olleet menettelyyn tyytyväisiä. Ministeriön raportin mukaan maakuntaliittojen kaavoittajista 80 prosenttia pitäisi nykyisen vahvistusmenettelyn voi-massa. Miksi ihmeessä siis hyvin toimivasta menettelystä pitäisi nyt luopua?

Kaavojen vahvistusmenettelyn poistuminen on varsin potentiaalinen ympäristön tilaa ja kaavoituksen laatua heikentävä tekijä. Ympäristöministeriön vahvistusmenettelyvaihees-sa karsimat kaavoitushankkeet ovat tyypillisesti olleet voimakkaasti ympäristöön vaikutta-via, laaja-alaisia vaikutuksia sisältäviä ja pitkälle tulevaisuuteen maankäyttöä ohjaavia, jolloin kaavoitusprosessin perustellusti tulee olla erityisen huolellista ja lainsäädännöllis-esti tarkkaa.

Lakimuutoksen valmisteluun nimetty selvitysmies Haapanala ei kannata vahvistusme-nettelystä luopumista, joka selvityksen mukaan vain lisäisi kaavavalitusten määrää ja kä-sittelyaikaa, koska maakuntakaavavalitusten käsittely siirtyisi hallinto-oikeuksille. Ympä-ristöministeriö tuntee maakunnat ja niiden kaavoituksen hyvin pitkältä ajalta. Sitä vastoin hallinto-oikeudet eivät tunne maakuntakaavoitusta, koska ne eivät ole sitä koskaan käsitel-leet.

Arvoisa puhemies! Korkeimman hallinto-oikeuden ympäristöministeriölle antaman lau-sunnon mukaan kaavojen vahvistusmenettelyn poistuminen merkitsisi maakuntakaavojen sisällön ja menettelyn laillisuuden kattavasta valvonnasta luopumista. Laillisuusvalvonta siirrettäisiin käytännössä kansalaisyhteiskunnan, yksittäisten kansalaisten, kansalaisjärjes-töjen ja yhdistysten, harteille. Hallinto-oikeudet puolestaan voisivat käsitellä kaavojen lail-lisuutta vain niiltä osin kuin niistä on valitettu. Korkein hallinto-oikeus onkin kiinnittänyt huomiota siihen, että jos valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tai muun lainsäädän-nön vastaisesta kaavasta ei valiteta tai jos muutoksenhakijalla ei ole tarpeeksi asiantunte-musta, että hän osaisi esittää oikeat perustelut, kaava vahvistetaan ja tulee lainvastaisena-kin voimaan eivätkä sen paremmin hallinto-oikeus kuin korkein hallinto-oikeuskaan voi siihen puuttua, mikäli ympäristöministeriön laillisuusvalvonnallinen rooli kaavojen vah-vistajana poistuisi.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Arvoisa puhemies! Eduskunnan tehtävä ei ole tehdä lainsäädäntöä, joka itse asiassa heikentää lainmukaisen kaavoituksen toteutumista. Mikäli kaavaprosesseja halutaan jouduttaa, se on kyllä mahdollista ilman vahvistusmenettelystä luopumista esimerkiksi poistamalla muiden ministeriöiden lausuntojen kerääminen ja valtioneuvostokäsittely taikka määräämällä kaava lainvoimaiseksi siltä osin kuin siitä ei ole valitettu. Esitetty kaavojen vahvistusmenettelyn muuttaminen on uudistus, joka liittyy isompaan kokonaisuuteen itsehallintoalueista. Kokonaisratkaisu on olennaisilta osin auki, ja tämäkin tulisi ratkaista vasta siinä vaiheessa, kun kokonaisuus selviää tarkemmin.

Samaan aikaan, kun hallitus esittää kaavojen vahvistusmenettelystä luopumista ja näin heikentää kaavojen laadun ja laillisuuden valvontaa, hallitus on myös ilmoittanut harkitsevansa kaavojen valitusoikeuden rajaamista nykyisestä, jolloin muutosten yhteisvaikutus kaavojen laillisuuden valvontaan voi olla varsin radikaali. Tämän eteenpäinvieminen ei ole suotavaa.

Tämä esitys on aika puutteellisesti harkittu, kun hallituksen itse nimeämän selvitysmiehenkään esityksiä ei tässä ole hallituksen esitykseen tuotu.

**17.24 Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on täsmentää ja selkiyttää valtion ja maakuntien liittojen välistä toimivallan jakoa, kaavoituksia ja korostaa myös maakuntien itsehallinnollista päätöksentekoa maankäytön suunnittelussa. Ja kun edellisessä puheenvuorossa väitettiin, että tällä rajattaisiin jollain tavalla viranomaisten vaikutusmahdollisuuksia tähän prosessiin, niin se ei pidä paikkaansa, sillä suunnitteluprosessin kehittäminen erityisesti viranomaisyhteistyön osalta on yksi ehdotuksen selkeistä tavoitteista ja tätä vuorovaikutusta tuodaan aikaisempaan vaiheeseen. Nykykäytännössä on se ongelma, että kun maakuntaliitot valmistelevat maakuntakaavoja ja sitten ympäristöministeriö tulee vasta siellä vahvistusvaiheessa mukaan, niin tämä viranomaisyhteistyö pitkittää prosessia olennaisesti.

**17.25 Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että viranomaisyhteistyö tulisi nykymallissa kuvioon vasta silloin, kun maakuntakaava tai kuntien yhteinen yleiskaava menee ympäristöministeriön vahvistettavaksi, ei pidä paikkaansa. Viranomaisyhteistyötä tehdään erittäin paljon kaavoittajan eli maakuntaliiton ja vaikkapa alueellisen ely-keskuksen ja tietysti alueen kuntien välillä jo hyvin paljon kaavoitusvaiheessa, ja siinä vaiheessa myös osallistetaan kaikki muut asianosaiset tahot. Ei tähän tarvita tällaista lakimuutosta, jotta viranomaisyhteistyö lisääntyisi aikaisessa vaiheessa. Sitä on jo nyt.

**17.26 Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasia on kuitenkin se, että nykykäytännössä maakuntakaavojen laatimis- ja vahvistamisprosessit ovat erittäin pitkiä. Monesti on jo ajauduttu siihen tilanteeseen, että kun se maakuntakaava tulee vahvistettua, niin siinä vaiheessa maakuntakaavan tarpeet ovat osittain jo vanhentuneet, ja tätä prosessia tulee saada nopeutettua.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ja viimeinen vastauspuheenvuoro.

**17.26 Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäin kuuntelemaan tätä keskustelua sen takia, että — tunnustan heti — me laitoimme tämän viime kaudella liik-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

keelle. Siltä osin asiat ovat tuttuja. Minä totesin, että tällä asialla on kaksi puolta. On ehdottoman tärkeää nähdä, niin kuin mekin vastalauseessa esitämme, että tämä valmistelu-työ, mitä tässä on tehty, on ollut varsin puutteellista niiltä osin, miten ihminen tulee kuul-luksi ja miten nämä tahot tulevat kuulluksi, miten valitusoikeus menee ja miten tämä liit-tyy aluehallintoon, mutta itse tämä esitys, joka tähän lakiin sisältyy, on ollut kannatettava. Me olemme lähteneet siitä, että tämä prosessi on aivan liian pitkä, kestäen maakuntakaav-an valmistumisesta siihen, että vuodesta kahteen ministeriössä yksi tai kaksi virkamiestä tutkii tätä yhtä ainoaa maakuntakaavaa, ja aina mennään kuitenkin sitten hallinto-oikeu-teen ja katsotaan, kuka oli oikeassa, kuka väärässä. Nyt tämän ministeriövaiheen yli voi-daan suoraan hypätä ja mennä hallinto-oikeuteen, (Puhemies koputtaa) kun riitaa jää.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Edustaja Korhonen, listapuheenvuoro.

**17.27 Timo V. Korhonen kesk:** Arvoisa puhemies! Kun itse tätä muutosta olen maakun-tahallitusten puolesta ollut jo vuosia eteenpäin viemässä, niin muutama sana tässä yhtey-dessä.

Ensinnäkin täytyy kiittää hallitusta siitä, että tätä muutosta nyt vihdoin ja viimein on läh-detty viemään eteenpäin ja ollaan tässä tilanteessa. Valiokunta on nyt tehnyt tiiviissä mie-tinnössään aivan oikeita johtopäätöksiä. Toki sen verran täytyy huomioda, että täällä mie-tinnössä todetaan: "Valiokunta korostaa myös, että yhteistyön rooli on keskeinen kehitet-täessä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden sisältöä, huomioon ottamista ja edistä-mistä. Ympäristöministeriö huolehtii edelleen maankäyttö- ja rakennuslain 23 §:n nojalla valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelusta yhteistyössä muiden viran-omaisten kanssa." No, tähän tietysti pitää paikkansa, mutta luvalla sanoen tässä kyllä hiukan valiokunta on oikaissut. Laissahan nimittäin edellytetään yhteistyötä muiden minis-teriöitten, maakuntien liittojen ja muiden viranomaisten ja tahojen kanssa, joita tämä asia koskee, eli tavoitteitten valmistelun on perustuttava eri tahojen vuorovaikutukseen. Eli ky-symys ei ole vain viranomaisyhteistyöstä, vaan tässä kaavaprosessissa on otettava huo-mioon monet maakunnissa ja alueilla vaikuttavat tahot.

Tähän mietintöön on liitetty kaksi vastalauseetta. Pohdiskellen muutama kommentti en-sinnäkin tähän ensimmäiseen vastalauseeseen:

Täällä todetaan, että ympäristöministeriö on käyttänyt valtaansa varsin maltillisesti maakuntakaavoituksessa — tämä on vastalauseen esittäjän mielipide. Rohkenen todeta, että ehkä kentän mieliala on jonkin verran erilainen, etenkin kun huomioidaan kaikki tähän kaavatyöhön liittyvä ohjeistus, mitä ympäristöministeriö kaiken kaikkiaan sen kaavatyön eri vaiheissa tekee. Ja kentällä on myös aika vahva näkemys siitä, että ympäristöministeriö omassa ohjeistuksessaan menee myös välillä pidemmälle kuin lainsäädäntökään edellyt-tää.

Tässä vastalauseessa myös todetaan, että jos ministeriön vahvistuksesta luovutaan, uh-kana on kaavoituksen laadun ja ympäristön tilan heikkeneminen. Minä vain jään tästä miettimään, miksi ihmeessä maakunnat tekisivät alueensa kannalta huonompaa kaavatyö-tä kuin mitä ympäristöministeriö sallii tehtävän. Minä ymmärrän sillä tavalla, että eivät alueet tee oman kehittämisensä eteen ainakaan huonompia päätöksiä kuin ministeriöt tääl-lä Helsingissä. Eli kyllä maakuntien liitot kaavatyössä myös pyrkivät tekemään parhaan mahdollisen lopputuleman oman alueensa hyväksi.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Vastalauseessa myös ollaan huolissaan siitä, että uuden lain myötä lainvastaisia tai valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteitten vastaisia kaavoja tulisi käytännössä hyväksytyksi. Minä en jaksakaan uskoa siihen, koska kyllä tässä uudessa kaavanlaadintaprosessissa on merkittävästi nykyistä enemmän vuorovaikutusta ja kaavan laatija on nykyistä aiemmin vuorovaikutuksessa myös muiden ministeriöitten kanssa, ei pelkästään ympäristöministeriön, eli myös muitten ministeriöitten kanssa, jotka valvovat valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteitten toteutumista maakuntakaavoituksessa. Nythän käytännössä tilanne on se, että nämä muut ministeriöt tulevat usein mukaan vasta pääosin kaavan vahvistamisvaiheessa. Nyt tällä uudella lailla mahdollistetaan se, että muutkin ministeriöt ovat tässä mukana.

Toisessa vastalauseessa todetaan, että kuka vastaa kaavatyöohjauksesta, kun ympäristöministeriö poistuu kuvasta. Tässä unohtuu se, että ympäristöministeriön ja erityisesti muitten ministeriöitten ohjaus tehostuu tämän uuden lakiesityksen kanssa, kun ne velvoitetaan olemaan mukana aiemmassa tämän prosessin vaiheessa.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Vastauspuheenvuoro myönnetään vielä tällä kertaa.

**17.33 Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja Korhonen, minä kyllä totean, että tämä kaavoitusta koskeva prosessi puhuttaessa maakuntakaavoista tai kuntien yhteisistä yleiskaavoista ei kyllä miltei osin ole luulon, hyvän tahdon tai uskon varassa oleva asia, kun puhutaan siitä, syntyykö kaavoituksessa — varmasti aivan tahattomasti, mutta joka tapauksessa — lainvastaisuuksia sinne kaavoihin. Ei se ole uskon asia, sehän on todennettavissa oleva asia, kun katsotaan, miltei osin ympäristöministeriö tässä vahvistusmenettelyssä on kaavoitukseen joutunut puuttumaan. Se on joutunut puuttumaan siihen 36 kertaa, maakunta- tai yleiskaavaan, joista 30 on korkeimman hallinto-oikeudenkin mukaan ollut aivan aiheellisia puuttumisia. Kyllä minä silloin totean, että tässä ei tarvitse uskotella, että aina syntyy priimaa.

Olen samaa mieltä siitä edustaja Korhosen kanssa, että maakunnat totta kai pyrkivät aina parhaaseen ja ajavat alueensa etua, mutta joskus saattaa käydä niin, että aluepoliittisista (Puhemies koputtaa) tai muista syistä virheitä ja ylilyöntejä saattaa syntyä.

**17.34 Riitta Myller sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä vastalauseessa 2 nimenomaan kiinnitetään huomiota siihen, miten voisimme varmistaa sen, että tämä kaavaprosessi lähtisi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa liikkeelle niin, että kaikki intressitahot ja myös tämä ympäristöministeriöohjaus olisivat siinä selkeästi mukana. Tähän on kuitenkin esitetty varauksia, esimerkiksi Lapin ely on omassa lausunnossaan tästä sanonut, että ei ole riittävästi vuorovaikutukseen velvoittavia menettelyjä, eli näitä tarvitaan lisää tähän lainsäädäntöön. Ja näitä asioista pitää seurata nyt, kun tätä lakia viedään käytäntöön.

**17.35 Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä, että me kuitenkin keskustelemme siitä, että jos kaavoitusta ja siihen liittyviä prosesseja kevenetään, niin mistä päästä lähdetään liikkeelle. Minulle on selvää, että tämä ehdotettu esitys voisi olla tällainen normitalkoo tässä ajassa, ja sitä me voisimme kyllä kannattaa. Mutta se, että opposition aitoja, vilpittömiä huolia, joita tässä keskustelussa esitettiin, ei otettu kuitenkaan hallituksen toimintalinjaan, minua ihmetyttää. Kyllähän meistä nyt kaikki halua-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

vat, että siellä alueella kaikkien osapuolten kuuleminen ja virkatahojen varhainen puuttuminen on mahdollista, ja jos kerran arvio on, että sillä puolella on vielä parannettavaa, siltä osin minusta se olisi ollut kaikkien yhteinen etu, että nämä puolet olisivat tulleet esille. Ja sitten tähän liittyy tietenkin se, miten tämä uusi maakuntahallinto ja miten (Puhemies ko-puttaa) myöskin sitten valitusoikeus säilytetään.

**17.36 Eeva-Maria Maijala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri se, että nyt ympäristöministeriön rooli muuttuu enemmän neuvovaksi ja ohjaavaksi, auttaa todella paljon sitä, että tämän jälkeen niitä ongelmia ei siellä alueella tule niin paljon, mitä on tähän mennessä tullut. Eli todella hyvää edistystä ja kehitystä nytten tämä uusi säännös.

Ja sitten jos mietitään valitusasioita, ovathan siellä ihan nyttenkin asianmukaisesti valitusasiat. Toivon mukaan niitä valituksia ei muutovirheen takia tule sitten niin paljoa, koska nyt jatkossa näitä maakuntia ja alueita neuvotaan.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ja vielä kolme vastauspuheenvuoroa: edustajille Korhonen, Hoskonen ja Kiuru.

**17.37 Timo V. Korhonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaavoituskin on yhteistyötä, ja toistan jälleen sen, että minä luotan maakuntien ja alueitten omaan harkintaan hyvässä kaavoituksessa.

Tuohon edustaja Halmeenpään kommenttiin: Kun vastalauseessa 1 todetaan, että valtaansa ministeriö on käyttänyt varsin maltillisesti, toistan edelleen sen, että minä totesin, että on muunkinlaisia mielipiteitä. Kun kysyy kentän mielipidettä, jossa huomioidaan kokonainen kaavaprosessi, se, millä tavalla tämänkin päivän maakuntakaavoituksessa ympäristöministeriö käyttää koko prosessin aikana valtaansa joko suullisesti tai kirjallisesti, niin minä väitän, että monesti törmätään myös siihen pohdintaan, ovatko ympäristöministeriön ohjeet aivan lainmukaisia.

**17.38 Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tämä maakuntakaavan vahvistusmenettely ympäristöministeriöltä poistuu, koska on tätä päivää, tätä maailmaa, että ihmiset saavat omalla alueellaan vaikuttaa omaan elinympäristöönsä, omaan rakentamiseensa, omien alueiden käyttöön aidosti. Minusta tällainen tsaarinajan järjestelmä, jossa joku ylin hyväksyy jotakin... Mitä esimerkiksi Pohjois-Karjalan osalta ympäristöministeriön virkamiehet tietävät maakunnan erityisolosuhteista? Eivätpä juuri mitään. Totta kai he ovat tietävinään, kun heille on valta annettu. He voivat jarruttaa hankkeita. Meillä on hankkeita, jotka ovat kymmenen vuotta seisonet erilaisten kaavoitusprosessien takia. Jos me haluamme tähän maahan aidosti uutta kasvua, niin nyt on se aika, että tämä turha byrokratia puretaan pois, alamme rakentaa tätä maata, taloja, laitoksia, voimalaitoksia, kaikkea muuta, että saadaan investoinnit liikkeelle, suomalainen kansantalous kasvuun. Jos me pelkkään byrokratiaan tuudittaudumme, niin toivotan kaikille, jotka sen tien valitsevat, onnea, menestystä ja pitkää ikää.

**17.39 Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin vielä huomiota siihen, että Maijala otti esiin hyvän näkökulman, jonka unohdin tässä sanoa — meidän varmaan niin suoraan asiaan, kun minuutti on niin lyhyt. Siis tässähän on nyt kysymys siitä, mihin yhteiskunnan hupenevat resurssit käytetään: onko se ohjaukseen vai onko se

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

valvontaan, tällaiseen niin kuin jälkikäteiseen tarkastukseen? Minun ajatukseni oli aikoinaan se, että emmeköhän me käyttäisi mieluummin tämän, voisiko sanoa, suurennuslasityön resurssin siihen, että lähdettäisiin jo heti alkuun mukaan tähän ohjausprosessiin. Se on minusta tässä se suuri juttu, että me pystymme nyt käyttämään tätä hupenevaa resurssia siihen, että alusta pitäen tulee tämä valtakunnallinen ohjaus tähän kaavavalmisteluun mukaan. Sille on todellista tarvetta. Kaikki ei ole niin paraatikunnossa tässä maailmassa kuin Hoskonen antoi ymmärtää. Kyllä myös sitä valtakunnallista ohjausta tarvitaan, mutta sen pitäisi olla siellä alkuvaiheessa ja sitten loppuvaiheessa: jos tulee riitaa, niin suoraan mennään oikeuteen. Siinä on jotain järkeä, (Puhemies koputtaa) jotta tämä tulee käyttöön.

**17.40 Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että totesin ja tässä vastalauseessakin todetaan ministeriön käyttäneen valtaansa maltillisesti, perustuu tietysti siihen, että katsoo lukuja: mihin ministeriö on puuttunut ja onko se puuttuminen ollut aiheellista vai aiheetonta. Se on kyllä ollut yli 90-prosenttisesti aiheellista. Ei silloin vallankäyttö turhaa ole ollut tässä vahvistusmenettelyvaiheessa.

Mitä tulee edustaja Korhosen toteamukseen siitä, että ministeriö on kenties puuttunut kaavoituksiin jo siinä prosessin aikana, niin eikö se ole hyvä, jotta lopputulos olisi parempi? Olen kyllä aivan samaa mieltä täällä usean edustajan kanssa siitä, että sitä neuvontaa tulisi olla hyvin varhaisessa vaiheessa valtakunnalliselta tasolta, jotta lopputulos olisi varsin hyvä. Mutta sitä ihmettelen, että eivät riitä hallituksen itse nimeämän selvitysmiehenkään kokoamat perustelut tähän nykyisen vahvistusmenettelyn säilyttämiseen tai uudistuksen toteuttamiseksi sillä tavalla, että ympäristöministeriöllä säilyisi vähintäänkin eräänlainen otto-oikeus tällaisiin vaikutuksiltaan hyvin laaja-alaisiin ja mahdollisesti laillisuuspuutteita sisältäviin kaavaratkaisuihin. Tässä tietenkin on jotkut hyvät perustelutkin, kun selvitysmieskin näin esittää, ei se tuulesta temmattua ole.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ja nyt listaan.

**17.41 Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvä ja kannatettava. Tällä täsmennetään sekä selkeytetään valtion ja maakuntien liittojen välistä toimintaa kaavoituksessa ja korostetaan myös maakuntien itsehallinnollista päätöksentekoa maankäytön suunnittelussa. Tämän jälkeen siis maakuntaliitot vastaavat maakuntakaavojensa prosessista kokonaisuutena. Jatkossa maakuntaliittojen tehtävänä on myös huolehtia eri ministeriöiden ja ely-keskusten kanssa käytävistä neuvotteluista ja niiden järjestämisestä jo kaavoitusprosessin alkuvaiheessa. Siitä tässä äsken jotkut olivat huolissaan, mutta se on jo siellä alkuvaiheessa.

Tällä hallituksen esityksellä menettely muuttuu myös ennakoivaan ja nykyistä vuorovaikutteisempaan suuntaan. Samoin nyt myös voidaan parhaiten huomioida maakuntien erityistarpeita ja erityisolosuhteita eri puolilla Suomea. Kyllä siellä maakunnissa tiedetään parhaiten, mitä siellä maakunnissa tarvitaan.

**17.42 Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta ja ympäristövaliokuntaa hyvästä ja ripeästä työstä tämän maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen kohdalla. On erittäin hyvä, että lakia muutetaan niin, ettei maakuntakaavoja ja kuntien yhteisiä yleiskaavoja tarvitse enää saattaa ympäristöministeriöön vahvistettavaksi. Äsken muun muassa edustaja Korhonen erittäin hyvin omassa puheenvuorossaan valotti tämän asian taustoja.



## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Etenkin valtakunnallisesti tarkasteltuna on hyvä, että esityksellä korostetaan maakuntien liittojen itsehallinnollista roolia maankäytön suunnittelussa ja lyhennetään maakuntakaavoitukseen ja kuntien kaavoitukseen liittyvää päätös- ja muutoksenhakuprosessia.

Kannatan hallituksen esityksen molempia päätavoitteita, viranomaisyhteistyön kehittämistä ja toimivallan jaon selkeyttämistä valtion ja maakuntien välillä sekä näihin tehtäviin liittyvän päätöksenteon ja mahdollisen muutoksenhakumenettelyn nopeutumista.

Sitten, arvoisa puhemies, lopuksi kommenttina äsken käytyyn debattiin: minunkaan mielestäni tämänhetkistä ympäristöministeriön vaikutusvallan käyttöä ei kuvaa tarkasti tai ainakaan ainoastaan se, kuinka moni ympäristöministeriön tekemä muutos on sitten loppujen lopuksi pysynyt voimassa valitustien lopussa hallinto-oikeudessa.

Tämä esitys on erittäin hyvä.

**17.44 Antti Kurvinen kesk:** Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee tätä keskustelua ja on lukenut tuon vasemmistoliiton ja vihreitten vastalauseen, niin ei kai siitä nyt voi oikein muuta ajatella kuin että kyllä se autonomian aikainen ajatusmaailma, että Helsingissä hallintovirkamiehet tietävät paremmin kuin maaseudulla ja maakunnissa oppimattomat ihmiset nämä asiat, tulee mieleen. Tämä on erittäin hyvä, aivan loistava, esitys hallitukselta — ja erittäin selkeä, lyhyt, hyvä mietintö valiokunnalta. Olen täysin tämän takana.

Tiedän itsekin maakuntahallituksen jäsenenä, mitä se realismi on, kun maakuntaa kaavoitetaan. Siellä on virkavastuulla toimivia hyviä viranhaltijoita. Siellä on virkavastuulla toimivia hyviä luottamushenkilöitä. Nyt kun ympäristöministeriö ei ole enää se korkein sensori näitten maakuntakaavojen kohdalla, voidaan aidosti päästä siihen tilanteeseen, että ympäristöministeriö neuvoo, keskustelee, ohjaa, on tasaveroisessa vuorovaikutuksessa alueitten kanssa maakuntakaavoitusprosessissa. Tämä on myös ensimmäinen konkreettinen toimenpide siinä, että hallitus vähentää tarpeetonta sääntelyä ja tarpeetonta byrokratiata täällä meidän maassamme.

Kyllä Suomea pitää kehittää, arvoisa puhemies, myös maankäyttöasioissa ja kaavoituksessa, alhaalta ylöspäin. Luotetaan alueisiin ja luotetaan ihmisiin. Annetaan mahdollisuus maakunnille omaehtoisesti kehittyä, niin kuin täällä on monta hyvää puheenvuoroa kuultukin. Kyllä siellä tehdään viisaita ratkaisuja, kyllä siellä ajatellaan ympäristöä, luontoa, hyviä ja järkeviä kauppapaikkoja ja hyviä ja järkeviä liikennesuorituksia.

**17.46 Petri Honkonen kesk:** Arvoisa puhemies! Kannatan kyllä lämpimästi tätä esitystä ja näitä tavoitteita, mitä nyt tässä lakiesityksessä on. Tämähän on myöskin yksi merkittävä askel maakuntaitsehallinnon suuntaan.

Kyllä vähän ihmettelen tässä keskustelun tiimellyksessä tullutta arvostelua ja kritiikkiä, kuten tässä edelläkin kuultiin, maakuntaliittojen päättäjien suuntaan. Siellä on eri puolilta maakuntia tulevia ja hyvinkin erilaista osaamista omaavia ihmisiä päättämässä loppuvaiheessa näistä kaavoista. Nykyisessä tilanteessa kyllä uskon vahvasti siihen asiantuntemukseen, mitä meillä eri maakuntien liittojen niin palveluksessa kuin päätöksentekijöinäkin on. Ihmettelen kyllä tätä alueellisten päättäjien ja asiantuntemuksen demonisointia, mitä tässä nyt on harjoitettu.

Omassa maakunnassani Keski-Suomessa maakuntakaavoituksessa tässä vanhassa ympäristöministeriön vahvistusmenettelymallissa on kohdattu tiettyjä ongelmia. Muun muassa eräässä vaihemaakuntakaavaprosessissa — taisi olla kolmas vaihemaakuntakaava — ympäristöministeriön ohjeistus poikkesi siitä lopullisesta päätöksestä, jonka ympäristömi-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

nisteriö teki, jossakin määrin. Tällaiset tilanteet ovat mielestäni kyllä kohtuuttomia maakuntien päättäjille, maakuntien omille tavoitteille, sen lisäksi, että nämä prosessit ovat aika ajoin kestäneet aika pitkään, niin kuin tässä on jo tullut esille.

Uskon kyllä vahvasti maakuntien päättäjien osaamiseen ja haluun, aivan kuten tässä edustaja Korhonen edellä totesi erittäin hyvin, sen parhaan lopputuloksen saamiseksi oman maakunnan hyväksi maankäytön ohjauksen osalta. Olen kyllä vahvasti tukemassa tätä lakiesitystä.

**17.48 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva maankäyttö- ja rakennuslain muutos on mielestäni erittäin hyvä ja perusteltu ja sopii hyvin tähän nykyiseen maailmanmenoon, eli pyritään hallintoa ja päätöksentekoa hajauttamaan niiden ihmisten lähelle, jotka niiden päätösten kanssa joutuvat elämään. Tämähän on sitä kuuluisaa Euroopan unionin yleistä periaatetta, sitä subsidiariteettiperiaatetta, jota totta vieköön kyllä viime aikoina ei Euroopan unionin päätöksenteossa ole voinut millään löytää. Kaikki halutaan keskittää Brysseliin, jopa meidän valuuttapolitiikkamme ja kaikki muu päättäminen. Mutta ainakin kirjoissa lukee, että subsidiariteettiperiaate on voimissaan ja elossa, ja sitä lämpimästi kannatan: hallituksen esitys on erittäin hyvä ja perusteltu. Pari perustelua:

Ensinnäkin, kun luki nuo vastalauseet, mitä tähän hallituksen esitykseen liittyy, niin sieltä todella, niin kuin edustaja Antti Kurvinen aivan oivallisesti kuvasi tätä tilannetta, henkii se vanha tsaarinvallan aikainen vallankäyttö, jossa Helsingissä päättäjä päättää, mitä jossakin Ilomantsissa saa tehdä. Eihän se ole tätä päivää. Kerron teille lyhyen esimerkin: Kun näitä luonnonsuojelualueita suunniteltiin, niin ympäristöministeriön virkamies väitti erään eläkkeellä olevan mummon metsän kohdalta, että tämän suo on rauhoitettava, koska se on avosuota ja erittäin harvinaista luontotyyppiä. Tosiasiassa se on ojitettu suo, missä 250 mottia hehtaarilla oli puuta — osoittaa, että kyseinen suunnittelija ei ollut koskaan käynytäkään sillä alueella, oli piirtänyt vain kartan pöydän ääressä. Tätäkö me haluamme? Hallituksen esitys tässä mielessä kaavoituksen yksinkertaistamisesta ja maakuntiin siirtämisestä ihmisten lähelle on hyvä, erittäin hyvä.

Kaavoituksella tänä päivänä pyritään paremminkin joissakin tapauksissa jarruttamaan rakentamista maaseudulle ja maaseutukuntiin. Totta kai kaupunkejakin pitää kehittää, Suomea pitää kehittää jokaiselle neliölle. Jos me haluamme tähän maahan kasvua ja toimeentuloa ja velanmaksua, meillä ei muuta vaihtoehtoa enää ole, kaikki muut keinot on käytetty. Velanotto on käytetty, kaiken maailman elvytykset on käytetty, mutta ei ole kukaan vielä huomannut sitä ihan tosissaan, pitäisikö tätä maata ruveta oikeasti kehittämään ja rakentamaan. Nimittäin kymmenien miljardien investoinnit lepäävät sen takana, että joku kaavamääräys tai rakennusmääräys estää sen. Ihmisillä on valtavat investointihalut, mutta kun ei saa rakentaa, tai joku muu este tulee. Nämä tällaiset esteethän tulee heti poistaa.

Yksi, missä pitää este poistaa, on näiden maakuntakaavojen vahvistaminen: siirto maakuntaan on erittäin hyvä asia. Mutta sen lisäksi pitää muuttaa valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Nykyisinhän siellä lukee, että yhdyskuntarakennetta eheytetään, mutta sinne pitää kirjata selvällä suomen kielellä, että koko Suomea rakennetaan yhtä lailla, olkoon se sitten Utsjoki-Kevolla tai Helsingissä tai Vaasassa tai Ilomantsissa. Joka paikkakunnalle pitää pystyä rakentamaan ja kehittämään sitä talouselämää. Eiväthän kuntien palvelut eikä mikään tässä maassa pysy kunnossa, jos emme pysty rakentamaan ja parantamaan tätä rakasta kotimaatamme. Esimerkiksi biotalouden tavoitteisiin pääseminen ei on-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

nistu ilman olennaista parantamista nykyiseen infraan, ja ilman elinolosuhteiden parantamista ei tule mistään tavoitteesta mitään.

Totta kai koko maata pitää rakentaa, se on pelkästään jo maanpuolustuksen kannalta aivan välttämätöntä. Eihän voi olla niin, että kaavoituksen takia ja muun byrokratian takia rakennuslupien saanti voi kestää kymmenen vuotta. Viranomainen jarruttaa, ja pahimmillaan käy niin, että yksi viranomainen valittaa toisen viranomaisen päätöksestä hallinto-oikeuteen ja se makaa siellä kolme neljä vuotta. Se kun on ratkaistu, tulee uusi valitus ja uusi valitus ja taas uusi valitus. Eihän tämä ole tätä päivää. Kun me elämme 2000-lukua ja olemme nykyaikainen yhteiskunta, niin pitäähän nyt uskoa siihen, että ihmiset haluavat aidosti kehittää tätä maata eivätkä vain jarruttaa kaikkea.

Se, että Suomi on tällä hetkellä tässä tilanteessa, toki johtuu monesta ulkopuolelta tulevasta uhasta — sillehän me emme mahda mitään, mitä ovat tällä hetkellä Venäjän pakotteet sun muut — mutta aika pitkälti johtuu siitä, että me olemme tehneet investoinnit ja rakentamisen tässä maassa kannattamattomaksi, jopa mahdottomaksi. Eli tämä hallituksen esitys on ensimmäinen askel siihen suuntaan, millä hallituksen pitää jatkaa määrätietoisesti. Seuraava askel on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden muuttaminen koko maan huomioiviksi.

Arvoisa puhemies! Missään nimessä en sano sitä enkä tule kannattamaan ikinä sitä, että kysymys olisi vain yhden alueen kehittämisestä; siinä pitää huomioida koko maa, olkoon se äsken mainittu Utsjoki-Kevo tai Helsinki. Molempia pitää pystyä kehittämään — ei niin, että joku Ilomantsi tai Utsjoki-Kevo menestyy, se on tämän maan hyväksi kaikki, joka ainoa työpaikka, mikä syntyy minne tahansa, on tämän maan kansantalouden kannalta erittäin hyvä asia. Tässä pitäisi nyt niiden myyrän mättäiden yli, arvoisat kansanedustajakollegat, nähdä, että pystymme näkemään sen naapurikunnankin hyödyn. Se on se iso asia. Jos me täällä puhumme toisiamme vastaan ja esitämme lisävelan ottoa, niin minä sanon, että sillä tiellä kyllä tulee mörkö vastaan, jos joku haluaa sille tielle lähteä. Minä en ole sille tielle lähdessä. Kannatan lämpimästi hallituksen tekemää erinomaista esitystä ja sitä, että se saa jatkoa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden muuttamisena oikealle tolalle.

**17.53 Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä tehty esitys on todella hyvä. Olen ympäristövaliokunnassa saanut kuunnella asiantuntijoita puhumassa tästä asiasta, ja käsitykseni lain tärkeydestä ja tarpeellisuudesta on ehdottomasti koko ajan vain vahvistunut eteenpäin. Ensinnäkin tämä on todellakin ensimmäinen kunnollinen askel siinä, miten näitä asioita on järkevä jakaa muualla kuin täällä pääkaupunkiseudulla tehtäväksi, ja toiseksi meillä valtionhallinnossa pyritään tällä hetkellä aivan liikaa keskittämään asioitten hoitamista tänne. Kyllä meillä maakunnissakin asioita pystytään hoitamaan, ja varmasti me haluamme tehdä sillä tavalla, että alueet pysyvät oikein elävinä ja pystytään huomenakin toimimaan. Tämä on todellista byrokratian purkamista. Tässä puretaan turhaa päällekkäistä byrokratiaa, kun monessa eri paikassa tehdään sama työ moneen kertaan. Keskitymme siihen, että työt tehdään yhdessä paikassa kunnolla kerralla.

Nyt sitten tämä ohjaaminen ja neuvonta: Olen todella iloinen siitä, että ympäristöministeriö saa nytten keskittyä todellakin ohjaamaan ja neuvomaan tätä koko toimintaa. Ympäristöministeriön resurssit vähenevät koko ajan, eikä siellä todellisuudessa kovin monta sellaista henkilöä ole, joka näihin asioihin on pystynyt keskittymään — oliko niitä kaksi vai kolme, viisi vai kymmenen, siitä meille ei oikeastaan tullut selvyyttä, montako niitä henkilöitä oli. Mutta oli miten oli, nämä henkilöstövarat tulee käyttää todellakin maakuntien

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

asioiden kehittämiseen ja kokonaisuuden eteenpäinviemiseen. Elikkä tällä todellakin estetään ja vähennetään päällekkäistä työtä.

Tuossa aikaisemmin oli puhetta keskustelun aikana otto-oikeudesta, pitäisikö ympäristöministeriöllä säilyä otto-oikeus tässä asiassa. Ei missään nimessä, sillä jos ympäristöministeriöllä pysyisi otto-oikeus tässä asiassa, sehan tarkoittaisi, että ympäristöministeriö olisi jatkossakin sitoutunut ja sidottu — se ei pystyisi avoimesti neuvomaan ja ohjaamaan tätä koko toimintaa. Olen todella tyytyväinen siitä, että otto-oikeusasiaa ei laitettu sinne esityksen matkaan.

Ympäristöministeriö on monelta osin tuolla maakunnissa hieman epäluottamuksen kohteena: ei välttämättä aina luoteta siihen, mitä sieltä tulee, ja pelätään sen toimintaa. Minusta on todella hyvä, että tämä esitys auttaa ihmisiä sillä tavalla, että alueillakin yhä enemmän voitaisiin luottaa ympäristöministeriöön. Tämä esitys todellakin kasvattaa luottamusta tai ainakin mahdollisuutta luottamuksen kasvamiseen. Tehtäisiin tätä asiaa sillä tavalla eteenpäin. Todellakin toivon, että ympäristöministeriö jatkossa kokisi yhä enemmän sillä tavalla, että he ovat lähempänä maakuntia ja että tehdään töitä yhdessä, kasvatetaan se luottamus- ja yhteistyösuhde yhdessä.

Sitten näistä valitusasioista: Tämähän tulee lisäämään hallinto-oikeuksien työmäärää jonkun verran, ja sitä ei ole huomioitu tässä taloudellisessa tilanteessa tarpeeksi. Hallinto-oikeudethan käsittelevät tällä hetkellä muutenkin paljon näitä kaavavalitusasioita, ja uskon ja toivon, että tästä kokonaisuudesta päästään kuitenkin eteenpäin, koska hallinto-oikeuksilla on kuitenkin niin paljon kokemusta kyseisten alueitten kaavojen valitusasioiden hoitamisessa. Viimeisenä valitusasteena on kuitenkin korkein hallinto-oikeus, ja sen roolia tämä ei tule ainakaan kovin paljon muuttamaan. Uskoisin, että saattaa olla, että jopa valitukset sinne tulevat jopa vähenemään, koska asiat käsitellään sitten hallinto-oikeudessa jo aikaisemmin. Sitten näistä valitusasioista sen verran, että vaikka ympäristöministeriölle ei tule otto-oikeutta, niin onhan sillä kuitenkin normaali viranomaisen valitusoikeus. He pystyvät tarvittaessa valittamaan, jos he näkevät, että siellä selviä virheitä on olemassa.

Sitten menen meidän maakuntaan tuonne Lappiin, Itä-Lappiin. Meillä on siellä työn alla tällä hetkellä erittäin paljon julkisuudessaakin esillä ollut Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava, ja se, mikä siitä tekee julkisen ja paljon puhutun, on tämä perinteinen Vuotos-keskustelu — tai niin kuin nyt pitäisi puhua Kemihaaran tulvasuojelultaasta tai mistä sitten puhutaankin. Miten siinä nyt sitten käy meillä valitusoikeudelle ja sen asian hoitamiseksi, kun aikoinaan korkein hallinto-oikeus on tehnyt asiasta jo kielteisen ratkaisun ja päätöksen? Minä en koe, että millään tavalla meidän sen alueen ihmisten valitusmahdollisuus tai asian käsittely heikkenee. Todennäköistä on, että tästä samaisesta Kemihaaran altaasta tullaan vielä uudestaan käymään korkeimman hallinto-oikeuden käsittely.

Elikkä uskon ja toivon, että tämä lakiasia kokonaisuudessaan auttaa meitä kaikkia (Puhemies koputtaa) asioiden paremmassa hoitamisessa.

**17.59 Kaj Turunen ps:** Arvoisa puhemies! Minä olen kanssa sitä mieltä, että tämä hallituksen esitys on hyvä esitys. Tässä edustaja Hoskonen piti hyvän peruspuheen, jossa oli paljon sellaisia asioita, jotka selventävät tätä tilannetta.

Tämä ministeriön ohjaava rooli on erittäin tärkeä, mutta sitten se päätösvalta siellä maakuntaliitossa on ratkaisuna äärettömän tärkeä. Minä en toista niitä juttuja, mitä muut puhujat tässä ovat jo ansiokkaasti tästä asiasta kertoneet, mutta kun puhuttiin tästä osaamisesta, onko sitä ministeriössä enemmän kuin maakunnissa, minä luulen, että tämä ammatillinen

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

osaaminen on yhtä lailla siellä maakunnissa kuin ministeriöissä mutta se osaaminen, joka liittyy alueeseen ja tämäntyyppisiin asioihin, löytyy kyllä enemmän sitten sieltä maakunnista. Kun maakunnilla on valtaa tehdä oma kehitysstrategia esimerkiksi, niin täytyy olla myöskin valta toteuttaa sitä kehitysstrategiaa, ja siihen liittyy aika olennaisena osana se, että myöskin tämä kaavoitusvalta on niissä samoissa käsissä, joissa tehdään näitä kehitysstrategioita ja olennainen osa nimenomaan näiden strategioiden toteuttamisesta. Tämä on minun mielestäni kaikista merkityksellisin asia.

Sitten tähän edustaja Maijalan puheen loppupuoleen siitä, mikä liittyy näihin mahdollisiin energiaratkaisuihin ja vesivoiman käyttöön ja siihen liittyvään allasrakentamiseen. Tältäkin osin pidän erittäin hyvänä asiana sitä, että jos niin käy, että tämäntyyppistä kaavoittamista tehdään, niin se päätösvalta on nimenomaan siellä maakunnissa eikä ympäristöministeriössä.

**18.01 Pirkko Mattila ps:** Arvoisa rouva puhemies! Olen itsekkin maakuntahallituksen jäsen Pohjois-Pohjanmaalla, ja minusta tässä on hirvittävän hienosti sanottu heti alussa perusteluissa, että "korostaa maakunnan liittojen itsehallinnollista roolia" — nimenomaan niin, että se asiantuntemus siellä alueella saa nousta näkyviin.

No, minä en usko myöskään, että maakuntahallitukset ja maakuntaliitot olisivat — tarkoitan siis, että olisivat tahallaan — tekemässä laittomuuksia tai yllyttämässä ketään yllälyönteihin, enkä ole kyllä kuullut tuolla omassa maakuntahallituksessa esimerkiksi vasemmistoliiton tai sosialidemokraattien erityisesti tätä esitystä kritisoiden. Toki on sanottava, että sosialidemokraattien lausumaehdotus on sinänsä aivan kelpo: ison muutoksen vaikutuksia on seurattava. No, vihreät eivät vaalituloksellaan Pohjois-Pohjanmaan maakuntahallitukseen yltäneetkään.

Sitten haluan taas kerran todeta salikeskusteluun viitaten, että eihän tässä olla yhtään myöskään ympäristölakeja, luonnonsuojelulakeja, ilmastolakeja purkamassa, muuttamassa ja tässä uudessakin tilanteessa säilyy valitusoikeus, mihin valiokunta on myös kiinnittänyt, aivan oikein, huomiota.

Palaan tämän viikon maanantaihin, jolloin Pohjois-Pohjanmaan liitossa käsitelimme liiton talous- ja toimintasuunnitelmaa ja maakuntakaavoituksen vaihetta, ja kyllä minun on todettava ilokseni, että se oli mielestäni oman maakuntani näköinen. Uskon, että sieltä meidän kaikkien maakunnista juuri nousee sitä näkemystä, miten elinvoimaa kehittää, miten elinkeinoelämää kehittää. Aivan kuten tässä edustaja Hoskonen viittasi, tällä hetkellä elämme tilanteessa, jossa jokainen uusi työpaikka on kullanarvoinen. Ne eivät välttämättä ole niitä suurten volyymien työpaikkoja, mutta ne paikalliset työpaikat eivät ainakaan Kiinaan karkaa kovin helposti.

**18.03 Ben Zyskovicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on nyt viimeksi käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja, ja myös minä haluan puolustaa maakuntien Suomea. Tässä uudistuksessa annetaan se päätösvalta sinne maakuntiin, maakuntien liitoille ja myöhemmässä vaiheessa maakuntien valtuustoille. Heille annetaan mahdollisuus päättää asiasta, joka todellakin koskee sen oman maakunnan tulevaisuutta. En oikein ymmärrä sitä, että täällä puolustetaan sitä ajatusta, että viime kädessä täällä Helsingissä valtionhallinnon, ympäristöministeriön, tulisi nämä kaavat vahvistaa. Eikö se ole hyvä, että siellä kuntien tai jatkos-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

sa suoraan kansalaisten valitsemat elimet tekevät nämä päätökset? Eikö se ole myös kansanvaltaa?

Vihreät ja vasemmistoliitto ovat vastaan, nämä puolueet, jotka usein patsastelevat sillä, että juuri he puolustavat kansanvaltaa, puolustavat sitä kuulemma vielä paljon enemmän ja paljon kiivaammin kuin muut puolueet. Vihreät esimerkiksi näissä kansalaisaloiteasioissa ovat korostaneet omaa merkitystään. Kun tässä nyt sitten annetaan tulevaisuudessa kansalaisten suoraan valitsemille elimille päätösvalta oman maakunnan maakuntakaavassa, niin täällä vihreät esittävätkin, että se päätösvalta ei kuulukaan sinne vaan se kuuluu Helsingissä oleville virkamiehille. Totta kai on selvää, että tätä kaavoitusta sääntelevät ja rajaavat ne lait, jotka me olemme täällä eduskunnassa säätäneet, ja normaali laillinen valitustie on käytettävissä niille, jotka kokevat, että lakia on rikottu tässä kaavoituksen yhteydessä.

Lopuksi on pakko korjata edustaja Kurvisen täällä ilmaisema käsitys siitä, että tämä on hallituksen ensimmäinen kunnon askel byrokratian purkamisessa. Kyllä se kauppojen liikeikalain kumoamisesitys oli se ensimmäinen askel. (Hannu Hoskonen: Hyvä!)

**18.05 Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! Kaavoitushan on erittäin tärkeä prosessi, siinä on isot taloudelliset, ympäristölliset ja yhteisölliset arvot kyseessä, ja on tietysti äärimmäisen tärkeätä, että nämä kaikki otetaan huomioon ja nämä prosessit ovat avoimet ja kaikilla on oikeusturva — tämä pitää varmistaa nyt kaikissa tilanteissa. Tästä syystä on äärimmäisen tärkeää myöskin se, että tulevaisuudessa, kun tätä aluehallintoa ollaan uudistamassa, varmistetaan, että nämä prosessit ovat siellä edelleen mukana ja että meillä otetaan myös valtakunnalliset intressit huomioon alueiden kaavoituksessa.

Olen nyt hiukan hämmästynyt ja ehkä hieman myöskin ihmettelen sitä, että oletetaanko täällä, että tämä uusi tilanne mahdollistaisi sen, että Vuotoksen allas voitaisiin sitten maakuntakaavan päätöksellä rakentaa. Kyllä kai valtakunnalliset tavoitteet kuitenkin otetaan huomioon ja myöskin korkeimman hallinto-oikeuden päätökset. Mutta haluan todellakin korostaa sitä, että samanaikaisesti kun vahvistusmenettelystä luovutaan, ei voida lähteä siitä, että myös valitusmenettelyjä rajataan. (Eduskunnasta: Ei!) — No, sitä ei tässä esityksessä ole, mutta hallitusohjelmassa on se, että näitä valitusprosesseja tullaan rajoittamaan.

Tämä sosialidemokraattien vastalause lähtee juuri näistä asioista, että harkitsemme tulevaisuudessa niitä asioita, jotka voivat tätä avoimuutta ja oikeusturvaa heikentää, jos niitä ei oteta huomioon. Minun mielestäni on äärimmäisen tärkeätä, että tällaisissa asioissa, joissa on isot yleiset intressit ja saattavat olla myös yksityiset intressit hyvin kovat, on selkeät säädökset, joitten mukaan toimitaan. (Ben Zyskowitz: Näin, se on tärkeätä!)

**18.07 Timo V. Korhonen kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Myller äskeisessä puheenvuorossa taisi todeta suurin piirtein niin, että on hyvä, että tämän prosessin myötä alueilla otettaisiin valtakunnalliset intressit huomioon — jos kuuntelin oikein. Tätä pitää ajatella myös toisinpäin: toivottavasti valtakunnan tasolla otetaan myös alueitten intressit huomioon. Siinä edustaja Hoskonen varmaan yhdessä tämän päivän parhaimmista puheenvuoroistaan (Ben Zyskowitz: Siis tämän päivän?) — tämän päivän parhaista puheenvuoroistaan — kiinnitti huomiota tähän valtakunnalliseen alueittenkäytön suunnitelmaan ja totesi, että näissä VATEissa pitäisi ottaa huomioon koko maan olosuhteet. Siihen mielipiteeseen on todella syytä yhtyä. Eli toivottavasti jatkossa uudistettavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet huomioivat entistä paremmin alueitten erilaisuudet, ja toivottavasti ne tu-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

levat ohjaamaan myös suunnittelua entistä paremmin paikallisiin lähtökohtiin perustuviksi.

**18.09 Hanna Halmeenpää vihr** (varsinainen puheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei täällä salissa kukaan ole kyllä esittänyt, että maakunnilta otettaisiin kaavoitusvaltaa tai muutakaan valtaa pois tai ettei maakunnissa olisi osaamista kaavoituksessa — varmasti on ja kyllä on. Maakunnista kuuluu, että tätä nykyistä menettelyä, jossa ympäristöministeriö vahvistaa kaavat, pidetään varsin toimivana ja hyvänä. Kuten jo aikaisemmin totesin, 80 prosenttia maakuntien kaavoittajista säilyttäisi nykyisen menettelyn ennallaan.

Maakunnissahan ajetaan tietysti pääsääntöisesti maakunnan parasta, se on kiistatonta. Kiistatonta on sekin, että silloin tällöin tapahtuu kuitenkin tästä huolimatta niin, että maakunnan omat tavoitteet ovat sellaisia, että kaavoituksessa saattaa unohtua valtakunnallinen aspekti ja vaikutuksiltaan laajaan kaavoitukseen tulee ehkä tällöin hyväksyttyä sellaistaikin, mikä ei laillisuustarkastelua kestä. Täällä on nyt kuultu hyvä esimerkki siitä: Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava, johon ollaan jälleen lisäämässä Vuotoksen allasta, vaikka kyseinen hanke on korkeinta hallinto-oikeutta myöten jo todettu toteutuskelvottomaksi. (Eduskunnasta: Miten niin?) On se kumma, että tätä ei ole kaavoituksessa osattu ennakoida. Kyllä totean tässä ja yhdyn niihin puheenvuoroihin, jotka ovat puoltaneet sitä, että ympäristöministeriön pitäisi lisätä neuvontaa maakuntakaavoituksessa, ja tässä on yksi esimerkki siitä. Se on aivan kannatettava ja hyvä esitys.

**18.10 Kaj Turunen ps:** Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Halmeenpää taisi mainita minunkin täällä läsnä ollessani jo kolmannen kerran sen, että maakunnissa käytännöllisesti katsoen ei osata kaavoittaa, puhui laittomuuksista ja tästä, että valtakunnan intressit unohtuvat. Minä en itse asiassa ihan nyt tarkkaan ottaen ymmärrä sitä, ovatko alueen ja valtakunnan intressit jotenkin vastakkaisia tai edes ristiriitaisia millään tavalla — aika vaikea nähdä sitä. Alueitten kehittäminen on yhtä kuin valtakunnan kehittäminen.

Tästä asiantuntevuudesta vielä: Niin kuin äsken sanoin, se ammatillinen asiantuntemus löytyy ihan varmasti molemmilta tahoilta, niin ympäristöministeriöstä kuin sitten tuolta maakuntaliitoistakin, mutta ympäristöministeriöstä ei välttämättä löydy sitä paikallista tuntemusta niin hyvin tai niitä kehityssuunnitelmia, mitkä maakunnassa on tehty, se tuntemus ei ole ministeriössä varmaankaan ihan niin hyvä. Mutta oikeastaan sanoisin näin, että maakuntaliitossa joissain tilanteissa varmasti on koettu voimattomuutta, ei niinkään pelkoa, tai mitä näitä sanoja aikaisemmin käytettiin. Siellä on vain voimattomuutta toteuttaa niitä maakunnallisia kehityshankkeita, kun se päätösvalta ei ole omissa käsissä vaan ministeriössä.

Mitä tulee tähän allasrakentamiseen, niin sehän vaatii monia eri päätöksiä kuin kaavoitukseen liittyviä päätöksiä. Aivan niin kuin edustaja Myller sanoi, se vaatii tosiaankin paljon muutakin päätöksentekoa. Mutta sitten loppupelissä kyllä minun mielestäni se on tärkein juttu, että sitten kun kaikki muut päätökset on tehty, esimerkiksi jos olisi tehty positiivinen päätös jonkun allasrakentamisen vuoksi, ja tullaan siihen tilanteeseen, että tämä on enää kaavoituksesta kiinni, minun mielestäni se on paljon reilumpaa, että se viimeinen päätös kaavoituksesta tehdään siellä alueella, kuin että se tehtäisiin Helsingissä ministeriössä.

**18.12 Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on hyvä erottaa, mikä on kenenkin tehtävä. Maakuntien tehtävä on ajaa maakunnan etua ja kehitys-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

hankkeita ja huolehtia kaavoituksesta. Ympäristöministeriön tehtävä tässä kyseessä olevassa asiassa on laillisuusvalvonta, ja senhän ympäristöministeriö on tehnyt oikein ja tehokkaasti. Kun katsoo, mihin ympäristöministeriö on kaavoituksellisissa asioissa näissä olosuhteissa puuttunut ja miten hyvin ne muutokset ovat korkeimmassa hallinto-oikeudessa pysyneet, niin eihän siellä paljon ole huteja tullut.

Mitä tulee tähän Vuotos-keskusteluun, niin en kyllä nyt, edustaja Turunen, siihen lähde pitemmästi, se on jatkunut melkein koko elinikäni. Totean vain, että alueen kunnathan eivät sitä hanketta puolla. Sukuni on sieltä kotoisin, ja tiedän kyllä perin juurin, mistä siellä keskustellaan ja on keskusteltu jo yli 30 vuotta.

**18.13 Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa nykyisessä laissa ympäristöministeriön kaksoisrooli sekä ohjaavana että myös päättävänä viranomaisena on ollut hieman ongelmallinen, ja se on ehkä myös haitannut maakuntakaavoituksen eri viranomaisten yhteistyötä. Nyt tämä hallituksen esitys selkeyttää ympäristöministeriön roolia kaavoituksen ohjaamisessa, parantaa viranomaistyötä ja luo myös edellytyksiä hyvälle ja laadukkaalle kaavoitukselle. Tämä hallituksen esitys mahdollistaa myös muiden viranomaisten kuin ympäristöministeriön näkemystä ja heidän kuulemistaan jo kaavan laadinnan alkuvaiheessa. Se on omasta mielestäni hyvä asia, ja se myöskin nopeuttaa tätä kaavoitusprosessia kaiken kaikkiaan.

**18.14 Kaj Turunen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tässä missään tapauksessa ollut nyt kysymys siitä, että lähdetäisiin rakentamaan jotain altaita vesivoimalle, ei ollenkaan siitä kysymys, vaan se oli esimerkki siitä, missä se lopullinen päätöksenteko on semmoisessa tilanteessa. Itse asiassa, kun edustaja Halmeenpää ei kannata allasrakentamista, yhtä lailla minäkin voin sanoa, että en kannata allasrakentamista, tai sitten toisaalta kannatan, mutta se ei ole olennainen osa tässä. Tarkennan vielä sitä, että jos kaikki päätöksenteko, mikä tämmöiseen allasrakentamiseen liittyy, se prosessointi ja kaikki muu, olisi valmiina — ja se viimeinen päätöksenteko — niin minun mielestäni se vain on reilumpaa, että se on siellä paikallistasolla kuin jossakin ministeriössä Helsingissä.

Mitä tulee tähän laillisuusvalvontaan, niin minun mielestäni se on tällä hetkellä hallituksen esityksessä hoidettu erittäin hienosti, että ministeriöllä on tämä neuvova rooli vahvasti tässä mukana ja sitä kautta tulee (Puhemies koputtaa) myöskin se laillisuusvalvonta tähän.

**18.15 Eeva-Maria Maijala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meni keskustelu tähän Kemiran altaaseen, joka sattuu olemaan siellä minun kotikuntani alueella. Se on muuten ollut vuodesta 67 asti keskusteluissa, eli siitä on 48 vuotta aikaa, kun siellä on alettu keskustelemaan tästä altaasta, ja siitä on riideltä sillä alueella ihan nokko. Mutta no, jatketaan sitä tappelua. Itse toivon, että tämän kaavan valmistelussa, mikä meillä siellä on meneillään, voitaisiin keskittyä enemmän muitten asioiden tekemiseen ja toimintaan, koska me kaikki tiedämme sen, että päätettiin siitä nyten maakuntatasolla mitä tahansa, niin siitä valitetaan hallinto-oikeuteen, korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus tulee tekemään siitä ratkaisunsa, miten päin sitten ratkaiseepi, toivottavasti sen mukaan, mitä jo aikaisemmin on korkein hallinto-oikeus asiasta ratkaissut. Päätettiin sitten miten tahansa silloin, niin sen jälkeen siitä tullaan valittamaan vielä EU-tuomioistuimeen ja niin pois päin. Mutta oli miten oli, minä omalta osaltani toivon, että tällä maakuntakaavasysteemillä voisimme keskittyä alueen kehittämiseen niin kuin muuallakin.



## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Ja puhelistaan takaisin.

**18.16 Pirkko Mattila ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ei kai maakuntien edun ajamisessa ole tarkoitus pyrkiä mihinkään laittomuuksiin tai ylilyönteihin. Siellä on edelleen noudatettava lakeja, eli ei kai ympäristöministeriön roolin ole tarkoitus olla tuomioistuimena, ja niin kuin todettu on, kaavoitusta ohjaavia lakeja ja normeja ei olla purkamassa, vaan tätä vahvistusmenettelyä. Vaikka nykyinen menettelyä kyllä asiantuntijalausunnoissa on pidetty hyvänä, niin en minä kyllä mitään erityistä suurta myllytystä, vastustusta, tälle laille kuitenkaan ole kuullut enkä myöskään omalta maakuntahallituspaikaltani kuullut mitään erityistä vastustusta ja keskustelua.

Minä ymmärrän kyllä tämän Vuotos-kummituksen ja sen keskustelun: siihen liittyvä toinen mörkö on tietysti Kollaja, ja ne ovat samassa paketissa, mutta ei siitä nyt sen pitemmästi — ei kannata tänä iltana varmasti ruveta vesirakentamista lisäämään.

Mutta vielä tähän neuvontaan. Kuten on myös todettu tuossa valiokunnan kannanotossa, ympäristöministeriö tuntee maakuntakaavoituksen, ja varmasti sen neuvoa-antava rooli säilyy jatkossakin. Ja vielä kerran todetaan, että valitusoikeushan tästä säilyy, eli oikeusturvaa voidaan sitten hakea sitä kautta.

**18.18 Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puheenjohtaja! Tämä laki on nyt menossa siihen suuntaan, mitä me toivomme, ja nyt sitten mietimme seuraavia lakeja, mitä tulee tähän maankäyttö- ja rakennuslakiin. Toivon, että me voisimme samalla tavalla viedä myöskin muita rakentamiseen liittyviä lainsäädäntöjä eteenpäin. Elikkä tähän tulee johtamaan siihen, että seuraavaksi me tulemme käsittelemään täällä sitä, millä tavalla me tulemme auttamaan näitä kuntia rakennuttamaan näitä ranta-alueita, vaikka ne eivät olekaan kaavoitettuja, elikkä siihen, että voimme jatkossa yhä enemmän ja enemmän päättää jopa kuntatasolla asioista. Kun nyt siirrytään ensin maakuntatasolle tietyissä asioissa ja sen jälkeen mennään kuntatasolle niin, ettei niitä tarvitse edes ely-keskuksissa alkaa käsittelemään, niin tämä kokonaisuudessaan on nytten oikea suunta tässä kuviossa, ja teemme töitä täysillä sen eteen, että katsomme, millä tavalla muitakin toimintoja voidaan yhä enemmän ja enemmän viedä lähemmäs ihmisiä.

**18.19 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Mitä tulee tähän keskusteluun yleensä, niin totean vain sen, että kun täällä tuntuu olevan edelleen sitä henkeä, että halutaan maakuntien kehittämistä ja rakentamista jarruttaa, niin muistakaa, hyvät edustajakollegat, se, että joka ainoasta rakennuksesta, mikä tähän maahan lähtee nousemaan, jos on vaikka miljoonan euron kustannusarvio, tulee valtiolle veroina ja erilaisina välillisinä maksuina se toinen puoli eli 500 000 eli hyötysuhde on noin fifty—fifty. Puolet menee siihen rakentamiseen, ja puolet menee veroina ja maksuina valtiolle ja yhteiskunnalle. Elikkä joka kerran, kun te nostatte peukalonne tai sormenne, että minä haluan vastustaa tätä hanketta, vastustatte just sitä, millä Suomen taloutta elvytetään. Tätäkö te oikeasti haluatte?

Kannatan lämpimästi sitä, että tässä maassa olemassa olevissa vesistöissä, mitkä on jo valjastettu, käytetään sitä vesivoimaa, jos semmoinen ratkaisu tehdään. Vuotos ja Kollaja ovat järkeviä hankkeita, koska ne ovat valjastettuja vesistöjä. Tietenkään sitä megawattimäärää, mikä siellä uinuu ja on edelleen tulvahaittana, en ole tässä esittämässä, mutta se on hyvä ajatus, sitä pitää viedä eteenpäin.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Mutta, arvoisat kollegat, arvoisa puhemies, juttu on nimittäin niin, että jos me joka asiaa vastustamme, jos joka asiaa jarrutetaan niin ankarasti, vesivoimarakentamista, ydinvoimarakentamista, talojen rakentamista, maakuntien kehittämistä — sanokaa minulle, en jaksa ymmärtää Pohjois-Karjalan maakuntakaavatyöryhmän puheita, mitä te oikeasti haluatte — eihän tällä keinoin homma pelaa. Kuvitellaanko jossakin täällä hallintopalatseissa, että pitää panna kontti selkään ja ruveta syömään kuivattuja särkiä tuolla järven rannalla? Ei, hyvät ystävät, sillä keinoin tämä homma pelaa. Velkaa on 100 miljoonaa, ja täällä ajatellaan ehkä niin, että miten me saisimme vielä tuon hankkeen estettyä. Koettakaa nyt, hyvät ystävät, tulla sille kannalle, että rakennetaan tätä maata. Tässä maassa on valtava määrä halua rakentaa isänmaata paremmaksi. Liittykää tähän joukkoon. Minä väitän, että se on yksi kannattavimpia projekteja, mitä tällä vuosituhannella tulee olemaan. Meillä on vielä aikaa tehdä se vapaaehtoisesti. Muutaman vuoden päästä siihen on pakko.

**18.21 Ari Torniainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä ollaan käyty hyvää keskustelua tästä maakuntakaavoituksesta ja sen tulevaisuudesta. On hyvä, että maakuntakaavojen vahvistaminen siirtyy sinne maakunnille. Kyllä siellä maakuntien päättäjät ja maakunnat itse pystyvät päättämään, miten alueita halutaan kehittää. Siellä ne tarpeet ovat ja tiedetään parhaiten, ja kyllä tämä viranomaisten vuorovaikutus säilyy edelleen tässä, uskon sen. Kyllä maakuntapäättäjät ja maakuntaliitot näin myös haluavat tulevaisuudessa.

Sitten ihan lopuksi haluan sanoa sen, että täällä on muutamassa puheenvuorossa nostettu esille myöskin valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Olen kyllä samaa mieltä siitä edustaja Hoskosen kanssa, että niiden tulee myöskin huomioida Suomen eri alueiden erilaiset olosuhteet ja erityistarpeet, ja ne myöskin tulevat vaikuttamaan näihin maakuntakaavoihin, ja kyllä maakuntaliitot ottavat ne myöskin asiallisesti huomioon.

**18.22 Timo V. Korhonen kesk:** Arvoisa puhemies! Ehkä hiukan kevennyksenäkin tähän keskustelun loppupuolelle: Sain juuri sähköpostin, jossa kysytään, minkä vuoksi eduskunnassa ei koskaan puhuta petopolitiikasta. Minä nyt sanoisin sillä tavalla tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä, että tämä käsillä oleva laki ei todellakaan ole mikään susi, mutta mitä susiin tulee, niin olen kyllä sitä mieltä, että niitä on tällä hetkellä Suomessa aivan liikaa. (Naurua)

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 114/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

## **8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 90/2015 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2015 vp

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

### *Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 13/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

### *Keskustelu*

**18.23 Pirkko Mattila ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen siis tämän valiokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä, jossa ehdotetaan muutettavaksi ely-keskuksista annettua lakia siten, että ely-keskusten ja te-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus päättäisi ely-keskusten myöntämän valtionavustuksen maksamista ja takaisinperintää koskevista asioista samalla valvoen ely-keskusten lisäksi valtionavustusten käyttöä. Tästä käytetään siis nimitystä KEHA-keskus. Tälle ehdotetaan siirrettäväksi maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan valtionavustusten maksamista ja takaisinperintää koskevia tehtäviä.

Tämä KEHA-keskus, kehittämis- ja hallinnointikeskus, siis on perustettu 1.1.2015 voimaan tulleella lainmuutoksella, ja se toimii ely-keskusten ja te-toimistojen virastoverkostoon ja niiden kanssa samaan kirjanpitoyksikköön kuuluvana palvelukeskustyypisenä virastona. Asiantuntijakuulemisessa kävi ilmi, että tätä uudistusta on pidetty aivan toimivana ratkaisuna. Tälle KEHA-keskukselle on siis siirretty näitä henkilöstöhallintotehtäviä, taloustehtäviä, koulutuskeskus Salmian tehtävät, te-hallinnon tukien ja avustusten maksamista koskevia tehtäviä, työnantajatehtäviä ja eräitä muita tehtäviä. Nyt siis tätä hyvää toimintaa, käyntiin lähtenyt toimintaa, on lainmuutoksella tarkoitus jatkaa hallinnollisia tehtäviä kokoamalla, ja nämä edellä luetellut ministeriöt sitten tähän tulevat ja hoidetaan valtionavustusten maksatusta. No, sitten lisäksi tähän liitetään siviilipalveluskeskuksen tehtävät hallinnollisesti siten, että ne siirtyvät Kaakkois-Suomen ely-keskukselta KEHA-keskukseen, ja tästä kuultiin tietysti asianmukaisesti myös Siviilipalveluskeskusta, joka fyysisesti sijaitsee Lapinlahdella. Näin tehtäväsiirtojen myötä tässäkin tapauksessa voimavaroja on mahdollista ja tarkoitus suunnata entistä tehokkaammin ydintehtäviin.

Hallintovaliokunta pitää tätä esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena, ja tähän sitten liittyy muutamia muutosehdotuksia koskien esimerkiksi rakennusperinnön suojelemista. Sinne on lisätty avustuksia myöntävä viranomainen Museovirasto ja sitten muutamia teknisluontoisia muutoksia. Tämä valiokunnan mietintö on yksimielinen.

**18.26 Timo V. Korhonen kesk:** Arvoisa puhemies! Näistä valtion eri toimintojen "keskittämishankkeista" on tässä vuosien varrella monenlaisiakin kokemuksia, mutta nyt on pakko sanoa, että vaikka moniin keskittämishankkeisiin aika kriittisesti suhtaudun, niin tämän lain tavoite keskittää näitä ely-keskusten tiettyjä tehtäviä KEHA-keskukselle on varmasti monella tavalla järkevä hanke. Tuo KEHA-keskuksen tehokkuus on monella tavalla ainakin itseäni tehnyt vaikutuksen. Jos oikein olen ymmärtänyt, tuo KEHA muun muassa kykenee tuottamaan sen järjestelmissä olevat palvelut tällä hetkellä noin neljänneksen pienemmällä henkilöstöllä kuin esimerkiksi vuonna 2013 on valtakunnassa tapahtunut. KEHA-keskus on monella tavalla pystynyt tuottamaan tehokkuutta, pystyy järjestämään, tuottamaan palvelut hyvin ja tehokkaasti.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Eli niillä täsmennyksillä, mitä hallintovaliokunta on tähän lakiesitykseen tehnyt, tämä lakiesitys näyttää erinomaisen hyvältä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 90/2015 vp sisältyvien 1.-9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### 9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Vankiterveydenhuollon yksiköstä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 49/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

#### *Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 10/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

#### *Keskustelu*

18.28 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut mietintönsä hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Vankiterveydenhuollon yksiköstä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Tähän on saatu lakivaliokunnan lausunto ja kuultu asiantuntijat, ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö on yksimielinen.

Tässä esityksessähän esitetään, että vankien terveydenhuollon järjestäminen siirrettäisiin oikeusministeriön hallinnonalalta sosiaali- ja terveysministeriön alalle ja siellä sitten THL:n tulosoajaukseen. Näin ollen tällä esityksellä pyritään saamaan vankien asiat sosiaali- ja terveydenhuollon osalta samaan tilaan kuin yleisesti ihmisten asiat on hoidettu yhteiskunnassa, eli tällainen normaaliusperiaate on tässä lähtökohtana. Tämän muutoksen tavoitteena on myös toteuttaa vakiintuneena pidettyä vankeinhoidon kansainvälisoikeudellista periaatetta, jonka mukaan vankilan terveydenhuoltohenkilökunnan ei tulisi osallistua minkäänlaisiin valvonnan ja järjestyksen ylläpidon tehtäviin.

Vankien terveydentilahan on tunnetusti heikko: on paljon päihdeongelmia, mielenterveyshäiriöitä, tartuntatauteja. Ja valiokunta mietinnössään myös totesi, että näistä syistä valiokunta pitää tärkeänä sitä, että tämä uudistus voi mahdollistaa ja edesauttaa sitä, että vankien terveydentilan ennalta ehkäisevään työhön voidaan panostaa, ja myös, että terveydenhoito on asiallisesti hoidettu.

Valiokunta myös korosti sitä, että on tärkeää, että hallinnollisesti ollaan samalla sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalalla, ja erityisesti tämä liittyy myös siihen vaiheeseen, kun vankilasta kotiudutaan. Siirtymävaiheessa on myös tärkeää, että sitten palvelut jatkuvat katkeamattomina ja voidaan myös varmistaa sitten siellä siviilissä selviytyminen ja sosiaali- ja terveydenhuollon asioiden asianmukainen hoito. Eli näin ollen valiokunta pitää tätä hallinnonalan siirtoa tärkeänä ja hyvänä asiana, sitä, että vankiterveydenhuolto liittyy nyt sitten kiinteämmäksi osaksi yleistä terveydenhuoltoa.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Tässä lakivaliokunnan lausunnossa oli muutamia asioita, joita haluttiin tässä laissa täsmennettäväksi. Täsmennykset liittyvät terveydenhuollon ammattihenkilöiden potilasrekisterimerkintöjä samoin kuin eri hallinnonalan toimijoiden välistä tiedonkulkua koskeviin säädöksiin, ja niihin tuolla pykälissä on sitten muutosesitykset. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että nämä muutokset nyt sitten lakiin sisällytetään.

Lakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota myös tämän järjestelmän uudistuksen aiheuttamiin kustannuksiin. THL:n toiminnan järjestäminen aiheuttaa tämän esityksen mukaan 250 000 euron pysyvän vuosittaisen lisäkustannuksen. Lisäksi tästä aiheutuu myös Valviralle 70 000 euron ja aluehallintovirastolle 150 000 euron lisävoimavaratarve näiden uudistusten valmisteluun jo aiemmin kohdistetun määrärahan lisäksi. Näin ollen sosiaali- ja terveysvaliokunta piti tärkeänä, ettei tämä hallinnonalan siirto aiheuta merkittäviä lisäkustannuksia ja että sitten tämän siirron vaikutuksia ja toimivuutta myös huolellisesti seurataan.

Valiokunnan yksityiskohtaisissa perusteluissa sitten todetaan nämä muutokset näihin lakipykäliin:

1. laissa 5 §:ään tulee siis muutos. Eli Rikosseuraamuslaitoksen palvelukseen jää nyt terveydenhuollon ammattihenkilöitä, joilla on muiden tehtävien ohella potilaan hoitoon liittyviä tehtäviä, ja koska Rikosseuraamuslaitoksella ei jatkossa enää ole omaa potilasrekisteriä, valiokunta ehdottaa tuota 2 momentin täydentämistä siten, että nämä ammattihenkilöt tallettavat potilaan hoitoon liittyvät tiedot vankiterveydenhuollon potilasrekisteriin.

Sitten tuli siis uusi 16 §, ja se koskee ilmoitusta Rikosseuraamuslaitoksen yksikölle. Valiokunta ehdottaa lakivaliokunnan lausunnon mukaisesti säännöstä Vankiterveydenhuollon yksikön mahdollisuudesta ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle, kun on syytä epäillä vangen aiheuttavan vaaraa laitoksen järjestykselle tai turvallisuudelle taikka vangen tai muiden henkilöiden turvallisuudelle. Ilmoittaminen koskee vangen mahdollista vaarallisuutta siten, ettei ilmoitus sisällä tietoa vangen sairauden laadusta tai muista terveydentilan tai hoidon yksityiskohdista.

Sitten siellä on muutamia muita täsmennyksiä, viittaustäsmennyksiä.

Näillä muutoksilla, jotka tästä mietinnöstä näkyvät, sosiaali- ja terveysvaliokunta yksimielisesti esittää tämän lain hyväksymistä.

**18.34 Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Esityksen tavoitteena on liittää vankiterveydenhuolto kiinteämmäksi osaksi muuta terveydenhuoltoa sekä terveydenhuollon ohjauksen ja valvonnan piiriin. Mielestäni tämä on kokonaisuutena hyvä asia.

Vankeuslain 3 §:n mukaan vankeuden sisältönä on vapauden menetys tai sen rajoittaminen. Vankeuden täytäntöönpano ei saa lain mukaan kuitenkaan aiheuttaa vangen oikeuksiin eikä olosuhteisiin muita rajoituksia kuin niitä, joista säädetään lailla tai jotka välttämättä seuraavat itse rangaistuksesta. Saman lain mukaan vankiloiden olot on järjestettävä niin pitkälle kuin mahdollista vastaamaan yhteiskunnassa vallitsevia elinoloja. Mielestäni tämä on jo varsin hyvin toteutunut. Lisäksi vangen mahdollisuuksia ylläpitää terveyttään ja toimintakykyään on tuettava ja pyrittävä ehkäisemään vapauden menetyksestä aiheutuvia haittoja. Tällä vankiterveydenhuollon järjestämisvastuun siirrolla toteutetaan samalla edellä todettua normaalisuusperiaatetta, kuten edellinen edustaja kertoi.

Suomalaisen vankeinhoidon tavoitteeksi on jo 1800-luvulla kirjattu vankien sosiaalinen ja ammatillinen kuntouttaminen sekä vankien itsetunnon vahvistaminen. Rikosseuraamusviraston resurssit ovat tällä hetkellä niin minimaaliset, että vankeuslain mukaista kuntout-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

tavaa työtä ja erilaisia kuntoutuksia on erittäin haasteellista toteuttaa. Valtion säästöt näkyvät esimerkiksi vankiloiden päihdeohjelmissa siten, että muun muassa hoito-ohjelmia on lopetettu vankiloissa kokonaan, viimeksi Kiskon yhteisöhoito Keravan vankilassa. Vankiloiden kiinteistöhuoltoja on ulkoistettu, jolloin vangeilta katoaa työpaikkoja ulkotöistä. Myös vankilapappien resurssit ovat uhattuina.

Suuri osa rikoksentekeijöistä on päihdeongelmaisia, ja siksi päihdekuntoutuksella on keskeinen merkitys sekä vankilassaoloaikana että vapautusvaiheessa. Päihdekuntoutusohjelmien kehittäminen ei ole enää ollut vankeinhoidon keskiössä samoin kuin vuosituhannen vaihteessa. Pitäisi muistaa, että vankeinhoitolaitokset ovat suurimpia päihdekuntoutuslaitoksia ja vankilaan päädyttyä päihdekuntoutus on vangille mahdollisuus jopa uuteen elämään, koska vankilaympäristö on lähtökohtaisesti päihteetön. Päihdekuntoutusohjelmissä voi syntyä vankien ja ohjaajien välistä luottamusta lisääviä käytäntöjä, jotka edistävät vankien henkilökohtaista tukemista ja vapautumisen valmistelua. Päihdeohjelmat voivat parhaimmillaan toimia siltana vankilan ja kunnallisten toimijoiden välillä ja keinona rakentaa jatkumoa esimerkiksi valvotun koevapauden ajaksi. Olisi kaikkien edun mukaista, että vangit saisivat riittävää kuntoutusta oikeaan aikaan.

Kuten edellä mainitsin, vankeusaika on parasta mahdollista aikaa hoitaa päihdeongelmia. Riittävät päihdepalvelut ja ennalta ehkäisevä työ vähentävät myös vankilaan uudelleen joutuneiden määrää. Yksikin kuntoutunut päihdeongelmainen rikoksenuusija on melkoinen säästö yhteiskunnalle. Kun yksi vanki maksaa yhteiskunnalle noin 200 euroa vuorokaudessa ja 73 000 euroa vuodessa, voidaan kuntouttavalla toiminnalla säästää vuosittain merkittäviä summia. Monessa vankilassa pystyy harjoittamaan fyysistä kuntoa, mutta henkisen kuntoutuksen tilanne on huonompi. Rahaa ei ole niin sanottuun pehmeään kuntoutukseen, kuten esimerkiksi teatteriin ja musiikkiterapiaan. Tähän olisi mielestäni panostettava, sikäli kuin vain resurssit ja rahoitus antavat myöten.

Vankia koskevat päätökset tehdään joka tapauksessa lähtökohtaisesti vankeuslain ja tutkintavankeuslain nojalla, vaikka vanki olisikin terveydenhuollon yksikössä. Vangin asema ei siis tässä suhteessa muutu, kun hänet on sijoitettu terveydenhuollon yksikköön. Ainoastaan terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa vankiin sovelletaan edellä mainittuja yleiseen terveydenhoitoon liittyviä lakeja, muun muassa potilaslakia. Sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksen sairaalayksikköön ja sieltä poistamisesta päättää Rikosseuraamuslaitoksen sairaalayksikön toiminnasta vastaava ylilääkäri. Toivon, että tämä lakiuudistus parantaa esimerkiksi Juuan vankilassa vankien sairaanhoitajalle pääsyä. Tällä hetkellä sairaanhoitaja käy vankilassa vain kerran viikossa ja hänen palveluaan on saatavissa peräti 5 tuntia. Mielestäni se on täysin riittämätöntä, kun huomioidaan monen vangin varsin huono kunto.

Arvoisa rouva puhemies! Pidän hallituksen esitystä erittäin tarpeellisena.

**18.39 Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Valiokuntamme puheenjohtaja jo kävikin suurelta osin tämän sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintömme läpi. Muutamin sanoin puutun lähinnä kansanterveydellisestä näkökulmasta tähän meidän mietintöömme.

Tämä vankiterveydenhuollon siirtäminen oikeusministeriön hallinnonalalta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle tukee vankien hoitoketjujen katkeamattomuutta vangin siirtyessä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin sekä myös mahdollisuutta kan-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

santerveystyön ja tartuntatautien vastustamistyön tehokkaampaan toteuttamiseen erityisen riskin omaavan väestönosan kohdalla. Vankien näkökulmasta taas tavoitteena on parantaa hoidon jatkuvuutta vankilan ja ympäröivän yhteiskunnan välillä ja vähentää pidemmällä tähtäimellä vankien ja muun väestön terveyseroja. Kuten tämän esityksen perusteluissa todetaan, voi hyvin toimiva vankiterveydenhuolto tarjota mahdollisuuden tarttua syrjäytyneiden ihmisryhmien ongelmiin ja samalla tukea uusintarikollisuuden ehkäisyä. Vankeus-aikaisen terveydenhuollon erillisyyks muista julkisista terveyspalveluista katkaisee kuitenkin olemassa olevat hoitosuhteet ja haittaa tuloksellisten hoitojatkumoiden kehittämistä.

Arvoisa rouva puhemies! Terveydenhuoltohenkilöstön erillisyyden vankilaorganisaatiosta, vankilan johdosta ja muusta vankilahenkilökunnasta on arvioitu voivan lisätä vankien luottamusta terveydenhuoltohenkilökuntaan ja mataloittavan kynnyksiä käyttää terveydenhuoltopalveluja. Tämä on todella tärkeä asia, kun mietitään sitä, mitä valiokuntamme puheenjohtaja kertoi vankien terveydentilasta ja muun muassa siitä, että vankien elinikä on keskimäärin 47 vuotta tällä hetkellä. Terveydenhoito- ja valvontatehtävien erottaminen toisistaan mahdollistaa terveydenhuoltohenkilökunnan ammattieettisten velvollisuuksien toteutumisen tätä nykytilaa paremmin ja tukee terveydenhuoltohenkilöstön todellisen ja koetun riippumattomuuden lisääntymistä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lakivaliokunnan tavoin kannatettavana hallinnonalan siirtoa ja vankiterveydenhuollon liittämistä kiinteämmäksi osaksi yleistä terveydenhuoltoa. Valiokunta katsoo myös, että vankiterveydenhuollon vaatiman erityisasiantuntemuksen vuoksi on tarkoituksenmukaista keskittää järjestäminen valtakunnallisesti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisuudessa toimivaan yksikköön.

Arvoisa rouva puhemies! Lakivaliokunta antoi meille sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lausunnon ja kiinnitti huomiota esityksessä valitun järjestelmän aiheuttamiin kustannuksiin. Kustannusten nousu tällaisessa taloustilanteessa todella arveluttaa, mutta se, mikä on hyvää, on se, että laki kuitenkin selkeyttää terveydenhuoltohenkilöstön asemaa ja erottaa terveydenhoidon vankien vartioimisesta. Tämä toteutuessaan tekee sen, että meillä Suomessa pystytään toteuttamaan vakiintuneena pidettyä vankeinhoidon kansainvälistä periaatetta, jonka mukaan vankilan terveydenhuoltohenkilökunnan ei tulisi osallistua minikäänlaisiin valvonnan ja järjestyksen ylläpidon tehtäviin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 49/2015 vp sisältyvien 1.-10. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi palkkaturvalain 11 ja 11 a §:n kumoamisesta ja merimiesten palkkaturvalain, työttömyysturvalain, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain, vuorotteluvapaalain ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 23 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 64/2015 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2015 vp

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

### *Ensimmäinen käsittely*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 2/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 64/2015 vp sisältyvien 1.-6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **11. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2014**

Kertomus K 3/2015 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 7/2015 vp

### *Ainoa käsittely*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 7/2015 vp.

Edustaja Lapintie, olkaa hyvä.

### *Keskustelu*

18.44 **Annika Lapintie vas** (esittelypuheenvuoro): Rouva puhemies! Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksesta vuodelta 2014 valiokunta on antanut yksimielisen mietinnön, ja nostan nyt tässä muutaman asian esille.

Ensinnäkin Suomen kansalliselle ihmisoikeusinstituutiolle, joka muodostuu oikeusasiamiehestä, Ihmisoikeuskeskuksesta ja sen ihmisoikeusvaltuuskunnasta, myönnettiin joulukuussa 2014 korkein mahdollinen A-status. Tämä A-status on sen vuoksi merkittävä, että sen kansainvälinen merkitys on suuri. Sen saaneella instituutiolla on muun muassa puheoikeus Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusneuvostossa.

Oikeusasiamiehen kertomuksessa on vuosittain teema, ja vuonna 2014 se on ollut vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen. Tällä teeman valinnalla ennakoitiin sitä, että oikeusasiamiehelle on tulossa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen mukaisia erityistehtäviä.

Perustuslakivaliokunta pitää myönteisenä sitä kehitystä, että oikeusasiamiehen toiminnan painopiste on viime vuosina siirtynyt yhä selvemmin viranomaisten toiminnan valvonnasta ihmisten oikeuksien edistämiseen. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että viranomaistoiminnan ohjaavia, oikeustilaa kehittäviä ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista edistäviä vaikutuksia edelleen kehitetään jatkossa oikeusasiamiehen toiminnassa.

Oikeusasiamies Jääskeläinen nostaa puheenvuorossaan esille tarpeen kehittää eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerien tehtävien jakoa siten, että tehtävät olisivat mahdollisimman vähän päällekkäisiä. Oikeusasiamies katsoo, että järjestelmä nykyisellään ei ole kansalaisten ja yhteiskunnan kannalta tehokkain ja tarkoituksenmukaisin. Esimerkiksi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen voimaantulon myötä oikeusasiamiehelle tulee erityistehtäviä. Oikeusasiamies toteaa tässä



## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

vuosikertomuksessa, että olisi epätarkoituksenmukaista, jos myös oikeuskansleri käsitteli si tuon tehtävän piiriin kuuluvia asioita. Kun oikeusasiamies ja oikeuskansleri käsittelevät samanlaisia asioita samalla toimivallalla, myös asioiden lopputulosten ja toimenpiteiden pitäisi olla samanlaisia riippumatta siitä, kumpi asiaa on käsitelty. Eroja syntyy yksilön oikeuksien edistämiseen tai tietyn hallinnonalan viranomaistoiminnan ohjaamiseen ja oikeustilan kehittämiseen tähtäävissä toimenpiteissä.

Perustuslakivaliokunta on aikanaan vuonna 2014 ihmisoikeusselonteon yhteydessä antamassaan lausunnossa todennut, että erityisesti taloudellisesti vaikeina aikoina on tärkeää, että niukat resurssit hyödynnetään tehokkaasti, niin että myös uudet tehtävät pystytään hoitamaan eikä valvontajärjestelmään synny aukkoja. Näitä edellä mainitussa lausunnossa 52/2014 esitettyjä näkemyksiä valiokunta pitää edelleen tärkeänä, pitää tärkeänä myös sitä, että eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin työnjakoa ja yhteistyön kehittämismahdollisuuksia selvitetään.

Apulaisoikeusasiamies Sakslin ottaa omassa puheenvuorossaan esille EU:n perusoikeuslottuvuuden ja katsoo, että perusoikeuskirjan merkitys lainsäädännön valmistelussa ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on viime vuosina vahvistunut. Euroopan unionin tuomioistuimella on merkittävä rooli perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisessa. Vuonna 2014 tuomioistuin teki 190 perusoikeuskirjaa koskevaa ratkaisua, joissa se antoi jäsenvaltioiden tuomioistuimille ohjausta muun muassa siitä, milloin perusoikeuskirjaa on sovellettava, velvollisuudesta tulkita johdettua oikeutta perusoikeuskirjan valossa sekä oikeuksien sisällöstä, kuten hyvästä hallinnosta.

Myös suuri valiokunta on todennut, että perusoikeuskirjan merkitys on kasvanut Euroopan unionin toimielinten toiminnassa, erityisesti lainsäädännön valmistelussa, ja samalla Euroopan unionin tuomioistuimen rooli perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisessa on vahvistunut sen tulkittessa Euroopan unionin perusoikeuskirjaa oikeuskäytännössään. Euroopan unionin merkitys perus- ja ihmisoikeustoimijana on kasvanut, ja unionin lainsäädäntö vaikuttaa merkittävästi oikeuksien toteutumiseen kansallisella tasolla. Euroopan unionin perusoikeusnormit tulee tuoda nykyistä vahvemmin kansallisen tason viranomais- ja tuomioistuintoimintaan, ja tulee lisätä tietämystä perusoikeuskirjan suojaamien oikeuksien ja periaatteiden sisällöstä ja niitä koskevasta soveltamiskäytännöstä. Näin siis suuri valiokunta lausunnossaan 6/2014.

Laillisuusvalvojat, muut valvontaviranomaiset, tuomioistuimet ja muut ihmisoikeustoimijat ovat tässä keskeisessä asemassa. Oikeusasiamiehellä on tärkeä rooli unionin perusoikeuskirjan turvaamien oikeuksien toimeenpanon ja edistämisen valvonnassa. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön painoarvo eurooppalaisen perusoikeuskäsityksen muovaajana kasvanee myös tulevaisuudessa. Siksi on tärkeää, että Suomi pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan tuomioistuinten tulkintoihin.

Perustuslakivaliokunta yhtyy apulaisoikeusasiamiehen arvioihin Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön merkityksestä eurooppalaisen perusoikeuskäsityksen muovaajana ja pitää tärkeänä, että EU-tuomioistuimessa vireillä olevien perusoikeusasioiden seurantaa ja Suomen osallistumista niiden käsittelyyn tehostetaan. Samoin valiokunta pitää toivottavana, että myös oikeusasiamies osallistuu mahdollisuuksiensa mukaan Euroopan unionin tuomioistuimessa vireillä olevien tapausten arviointiin perusoikeusnäkökulmasta.

Valiokunnan kannanottoehdotuksena on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

18.52 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kertomuksessa on ensimmäistä kertaa oma jakso vammaisten henkilöiden oikeuksista. Nopeasti pääteltynä voikin hyvin kysyä: Nytkö vasta? Eikö vammaisilla ole ollut tähän asti oikeuksia? Kyse on kuitenkin siitä, että oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiesten välistä työnjakoa muutettiin huhtikuun alusta lukien siten, että oikeusasiamiehen ratkaistavaksi tulee asiaryhmästä riippumatta kantelut, joissa on kyse vammaisten henkilöiden oikeuksista. Mielestäni tämä on hyvä muutos.

Vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen on ollut kertomusvuonna myös eriytyneenä. Teema on ollut erittäin ajankohtainen YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ratifiointia valmistelleen työryhmän ehdottama vammaissopimuksen 33.2 artiklan mukaisia tehtäviä Suomen kansalliselle ihmisoikeusinstituutille, jossa on vahvasti ollut mukana juuri eduskunnan oikeusasiamies. Tässä vammaissopimuksessa määritellyt tehtävät ovat yleissopimuksen täytäntöönpanon edistäminen, suojelu ja seuranta. Hallituksen esityksessä 284/2014 esitetään oikeusasiamiehen hoitavan oman toimivaltansa puitteissa myös näitä vammaissopimukseen kuuluvia tehtäviä. Oikeusasiamies toimii tässä sekä laillisuusvalvojana että perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen valvojana ja edistäjänä.

Suomen lainsäädännössä vammaisuutta määritellään eri tavoin eri laeissa ja tilanteissa. Mielestäni määritelmät ovat vähintäänkin sekavia eivätkä aina toisiaan täydentäviä. Tärkeimmässä, vammaispalvelulaissa, vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla vamman tai sairauden vuoksi on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoritua tavanomaisista elämäntoiminnoista. Mielestäni tämäkin olisi jo riittävä määritelmä vammaisuudesta. Kuitenkin myös vammaissopimuksessa on hyvä määritelmä vammaisuudesta. Se määrittelee vammaisiksi henkilöiksi ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka voi vuorovaikutuksesta erilaisten esteiden kanssa estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Olisi hyvä, jos ja kun päästäisiin mahdollisimman yksinkertaiseen määritelmään ja että niitä olisi mahdollisimman vähän.

Määritelmiä tärkeämpää on kuitenkin, että vammaisen henkilö saa yhdenvertaisena ne palvelut ja oikeudet, mitkä hänelle kuuluvat. Vammaissopimus edellyttää ihmisoikeuksien kunnioittamista ja huomioon ottamista kaikilla elämän osa-alueilla. Tiedän kokemuksesta, että monessa kunnassa ja kaupungissa ei vammaislaki ole saanut vielä sitä arvoa, mikä sille kuuluu. Laillisuusvalvonnassa on tullut kaikilla hallinnonaloilla tarkasteltavaksi vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen. Tapauksissa, jotka liittyivät vammaisten henkilöiden oikeuksiin, ratkaistiin tämän kertomuksen mukaan viime vuonna 161 asiaa. Toimenpiteisiin näistä johti peräti 67 kantelua eli peräti 41 prosenttia. Toimenpideprosentti on kanslian keskiarvoa huomattavasti korkeampi. Yhteensä 105 vammaista henkilöä koskevaa ratkaisua oli sosiaalihuollon asiaryhmässä.

Vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin liittyvissä kanteluissa oli hyvin usein kysymys palveluita koskevasta päätöksentekovelvollisuuden laiminlyönnistä sekä hakemuksen käsittelyn viivästyttämisestä ja vaikeavammaisen kuljetuspalveluista ja henkilökohtaisen avun järjestämisestä. Minuun ovat ottaneet tämänkin vuoden aikana useat vaikeavammaisen lapsen vanhemmat yhteyttä ja kertoneet, että kunnilta päätökset tulevat hitaasti ja lapselle on vaikea saada kuljetuspalveluita ja henkilökohtaista apua, vaikka vaikeavammaisen lapsi olisi siihen oikeutettu. Yleensä tässä on kyse siitä, että kunta tai kaupunki haluaa säästää rahaa, vaikka kuntatalous olisi jo valmiiksi plussalla.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Suomi hyväksyi YK:n vammaisten yleissopimuksen ja siihen liittyvän pöytäkirjan jo toukokuussa 2007. Sopimuksen ratifiointi on kuitenkin siirtynyt, koska Suomen itsemääräämisoikeuslakien pitää olla yhdenmukaiset sopimuksen artikloiden kanssa. Suomi on viimeisiä EU-maita, joissa sopimusta ei ole vielä saatettu voimaan loppuun asti, ja pidän sitä aikamoisena miinuksena Suomen maineelle. Eduskunta on toki hyväksynyt YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen maaliskuussa 2015, kuten jo aikaisemmin mainitsin. Eduskunta kuitenkin edellytti, että vammaisten itsemääräämisoikeuteen liittyvistä rajoituksista on säädettävä lailla ennen kuin sopimus voidaan lopullisesti ratifioida. Muussa tapauksessa Suomen kansallinen lainsäädäntö ei olisi sopusoinnussa sopimuksen artiklan kanssa. Tässä sopimuksessa taataan vammaisille täydet ihmisoi-keudet, estetään syrjintää sekä edistetään esteettömyyttä. (Puhemies koputtaa) Pidän sopi-  
muksen ratifioimista erittäin tärkeänä asiana.

**18.58 Leena Meri ps:** Arvoisa rouva puhemies ja me muut matti- ja maijamyöhäiset, jotka täällä vielä jaksamme olla ja puhua! Halusin nostaa tuosta perustuslakivaliokunnan mietinnöstä yhden asian ylös, ja Annika Lapintie valiokunnan puheenjohtajana ansiokkaasti ja erittäin hyvin kuvasikin tätä tilannetta. Itse olin erittäin ilahtunut tästä eduskunnan oikeusasiamiehen esille tuomasta kehitystarpeesta, jossa hän katsoo, että eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin tehtävänjakoa voisi tarkastella, koska se on osittain päällekkäistä ja se ei ole kansalaisten ja yhteiskunnan kannalta tehokkain eikä tarkoituksenmukaisin tapa. Tässä tilanne on vielä se, että tästä tehtävänjaosta voidaan säätää tavallisella lailla ka-ventamatta kummankaan laillisuusvalvontaa koskevan viranomaisen toimivaltaa. Oikeusasiamies katsoo, että tehtävissä on tapahtunut eriytymistä ja erikoistumista, mikä puoltaa tehtävien jakoa, ja tehtävät ovat siis osittain päällekkäisiä, ja se ei ole tarkoituksenmukais-  
ta. Valiokunta on tosiaan nyt lausunnossaan, kuten aikaisemminkin, perustuslakivaliokun-  
ta, toivonut tämmöistä selvitystä. Nyt on toistettu tämä asia, että halutaan, että nämä oike-  
usasiamiehen ja oikeuskanslerin työnjaon ja yhteistyön kehittämismahdollisuudet selvite-  
tään.

Sitten tarkastelen vielä pikkuisen sitä, että oikeuskansleri ei suhtautunut tähän yhtä myönteisesti. Tämä lausunto, mikä meillä oli kirjallisesti — ja kuulimme häntä valio-  
kunnassa — on kriittinen, ja rohkeampi sanoisi, että siinä oli hieman tuohtumustakin, mut-  
ta itse en ole niin rohkea, että sanoisin näin. Joka tapauksessa oikeuskansleri katsoo, että  
hän saa tietoa tässä työssään olemalla mukana eri lainsäädännön kehittämishankkeissa, oh-  
jaustyössä ja valvonnassa. Tästä tulee oikeuskanslerille tietoa siitä, miten viranomaisko-  
neisto toimii. No, itse en oikein tätä perustelua sillä lailla näe hyvin keskeisenä. Tietoa han-  
kitaan lukemalla asiakirjoista, niinhän kaikki viranomaiset tietysti joutuvat jatkuvasti teke-  
mään, niin että se, että pysyy ajan tasalla, ei edellytä — eikä saakaan edellyttää — sitä, että  
täytyy itse juuri niitä päätöksiä tehdä. Samoin oikeuskansleri katsoo, että kun on päälle-  
kkäistä toimivaltaa, niin tehtäviä kirjataan siellä kansliassa mutta niitä sitten rutiininomai-  
sesti jaetaan virastojen kesken, että ei samaa asiaa ratkaista kahteen kertaan. Mutta menee  
tähänkin aikaa, ja tässä saattaa kuitenkin tulla semmoisia tilanteita, että oikeuskansleri esi-  
merkiksi sitten kuitenkin katsoo, että hän haluaa sen ratkaista.

Ja se, mikä minun mielestäni tässä on oikeastaan tärkein asia, on se, että meillähan on  
tänä päivänä myös tuomioistuimissa erikoistumista ja eriytymistä. Meillä on hyvin paljon  
oikeudenaloja, ja kukaan ei voi olla kaikkien alojen asiantuntija, ja silloin erityisesti koros-  
tuu se osaaminen ja se, että teet hyvinkin paljon niitä saman alueen asioita, aina se osaami-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

nen tulee syvemmäksi. Esimerkkinä voisin sanoa eduskunnan vanhemman oikeusasiamiehensihteerin Mikko Sarjan osaamisen holhoustoimen ja edunvalvonnan puolella. Siellä näkyy ratkaisuihin, että hänellä on erittäin syvälinen osaaminen, ja silloin ne ratkaisut ovat oikeampia ja myös johdonmukaisia.

Minusta on siis erittäin suositeltavaa, että tämä tutkitaan, ja erityisesti, kun meillä on nämä norminpurkutalkoot, silloin jokainen instituutio — oli se sitten kuinka vanha tahansa tai kuinka toimiva viranomaisten itsensä mielestä — tulee uudelleen tarkastella.

**19.03 Ben Zyskowiec kok:** Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Hyvä eduskunnan oikeusasiamies! Tässä oikeusasiamiehen kertomuksessa sivulla 77 on kiinnitetty huomiota niin sanottujen paperittomien perustarpeiden täyttämiseen, jossa oikeusasiamiehen mukaan on puutteita ja epäselvyyttä, ja, sanoisinko, pahoittelevassa hengessä — näin minä luen — tässä kertomuksessa todetaan, että kertomusvuonna annettiin hallituksen esitys, jolla eräiden niin sanottujen paperittomien oikeutta terveyspalveluihin olisi parannettu, mutta esitys raukesi.

Haluan sanoa, että Suomen eduskunnan ja Suomen kansan on syytä olla kiitollinen edustaja Rajamäelle, joka viime vaalikaudella aikaansai sen, että mainittu hallituksen esitys raukesi — siis mainittu Stubbin hallituksen esitys. Nimittäin jo ensi vuonna ja viimeistään vuonna 2017 meillä tulee olemaan tässä maassa tuhansia paperittomia eli laittomasti maassa olevia henkilöitä, ja siis kyse on henkilöistä, jotka ovat hakeneet turvapaikkaa Suomesta mutta joiden kohdalla ei ole katsottu olevan aihetta turvapaikan myöntämiseen tai oleskeluluvan myöntämiseen humanitäarisin perustein ja jotka sen vuoksi on päätetty maasta käännättää mutta jotka tästä käännättämisestä huolimatta ovat käytännössä Suomeen jääneet. Eli meillä tulee olemaan tuhansia tällaisia ihmisiä Suomessa.

Koko suomalainen yhteiskunta pyrkii siihen, että nämä ihmiset poistuisivat Suomesta mahdollisimman pian, koska he ovat täällä laittomasti. Jos me olisimme säätäneet lain, jolla näiden ihmisten terveyspalveluja olisi laajennettu siitä, mikä nyt on oikeustila — jokaiselle tietysti kuuluu oikeus kiireellisiin terveyspalveluihin — erilaisiin kroonisiin sairauksiin ja muihin, niin luuleeko kukaan, että se olisi edistänyt näiden henkilöiden vapaaehtoisista lähtemistä Suomesta? Ei varmasti. Haluan sanoa, että vaikka — luen ehkä vähän rivien välistä — oikeusasiamies ilmeisesti tällaista niin sanottua ihmisoikeusmyönteistä tulkintaa edustaen pitää tämän lain säätämättä jäämistä ongelmana, niin itse olen erittäin tyytyväinen siihen, että tätä virhettä me emme viime vaalikaudella tehneet.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä sivulta 182 alkaen käsitellään laajemmin ulkomaalaisasioita, ja kun tämä maahanmuuttokriisi Euroopassa ja Suomessakin on erittäin ajankohtainen, niin haluan siitä tässä yhteydessä muutaman sanan lausua mutta tietysti, vaikka sanottavaa olisi paljon, lähinnä siitä näkökulmasta, mikä liittyy näihin ihmisoikeustulkintoihin ja tätä kautta ainakin minun tulkintani mukaan myös tämän asian käsittelyn yhteyteen.

Meillä tällä hetkellä on Suomessa yli 30 000 turvapaikanhakijaa. Tässä kertomuksen sivulla 183 kerrotaan, että vuonna 2014 näitä hakijoita oli 3 651 ja vuonna 2013 oli 3 238, eli jokainen näkee, että puhutaan noin kymmenkertaisesta määrästä. Tähän liittyy erittäin paljon isoja haasteita suomalaiselle yhteiskunnalle, joista meidän pitää yrittää selviytyä.

Mutta näihin ihmisoikeuskysymyksiin ja kansainvälisten sopimusten tulkintaan liittyen haluan nostaa esille yhden kysymyksen, joka tänä päivänä keskusteluttaa koko suomalaisia yhteiskuntaa aika paljon, mistä keskustelusta eduskuntakaan ei voi olla sivussa. Se koskee muutamien turvapaikanhakijoiden tekemiä törkeitä rikoksia, tapahtuneita törkeitä ri-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

koksia, lähinnä raiskauksia, joista muutamia turvapaikanhakijoita epäillään. Haluan sanoa, että nämä turvapaikanhakijat näillä teoillaan pilaavat kaikkien turvapaikanhakijoiden mainetta ja itse asiassa maahanmuuttajien mainetta. Näinhän ei saisi olla, mutta näinhän tapahtuu. Voitte kuvitella, miten raivostuneita näille muutamille ihmisille ovat muut turvapaikanhakijat tai esimerkiksi Suomessa asuvat samoihin vähemmistöihin kuuluvat maahanmuuttajataustaiset ihmiset. Sen lisäksi, että he pilaavat muiden mainetta, he aikaansaavat turvattomuudentunnetta laajasti suomalaisten keskuudessa niillä paikkakunnilla, missä näitä vastaanottokeskuksia on.

Nyt tulee kysymys: mitä me voimme tehdä? Minun mielestäni viestin pitäisi olla täysin selvä: raiskaajalla ei ole mitään asiaa Suomeen, ei mitään edellytyksiä saada oleskelulupaa, ja päinvastoin hänet pitäisi palauttaa lähtömaahan mahdollisimman pian. Näin ajattelee yleinen oikeustaju mielestäni, ja näin ajattelen minäkin. Raiskaajalla, joka tulee tänne, tekee törkeän seksuaalirikoksen, ei pitäisi olla mitään oikeutta jäädä Suomeen, saada oleskelulupaa, vaan päinvastoin hänet pitäisi palauttaa mahdollisimman pian lähtömaahan.

Asia ei valitettavasti ole näin yksinkertainen. Kuten me olemme voineet mediasta lukea, Geneven pakolaissopimus (Puhemies koputtaa) ja ainakin sen, sanoisiko nyt sitten, ihmisoikeusmyönteinen tulkinta johtaa helposti siihen, että tällä perusteella turvapaikkaa ei voida olla myöntämättä. Se on totta, että jos henkilöä varsinaisesti vainotaan ja hänellä olisi kriteerit saada turvapaikka, niin tällä perusteella näiden sopimusten mukaan ja meidän lakiemme mukaan ei voida olla myöntämättä. (Puhemies koputtaa) Mutta käytännössä meillä on keinoja estää näissä yhteyksissä oleskeluluvan myöntäminen, koska useimpien kohdalla olisi kyse niin sanotun toissijaisen suojelun perusteella (Puhemies: Aika!) saatavasta oleskeluluvasta. Vaikka me emme myöntäisikään oleskelulupaa, niin erikseen on kysymys siitä, saadaanko tällainen ihminen Suomesta pois.

Lopuksi, rouva puhemies — kiitos kärsivällisyydestä — haluan sanoa, että on välttämättöntä, että suomalaiset viranomaiset onnistuvat antamaan sen viestin kaikille Suomessa oleville turvapaikanhakijoille, että raiskaajat eivät saa oleskelulupaa Suomeen ja joutuvat palaamaan lähtömaahansa mahdollisimman pian. Tämä on tehokkain keino estää (Puhemies: Aika!) tällaisten rikosten toistuminen ja esiintyminen, ja tällainen viesti meidän pitää pystyä antamaan. (Eduskunnasta: Hyvä puhe!)

**19.11 Pirkko Mattila ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia oikeusasiamiehelle tästä kertomuksesta — osoittaa pitkää perinnettä suomalaisessa oikeusvalvonnassa! Onnittelut myös ihmisoikeuksien A-statuksen saamisesta! Eduskunta hyväksyy oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin toimintakertomukset perinteisesti aika vähin puhein ja harvalukuisin yleisöin. Kertomus on eri hallinnonalamme kattava ja ottaa kantaa oikeisiin asioihin. Meillä on kansainvälisesti mitattuna hyvä hallinto, sellainen, josta moni valtio voi vasta haaveilla. Ihmisoikeusinstituutio, jonka osana on siis oikeusasiamies, on merkittävä osa länsimaista oikeusvaltioperiaatetta.

Sallittakoon muutama kritiikin sana kuitenkin. Tuon viestiä julkisuudessa käydyistä keskustelusta ja kansalaisilta saamastani palautteesta. Kuulen jatkuvasti niitä puheita, etteivät kantelut laillisuusvalvojille johda mihinkään, eli kritiikkiä tulee näistä lukuisista "ei anna aihetta" -päätöksistä. Voidaan toki sanoa, että puheissa on hävinneen pettymyksiä, mutta haluan kuitenkin tuoda myös terveisiä heiltä, jotka esittävät huolensa hallintokulttuuriamme kohtaan.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Tarkastaessaan eri toimielimiä laillisuusvalvojat voisivat kiinnittää huomiota juuri tuomioistuinten osaamiseen eli — kuten Vaasan hovioikeuden eläkkeellä oleva presidentti Erkki Rintala sanoi — tuomioiden hyvyyteen. Eilen taisi mediassa olla juttu, miten raiskauksesta ja pahoinpitelystä tuli ehdollinen tuomio ja korvaus uhrille 100 euroa. Professori Terttu Utriainen on useissa yhteyksissä kiinnittänyt huomionsa juuri raiskaustapauksista annettuihin tuomioihin.

Liikkuessani vaalipiirissäni hyvin usein saan kuulla jonkun oikeudettomaan tilaan joutuneen kansalaisen kysymyksen, miten pääsee oikeuksiinsa. Kun kansalaiset kokevat jääneensä oikeudettomaan tilaan, jotkut käynnistävät valitusprosessin. Kun kyseessä on lupamenettelyihin ja elinkeinoelämään liittyvä asia, joka voi vasta vuosien valituskierroksen jälkeen päättyä valittajan kannalta positiiviseen lopputulokseen, keskustelevalammalla hallintotavalla tämä positiivinen lopputulos olisi mitä todennäköisimmin voitu antaa jo asian tultua vireille.

Hyvästä hallinnosta puhui myös muun muassa tarkastusvaliokunta viime kaudella, eli hallinto on osa talouden tuotantopotentiaalia. Luvituksen parhaasta — tai huonosta — päästä esimerkki: Vapon lupahakemuksen käsittely kesti valitusasteissa yhdeksän ja puoli vuotta, minkä jälkeen lupa tuli. Olisiko tämä sama oikeudenmukainen päätös voitu tehdä jo aiemmin? Nyt hallintomenettelyt viivyttivät luvan saantia ja toiminnan aloittamista. Voi kysyä näitten valitusten hintaa talousvaikeuksissa rypevän maamme talouteen ja sitä, jos mietitään yhdeksää ja puolta vuotta, paljonko talouselämän suhdanteet muuttuvat tänä aikana. Ja tämä ei ole ainoa vuosia viipynyt tapaus.

Euron panssaripaidassa ollessamme menetetty teollisuuden kilpailukyky ja huono taloustilanne eivät kestä raskasta hallintomenettelyä. Hallintopäätökset rasittavat hallinto-oikeuksia, aiheuttavat jutturuuhkia ja estävät talouselämän toimintaa ja tulevat veronmaksajien kustannettaviksi. Onneksi juttujen käsittelyaika on kiitettävästi lyhentynyt. Ei se tietenkään saa vaarantaa oikeusvarmuutta, mutta kuinka raskaaseen hallintoon meillä on varaa?

Muutamia havaintoja: Osio "Poliisi", sivu 85: Kantelija ei ole saanut poliisilta eikä syytäjältä pyytämiään asiakirjoja, mistä hän oli sitten kannellut. Vastauksessa kantelijalle syyksi annetaan se, etteivät viranhaltijat tienneet, kumman olisi pitänyt aineisto antaa. Eli tällaista tietämättömyyttä ei kyllä tulisi hallinnossa liioin olla. Oikeusasiamiehen oltua yhteydessä poliisiin se antoi samana päivänä pyydettyt asiakirjat, ja tähän osoittaa sen, että jos kantelija ei olisi mennyt näin pitkälle, hän ei olisi ehkä pitkänkään ajan kuluessa saanut sitten näitä asiakirjoja ja sitten olisi jäänyt vaille hänelle kuuluvia oikeuksiaan. Tuntematta kuitenkaan tapausta yksityiskohtaisesti — tässä emme niitä kuitteja näe — tuli käsitys, että oikeuksiinsa pyrkivä joutui ponnistelemaan päästäkseen oikeudenmukaiseen lopputulokseen.

Sitten vielä palaan tässä viime kauden tarkastusvaliokunnan mietintöön koskien juuri hallintoa, sillä kun hyvä hallinto toteutuu, hallinto-oikeuksien juttumäärät supistuvat, laillisuusvalvojille tulevien kanteluiden määrä vähenee, veronmaksajien kustannukset vähenyvät ja talouselämän toiminta vilkastuu, kun vaikkapa yritysten voimavaroja kohdennetaan toimintaan valitusten sijasta.

Lopuksi sitten kehittämistehtävistä:

Kansainvälisestä työstä kiitoksia. Ihmisoikeuskeskus on esittänyt kansainvälisille instituutioille ihmisoikeuskasvatuksen ja -koulutuksen lisäämistä. Tämä on hyvä.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Mutta palataan koti-Suomeen. Kertomuksesta luettua: "Koulukiusaamiseen puuttuminen on riittämätöntä. Kouluilla ei ole riittäviä keinoja havaita ja puuttua koulukiusaamiseen." Tämä on kyllä valitettava uhka. Tämä on esimerkiksi meidän koulujemme Pisa-tuloksille uhka, mutta loppupeleissä tämä on nuortemme terveydelle uhka. Pidän erityisen välttämättömänä, että koulukiusaamiseen kiinnitetään huomiota, ja toivon, että maassamme hyvin vireille saatu koulupoliisitoiminta voisi jatkua, vaikka tiedämme poliisin niukkevat resurssit. En tarkoita mitään vartiointia koulussa enkä poliisin kiinniottoja vaan valistusta ja kasvatusta. Sitä pystytään pedagogian tukena käyttämään.

**19.17 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2014 antaa mielestäni hyvän kuvan toimintavuodesta. Muutamia huomioita tämän kertomuksen pohjalta:

Ensinnäkin se, että kanteluita tuli viime vuoden aikana 4 600 kappaletta, ja — mikä parasta — kanteluiden käsittelyssä on päästy niin hyvälle tasolle, että vastaus kanteluun tulee oikeusasiamiehen toimistolta vuoden sisällä. Tämä taso, joka on saavutettu määrätietoisien toiminnan seurauksena ja asioiden hyvällä järjestelyllä, on kantanut nyt hedelmää, ja siitä oikeusasiamiehelle erikoiset kiitokset. Kansalaisten oikeusturvan kannalta on äärimmäisen tärkeää, että kansalainen asioidessaan viranomaisessa saa asianmukaisen päätöksen ja sitten mahdollisesti valittaessaan saa tuomioistuimelta tai asianomaiselta viranomaiselta päätöksen riittävän lyhyessä ajassa. Vuosien käsittelyajat eivät saa olla tätä päivää. Tässä asiassa oikeusasiamiehen toimisto on toiminut erinomaisen hyvin, ja siitä erikoinen kiitos.

Yksi huomio, joka koskee oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin välistä työnjakoa: Se on mielestäni käsitelty tässä kertomuksessa hyvin, ja on aivan oikein perusteltua, että tätä oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin välistä työnjakoa selkeytetään. Tässä on se hyvä puoli, että tämä selkeyttäminen lainsäädännön kannalta voidaan tehdä aivan normaalin lainsäädännön pohjalta ilman sen kummempia kommervenkkejä. Ja kun saadaan selkeytettyä tämä työnjako, se tarkoittaa tietenkin sitä, että käsittelyajat edelleen lyhenevät ja kansalaisten oikeusturva paranee, kun molemmat viranomaiset voivat työssään keskittyä niihin erikoisalueisiin, joihin he ovat erikoistuneet ja jotka he parhaiten hallitsevat. Tämä kehitys on erittäin suotavaa, ja toivon, että perustuslakivaliokunta seuraavissakin kertomuksissa kiinnittää tähän huomiota, jotta saadaan tämä työnjako selväksi. Siitä hyötyvät sekä kyseiset toimijat itse että joka ainoa Suomen kansalainen. Oikeusvaltion yksi tärkeä periaatehan on se, että käsittelyt ovat riittävän lyhyitä ja päätöksen saa riittävän nopeassa aikataulussa.

Kertomusvuonna 2014 teemana oli tämä vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen, ja tältä osalta me voimme olla tyytyväisiä tässä maassa, kun Suomen kansallinen oikeusinstituutio sai viime vuonna joulukuussa parhaan mahdollisen statuksen, A-statusen, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että me pystymme käyttämään puhevaltaa sitten ihmisioikeusneuvostossa, kun siellä asioimme. Tämä kertoo siitä, että se työ, mikä oikeusasiamiehen toimistossa on tehty, on kantanut hedelmää ja se on huomattu myös kansainvälisesti. Se luo hyvää pohjaa sille, että pystymme ihmisten oikeuksia turvaamaan jatkossakin hyvin ja ennen kaikkea niin, että sen pienen ihmisen asia tulee hoidettua mahdollisimman jämäkästi.

Aina on syytä muistaa se, että oikeusturvaa ja oikeussuojaa tarvitsevat kaikista kipeimmin ne ihmiset, joilla muuten mahdollisuudet omien asioiden oikeudelliseen ajamiseen ovat heikot. Sellaisella henkilöllä, jolla taloudelliset mahdollisuudet ovat rajattomat, tällaista ongelmaa ei ole. Mutta tässä asiassa pitää tarkastella sen pienen ihmisen asemaa ja

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

hänen oikeusturvaansa. Siinäkin mielessä tämä oikeusasiamiehen kertomus on hyvä, ja toivon, että sama hyvä työ jatkuu tänäkin vuonna ja tulevana vuosina.

**19.21 Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä ihan lopuksi tuoda esiin suoran siteerauksen eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksen 2014 sivuilta 225—226. Tämä seikka monesti kuntien ja kaupunkien virkamiehiltä unohtuu heidän tehdessään päätöksiä vammaisen kuljetuspalveluista: "Kunnan kuljetuspalvelujen soveltamisohjeissa ei ole mainittu mahdollisuudesta yksilökohtaiseen harkintaan lähikuntiin suuntautuvien matkojen osalta. Joissain tilanteissa tämä voi johtaa siihen, että kaupungin soveltamisohjeet rajoittavat vaikeavammaisen henkilön subjektiivista oikeutta kuljetuspalveluihin. Oikeusasiamies korosti, että vaikeavammaisella henkilöllä on oikeus itse päättää siitä, miten hän hänelle myönnettyjä kuljetuspalveluja käyttää. Kunnalla ei siten ole oikeutta vaikeavammaisen puolesta määritellä ilman laissa siihen olevaa perustetta esimerkiksi sitä, mihin kuljetuspalvelut ulottuvat. Kunnalla ei ole oikeutta kaventaa tai estää omilla ohjeillaan henkilölle kuuluvien ehdottomien oikeuksien toteutumista."

**19.22 Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Otan kolme asiaa esille eduskunnan oikeusasiamiehen viime vuoden kertomuksesta. Sivuan vanhusten laitostolaja, lastensuojelun ja lapsiasioiden käsittelyä ja sitten kolmantena asiana tätä edustaja Zyskowitzin esiin nostamaa paperittomien terveydenhuoltoa.

Oikeusasiamies nostaa esille vanhusten tilanteen laitoshoidossa. Meillä on kymmeniätuhansia ihmisiä erilaisissa palveluasumisen ja laitoshoidon malleissa ollut ja tulee varmasti meidän demografisen kehityksen vuoksi olemaan myös jatkossa. Mutta se, mitä meillä ei tulisi olla ja mihinkä meidän jatkuvasti on syytä kiinnittää huomiota, on se, että siellä on erilaista kaltoinkohtelua, ravinnonpuutetta, ongelmia hygieniassa, riittämätöntä vaippojenvaihtoa, kuntoutuksen puutetta, siis ihan kerta kaikkiaan kuntoutuksen puutetta, ulkoilun mahdollisuuden puutetta. Tällaista ei meillä tulisi olla. Näitä ongelmia on myös sitten avopalvelun piirissä olevien vanhusten, ikäihmisten, asioissa. Oikeusasiamies nostaa esille turvallisuudentunteen, heikkouden. Myös täällä ulkoilun järjestämisessä on ongelmia ja ylipäättänsä kodin ulkopuolisten asioiden hoidossa. Oikeusasiamies tuo esille, että näitten vanhustenhoidossa käytettävien itsemääräämisoikeuden rajoittamistoimenpiteitten tulisi perustua lakiin, mutta vaadittava säädöspohja puuttuu kuitenkin kokonaan. Nämä asiat eivät ole yksinkertaisia, mutta näen kyllä, että nämä asiat on hyvä nostaa myös näillä ja tulevilla valtiopäivillä esille.

Arvoisa rouva puhemies! Lastensuojelusta ja lapsiasioista oikeusasiamies nostaa kertomuksessa kuntien lastensuojelun yleisten voimavarojen niukkuuden. Tämä on tunnettu tosiasia valitettavasti edelleenkin lähes joka puolella Suomea, ja ongelmana on ylipäättänsä sosiaalityöntekijöiden vähäinen määrä, joskus puutteellinen koulutus ja sitten työntekijöiden suuri vaihtuvuus. Nämä kaikki yhdessä ja erikseen heikentävät lastensuojelupalveluiden laatua. Oikeusasiamies toteaa, että lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut ovat riittämättömiä. Sijoitettuja lapsia on vaikea saada tarvitsemaansa hoitoon.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä yhteydessä haluaisin todeta ja kannustaa meitä kaikkia, että meillä on eri puolilla Suomea myös erinomaisia hyviä malleja ja käytänteitä. Puhutaan muun muassa niin sanotusta Imatran mallista. Imatralla on hyvinvointineuvola, palkittu ohjelma, tai ihan käytössä oleva malli, jossa panostetaan erityisen paljon ennalta ehkäisevään työhön, perheiden varhaiseen tukemiseen. Näillä kaikilla toimenpiteillä ollaan saatu



## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

parannettua lasten hyvinvointia, perheitten hyvinvointia ja tuotu isoja säästöjä kunnalle siinä, että tätä lasten huostaanottoa ja muita tämmöisiä raskaampia toimenpiteitä ei ole sitten tarvittu. Näenkin, että nyt sote-uudistuksessa yksi meidän tärkeimpiä tehtäviä on poimia näitä loistavia malleja ja levittää niitä eri puolille Suomea. Sitä kautta saadaan säästöjä ja sitä kautta saadaan parempaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja sitä kautta parempia, myönteisempiä kirjauksia oikeusasiamiehen vuotuisiin kertomuksiin.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti tästä edustaja Zyskowiczin esille nostamasta paperittomien terveydenhuollosta. Sivuan pelkästään, koska kello käy, lyhyesti sitä, että tämä asia ei ole sillä tavalla hyvin yksinkertainen. Sillä tavoin, jos me emme tarjoa paperittomille minkäänlaisia terveydenhuoltopalveluja ja he kuitenkin jäävät olemaan Suomeen, tavaltaan piiloon virallisen yhteiskunnan ulkopuolelle, kenties ne sairaudet, mitä heillä on — kaikkia emme tietenkään tunne, ja kaikki eivät välttämättä hirveän tuttuja edes Suomessa ole — eivät katoa minnekään. Sitä kautta, kun sairaudet pahenevat ja jossain pisteessä heitä on pakko kuitenkin sitten hoitaa, meidän terveydenhuoltomenot saattavat räjähtää vielä pahemmin kuin jos heillä olisi oikeus tällaisiin ensi asteen terveydenhuoltopalveluihin.

**19.28 Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kuitenkin korostaa tuohon äskeiseen puheenvuoroon liittyen, että tämä on ihan vakava ongelma, tämä paperittomien terveydenhoito. Olen erittäin iloinen, että edustaja Zyskowicz otti sen esille. Ymmärrän toki, että se on monitahoinen asia, mutta me varmasti ymmärrämme, että jos tänne tulee kymmeniätuhansia henkilöitä ja jos on täydellinen terveydenhoito — se pitää sisällään kaiken hammasremonteista ja tämäntyyppisistä asioista lähtien — kyllä se on vetovoimatekijä, jos ihminen tällaisia palveluita saa. Kyllä meidän täytyy myöntää se tosiasia, että me olemme aika voimattomia, ja ihan oikeasti kansalaiset ovat todella vihaisia siitä, että meillä joudutaan vanhustenhuollosta, mistä sinäkin puhuit, leikkaamaan ja ihmiset eivät saa hoitoa. Minä en haluaisi nähdä sitä, kun suomalainen lähtisi samalla lailla kuin muuhun vapaaehtoistyöhön lastensuojeluun, vanhustensuojeluun, kaikkeen tällaiseen, että me keräisimme tavaroita ja lähtisimme sinne. Minulla on unelma hoitaa minun vanhukseni hyvin. Siitä minä olen edellisen puhujan kanssa hieman eri mieltä, että ei tämä nyt ihan mikään pikkuasia ole.

**19.29 Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä edellistä puheenvuoroa haluan kuitenkin nyt opponoida. Ei voida näin mustavalkoisesti ajatella, että vaihtoehtona on vain tarjota paperittomille täydellinen terveydenhoito. Kuitenkin kyse on siitä perustason terveydenhuoltotarpeesta, jota itse tuossa tarkoitin — jos edellinen puhuja viittasi siihen, että suomalaiset ovat vihaisia, jos heille tarjotaan kaikkea hyvää erikoissairaanhoidon saakka ja se on poissa meidän omilta vanhuksiltamme. Ylipäänsä en tykkää tämmöisestä vastakkainasettelusta, mutta voisin vastaan opponoida tässä, että ei varmaankaan kantaväestö tykkää myöskään siitä, että näitten paperittomien terveydentila traagisesti heikkenee ja ne sairaudet, joihin he eivät saa tarvitsemaansa sairaanhoitoa, pahenevat ja ne leviävät väestöön hallitsemattomasti. Ainakaan tätä ei meistä varmaan kukaan halua.

**19.30 Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikkihan täällä käsitykseni mukaan saavat perusterveydenhoidon. Ja kyllähän erikoissairaanhoidoakin tällä hetkellä annetaan — juurihan me luimme, että sairaalassa hoidetaan tuberkuloosipotilas-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

ta — emmekä me tietenkään jätä niitä sairauksia hoitamatta. Mutta kyllä tämä pitää ottaa ihan vakavasti. Sitten täytyy muistaa, että kun henkilö ei ole saanut oleskelulupaa, hän on täällä laittomasti. Minäkin haluaisin auttaa kaikkia, jos minulla olisi rahaa — minä annan myös eläintensuojeluun tuonne Afrikkaan rahaa ja moneen muuhun asiaan, erilaisiin keräyksiin. Totta kai me haluamme auttaa, mutta meidän täytyy ymmärtää, että nämä meidän rahat ovat rajalliset, että jos me yritämme säästää sotessa 3 miljardia ja se menee hetkessä näihin maahanmuuton ongelmiin, niin täytyy vain priorisoida ne asiat. Laittomasti maassa oleva on täällä laittomasti.

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Vielä tämä vastauspuheenvuoro, edustaja Heikkinen, sitten puhujalistaan.

**19.31 Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ymmärryksen ja kuulemani mukaan paperittomat eivät kyllä saa tarvitsemaansa terveydenhuoltoa Suomessa tällä hetkellä. Ja vielä toistan tämän kantani, mitä yritän selittää: ylipäättensä meillä terveydenhuollossa ja kaikkien sairauksien kohdalla ennalta ehkäisty sairaus on halvin sairaus, seuraavaksi halvin on se, että asioihin puututaan tarpeeksi ajoissa, kun kustannukset ja tarvittavat hoidot ovat mahdollisimman vähäisiä, ja kalleinta on se, että sairaus pääsee pitkälle ja tarvitaan erikoissairaanhoidoa. Tämä pätee koko ihmiskuntaan, koko eläinkuntaan ja varmaan koko luomakuntaan — näin vain on, että asioihin pitäisi pystyä paneutumaan silloin, kun tarvitaan mahdollisimman vähäisiä toimenpiteitä. Ja näin on kyllä myöskin näitten paperittomien terveydenhuollon kohdalla.

Arvoisa puhemies! Näen, että tämä on kipeä (Puhemies koputtaa) aihe, mutta silti siitä täytyy rohjeta meidän puhua ja löytää parempia käytänteitä.

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Ja puhujalistaan.

**19.32 Kaj Turunen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti:

Yhteiskuntarauhan säilyminen on tällä hetkellä, ainakin minun mielestäni, monella tapaa uhattuna. Yksi näistä vaikuttimista siinä, kuinka voidaan yhteiskuntarauha ylipäänsä Suomessa säilyttää, ovat nämä turvapaikanhakijoiden tekemät rikokset. Tässä edustaja Zyskiewicz piti mielestäni erittäin hyvän puheenvuoron. Minun mielestäni olisi erittäin merkityksellistä se, että suomalainen yhteiskunta antaisi nyt vahvan signaalin näille turvapaikanhakijoille, että Suomessa ei voi tehdä rikoksia. Sen signaalin pitäisi olla sellainen, että laitetaan sitten porukkaa menemään takaisin. Minkälaisissa rikoksissa sitten näin olisi? Minä olen itse sitä meiltä, että kaikkiin sillä tavalla vakaviin rikoksiin syyllistyminen, että niistä Suomessa tuomitaan minimissään kuusi kuukautta vankeutta, aiheuttaisi sen, että suoritettaisiin nopea karkottaminen. Mutta sen lisäksi on mielestäni joissain rikoksissa määriteltävä nollatoleranssi. Erityisesti seksuaali- ja väkivaltarikoksien yrittämisenkin pitäisi johtaa karkotukseen. Myös rikoksen valmistelun ja terrorismin rahoittamisen tai sen yrityksen tulisi johtaa nopeaan karkottamiseen.

Tämä signaalivaikutus on minun mielestäni tässä erityisen tärkeä. Nyt jos meillä kerrotaan turvapaikanhakijoille, pyritään kertomaan, suomalaisten yhteiskunnasta, naisten asemasta ja niinpäin pois, se viesti ei nähtävästi mene perille, vaan tarvitaan ihan tällainen konkreettinen signaalivaikutus sinne, että se viesti menee perille.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

**19.34 Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vielä tästä laittomasti maassa olevien terveydenhuoltopalvelujen laajentamisesta.

Ensinnäkin toivon, että huolimatta tästä kannanotosta, mikä on oikeusasiamiehen kertomuksessa vuodelta 2014, oikeusasiamies ei ajaisi tätä asiaa. Itse olen ymmärtänyt, että jos ei ulkopuolisia paineita kovin paljon tule, niin nykyinen hallitus ei aio tässä asiassa liikua, ja hyvä niin.

Todellakin pitää muistaa, että puhutaan laittomasti Suomessa olevista ihmisistä, ja kun ihmiset ovat laittomasti Suomessa, niin koko suomalainen yhteiskunta pyrkii siihen, että he lähtisivät Suomesta pois, koska heillä ei ole laillista oikeutta olla Suomessa. Silloin pitää kysyä, että jos me laajennamme heidän sosiaali- ja terveyspalveluitaan, niin edistääkö se sitä pyrkimystä, mikä koko suomalaisella yhteiskunnalla on, eli että he palaisivat lähtömaihinsa mahdollisimman pian, vai onko se sellainen tekijä, joka toimii toiseen suuntaan. Minun mielestäni se toimii toiseen suuntaan.

Sitten ihan selvyuden vuoksi se, mitä edellinen hallitus esitti: Edellinen hallitus ei esittänyt samoja terveyspalveluita kuin mitä on suomalaisilla, vaan tämä esitys, mikä oikeusasiamiehen kertomuksessa sivulla 77 on mainittu, tarkoitti, että nykyisen kiireellisen hoidon sijaan he saisivat laajempia terveyspalveluita. Muistaakseni siinä oli käsite "välttämättömiä palveluita".

Itse olen sitä mieltä, että jos nykyisen kiireellisen hoidon tulkinnassa on jotain ongelmia, niin muutettakoon näitä tulkintoja sosiaali- ja terveysministeriön ja kuntien toimesta. Itse ainakin näen, että todellakin, jos meillä on joku tarttuva sairaus, niin totta kai on kiireellistä sitä hoitaa, ettei se tartu edelleen. Näin käsittääkseni tänä päivänä esimerkiksi tuberkuloosin kohdalla menetellään.

Hallitus siis ei esittänyt samaa kuin mikä on suomalaisten ja laillisesti Suomessa olevien oikeus terveyspalveluihin, mutta kannattaa huomata, että työryhmässä, joka tätä valmisti, tämänkin malli oli esillä, ja ainakin vihreät vaativat täysin samoja palveluita kuin on laillisesti Suomessa olevilla ulkomaalaisilla ja suomalaisilla. Tämä todellakin tarkoittaisi sitä, että hampaat hoidetaan ja muuta. Jokainen voi kuvitella, että jos meillä on Pietarissa satojatuhansia sairaita ihmisiä, jotka tietävät, että Suomessa veronmaksajien piikkiin pystyy hoitamaan hampaansa ja sairautensa, niin — kyllä ainakin minä näin uskon — takuuvarmasti se olisi vetovoimatekijä silloin.

**19.37 Annika Lapintie vas:** Rouva puhemies! Tarkoituksena oli lopuksi kiittää vilkkaasta keskustelusta ja mielenkiinnosta tätä eduskunnan oikeusasiamiehen kertomusta ja perustuslakivaliokunnan mietintöä kohtaan, mutta huomaan tässä, että keskustelu edelleen jatkuu. Mutta siitä huolimatta ottaisin esille tämän, mitä tuossa esittelypuheenvuorossani en vielä ottanut: Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan saapui kertomusvuonna 4 600 kantelua, ja ratkaisuja sen sijaan tehtiin 4 750 eli enemmän kuin mitä oli saapuneita. Kaikista ratkaisuista kanteluihin ja omiin aloitteisiin 774:ssä eli yli 16 prosentissa kantelu johti johonkin toimenpiteeseen, ja samalla valiokunta huomasi, että kertomusvuonna tehtiin tarkastuksia 111 kohteeseen, mikä on 25 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Eli valiokunta piti hyvin tärkeänä sitä, että Oikeusasiamiehen kansliassa on saavutettu kanteluisissa enintään vuoden käsittelyaika, ja pitää myös toivottavana, että se jatkossakin pysyy tässä aikataulussa, ja ainakin sen perusteella, miltä nyt näyttää, tässä myös pysytään.

Sen lisäksi näissä edustajien keskusteluissa tuli esille monia asioita, jotka varmasti tulevat tänne täysistuntoon myös kansalaisaloitteiden tai hallituksen lakiesitystenkin pohjalta,

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

ja näiden osalta on varmasti aina syytä muistaa, että Suomea sitovat kansainväliset sopimukset, joista ehkä tärkeimpänä nykyään voi mainita tämän Euroopan unionin perusoikeuskirjan velvoitteet, jotka ovat aika täsmällisiä ja joiden merkitys myöskin jatkuvasti kasvaa, ja tässä työssä varmaan kaikki sen muistavat.

**19.39 Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä palaan tähän äsken käytyyn keskusteluun paperittomien oikeudesta terveydenhuoltoon. Paperittomilla ei tällä hetkellä ole minkäänlaista oikeutta Suomen-laajuiseen terveydenhuoltoon. On hyvä, että ei sekoiteta turvapaikanhakijoita ja paperittomia tässäkään yhteydessä.

Mutta sitten edustaja Zyskowicz puheenvuorossaan pelkäsi sitä, että jos meille tulisi laajemmat oikeudet paperittomien terveydenhuoltoon, niin se saattaisi aiheuttaa miljoonamääräisen ihmismäärän tulon esimerkiksi Pietarista. Mutta jos minä olen oikein ymmärtänyt ja oikein muistan, niin esimerkiksi Helsingin kaupunki kyllä tarjoaa jonkintasoisia terveydenhuoltopalveluja paperittomille, ja käsittääkseni mitään ryntäystä ei kyllä Pietarin suunnasta ole tullut.

Minä itse kannatan näissä keskusteluissa semmoista rauhallista otetta, että ei tämmöisten uhkakuvien perusteella annettaisi signaaleja tähän yleiseen keskusteluun, koska sehän uppoaa ihmisiin kuin kuuma veitsi voihiin, että näitä uhkakuvia maalaillaan. Minusta on paljon tärkeämpää, että tätä tarkastellaan esimerkiksi kansanterveyden näkökulmasta, ja haluan tässä vielä kerran toistaa tuossa äsken sanomani, että mitä aikaisemmin terveyspoikkeamiin, puhkeaviin sairauksiin ja ylipäättänsä terveyden edistämiseen panostetaan, tähän kaikkeen kun puututaan ajoissa, niin lopputuloksena se on aina edullisinta kansantaloudelle ja kansanterveydelle. Tämä on se linja, mitä ainakin omissa puheenvuoroissani haluan aina korostaa.

**19.41 Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Otan nyt ensin kantaa tähän keskusteluun paperittomista siirtolaisista — tai kuten edustaja Zyskowiczkin äsken sanoi, voi puhua myös laittomista siirtolaisista — ja heidän terveydenhuollostaan. Yhdyn kyllä itse ainakin tässä edustaja Zyskowiczin näkemykseen siitä, että jos heille nyt taattaisiin jatkossa laaja terveydenhuolto, niin kyllä se voisi toimia jonkinlaisena vetovoimatekijänä. Itse kyllä periaatteellisista syistä en voi kannattaa sitä, että heille oltaisiin valmiit takaamaan erityisen laajaa terveydenhuoltopalvelua. Meidän täytyy nyt muistaa se, että myöskään kaikille suomalaisille meillä ei ole ollut aina helppoa tarjota riittäviä terveydenhuoltopalveluita. Kyllä tässä on myös periaatteellisesta kysymyksestä tosiaan kyse. Toivotaan nyt sitten, että tämä sote-uudistus tuo tähän suomalaisten terveydenhuoltoon ratkaisun.

No, sitten vielä toisena asiana tähän edustaja Turusenkin mainitsemaan asiaan näiden vakaviin rikoksiin syyllistyneiden turvapaikanhakijoiden mahdollisesta karkottamisesta. Itselleni, kuten varmasti myös monelle muulle kansanedustajalle, on tullut paljon sähköpostia huolestuneilta ihmisiltä, jotka ovat tosiaan hyvin huolissaan tämän maahanmuuttokriisin aiheuttamista mahdollisista ongelmista. Nythän näistä on saatu mediastakin valitettavasti kuulla ja lukea enenevässä määrin, nimenomaan juurikin naisiin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta ja sen yrittämisestä. Olen kyllä ehdottomasti edustaja Turusen kanssa samaa mieltä, että pelkästään tämä turvapaikanhakijoille annettava valistus ei riitä, vaan kyllä meidän täytyy ottaa tiukka linja sen suhteen, että se, joka täällä on hätää paossa, ei väkivaltaa tee eikä sitä yritä, vaan hänet pitää sitten karkottaa.

# Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

19.43 **Ben Zyskowitz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä lyhyesti tästä asiasta. Pyrin kyllä minäkin välttämään aiheettomien uhkakuvien maalaamista, mutta kun me jo tänä päivänä tiedämme, että meillä ensi vuonna on tuhansia kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita, jotka jäävät Suomeen, eli laittomasti Suomessa olevia ihmisiä, niin ei mielestäni voida aiheettomana uhkakuvana pitää sitä, että mitä laajemmat sosiaali- ja terveystalvet heillä on Suomessa — oikeusasiamieskin tässä kertomuksessa kiinnittää huomiota siihen, että nykytilanteessa on puutteita ja epäselvyyttä — sitä vaikeampaa on saada heidät vapaaehtoisesti Suomesta lähtemään. Minä ajattelen, että inhimillisesti ajatellen ihminen näin menettelee.

No, mitä sitten tulee näihin pietarilaisiin, niin on totta, että Helsingissä tänä päivänä on laajemmat palvelut myös laittomasti maassa oleville. Pietarista tietävästi ei ole tällaista terveysturismia, jossa tullaan viisumilla ja sitten, kun viisumi menee vanhaksi, jäädään laittomasti maahan ja saadaan suomalaisten veronmaksajien piikkiin palveluita — toivotavasti ei myöskään tule. Pidän sitä mahdollisena ja olen huolissani, että näin voisi käydä, mutta hyvä, jos näin ei ole Helsingissä käynyt eikä kävisi.

Vielä ihan selvyiden vuoksi: Turvapaikanhakijat eivät ole laittomasti Suomessa. He ovat laillisesti Suomessa, ja heille kuuluvat luonnollisesti — minun mielestäni luonnollisesti — laajemmat terveyspalvelut kuin niille, jotka ovat laittomasti Suomessa. Mutta ei ole myöskään niin, kuten edustaja Heikkinen mainitsi, että niille, jotka ovat laittomasti Suomessa, ei kuulu terveyspalveluita. Kyllä heille kuuluu: kiireelliset palvelut kuuluvat kaikille Suomessa oleville. Jos me löydämme tuolta kadulta tuupertuneen ihmisen, niin hän saa kaiken tarvitsemansa avun eikä kukaan rupea häneltä oleskelulupia tai kansalaisuuksia kyselemään. Eli kyse on nyt siitä, laajennammeko laittomasti Suomessa olevien terveyspalveluita.

19.45 **Leena Meri ps:** Arvoisa rouva puhemies! Zyskowicz tuossa aika paljon toikin esiin näitä asioita. Edustaja Heikkinen sanoi ensin jossakin puheenvuorossa, että pitää voida kaikista asioista puhua, ja sitten hän kuitenkin sanoi seuraavassa puheenvuorossa, että uhkakuvia maalaillaan. Ei se ole uhkakuvien maalaamista, kuten edustaja Zyskowicz sanoi, jos me otamme faktat pöytään. Tämä tilanne vain on tällainen. Ihmiset ovat tosi vihaisia siitä, kun viranomaiset ovat ensinnäkin pantanneet tietoa näistä rikosasioista ja on tullut sitten esille, että siitä on ollut poliisin ohjeita, ettei niistä saa tiedottaa. Juuri se suututtaa ihmiset, että tietoa on pantattu. Mitä nyt viikonlopun tapahtumia oli erään ministerin toiminnasta, se suututti, että annetaan väärää tietoa, ei se, että joku sanoo vahingossa jotakin tai unohtaa jonkun sanan — se suututti, jos tahallaan pimitetään. Tämä on ihan sama asia joka ikiselle ihmiselle, minkä takia on tietty asia, mistä ei saa puhua. Kun lehdestä saa lukea, että juoppoputka suljettiin, niin onko se kauhean kiva nimitys ihmisestä, jolla on päihdeongelma? Ei kukaan siitä nosta meteliä, mutta sitten tämä asia on semmoinen, että ei saa puhua. Ei rehvastella sillä, että puhutaan kaikesta, jos ei sitten kumminkaan saa puhua.

19.46 **Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa puhemies! Toivon, että edellinen puhuja ei lavenna keskustelua näihin rikoksiin, todettuihin raiskaustapauksiin. Minä en ole näitä sivunnut omassa puheenvuorossani millään tavalla, pelkästään liittyen paperittomien ja toisaalta turvapaikanhakijoiden, jotka eivät ole paperittomia, terveydenhuoltoon ja omiin näkemyksiini siitä, missä vaiheessa heille tulisi antaa terveysterveyspalveluita, jotta se olisi kansanterveydellisesti ja kansantaloudellisesti järkevää. Tämä oli se asia, mihin halusin ottaa kan-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

taa, en mihinkään muuhun, ja tässä halusin, että pitäydymme faktoissa ja emme maalaile uhkakuvia.

Aivan oikein totesi edustaja Zyskowicz tästä kiireellisen avun antamisesta. Se on tällä hetkellä näin lakitekstissä, mutta käytännössä hyvin moni, joka tarvitsisi kiireellistä apua, käännytetään pois. Itse ainakin näen, että jos on näkyvillä, että on syöpätapaus, niin kyllä se olisi mielestäni kiireellisen avun piirissä ja pitäisi ottaa mahdollisimman pian hoitoon. Mutta usein tällainenkin syöpäpotilas kenties saa apua vasta siinä vaiheessa, kun todella tarvitaan jo melko kalliita hoitoja.

Nämä asiat terveydenhuollossa ovat totta kai tiukkoja jo sen takia, että meillä on erittäin rajalliset resurssit siihen, mutta vielä kerran haluan korostaa sitä, että hyvin moni sairaus ja vamma ovat siten halvempia meille kaikille, olipa kyse sitten kantasuomalaisesta, maahanmuuttajan statuksella täällä olevasta, tänne turvapaikkaa hakevasta tai sitten paperittomasta. Aina kannattaa puuttua ajoissa näihin.

**19.49 Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen:** Arvoisa rouva puhemies! Luulen, että en käytä tässä yhteydessä pidempää puheenvuoroa. Haluan kuitenkin kiittää arvoisaa perustuslakivaliokuntaa hyvästä mietinnöstä, ja samoin haluan kiittää arvoisia kansanedustajia niistä puheenvuoroista, joita tämän oikeusasiamiehen kertomuksen käsittelyn yhteydessä on käytetty. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 3/2015 vp johdosta.

## 12. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2014

Kertomus K 5/2015 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 8/2015 vp

*Ainoa käsittely*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 8/2015 vp.

Edustaja Lapintie esittelee mietinnön. Olkaa hyvä.

*Keskustelu*

**19.50 Annika Lapintie vas** (esittelypuheenvuoro): Rouva puhemies! Valiokunta on todellakin käsitellyt tätä oikeuskanslerin kertomusta vuodelta 2014, ja tässäkin ottaisin esille muutamia kohtia, joihin valiokunta erityisesti on halunnut kiinnittää huomiota.

Oikeuskansleri Jonkka nostaa omassa puheenvuorossaan esille huolensa lainvalmistelun laadusta ja kiinnittää erityistä huomiota oikea-aikaiseen poliittiseen ohjaukseen ja kunnonlaisen lainvalmistelun mahdollistavien aikataulujen merkitykseen. Valiokunta yhtyy oikeuskanslerin huoleen lainvalmistelun laadusta. Vaikka monet hallituksen esitykset ovat nykyisin hyvin valmisteltuja ja korkeatasoisia, joukkoon mahtuu yhä myös heikosti valmisteltuja esityksiä. Erityisen huolestuttavaa on, että puutteellisesti valmisteltujen joukos-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

sa on ollut myös yhteiskunnallisesti merkittäviä, laajoja lakihankkeita, jotka on tuotu eduskuntaan kiireellä ilman, että niihin on ehditty tehdä esimerkiksi kunnollisia vaikutusarvioita tai säätämisyjärjestysperusteluja.

Perustuslakivaliokunta korostaa, samoin kuin oikeuskansleri, poliittisen ohjauksen oikea-aikaisuuden merkitystä ja viittaa valtioneuvoston lainvalmistelijoiden tueksi laadittuun lainvalmistelun prosessioppaaseen. Tässä oppaassa on yksityiskohtaisesti kuvattu ideaalimalli, jonka mukaan tärkeimmät poliittisen ohjauksen ajankohdat liittyvät lainsäädäntöhankkeen käynnistämävaiheeseen ja päättämiseen hallituksen esitysluonnoksen sisältölinjauksista, kuten siitä, mikä perusvalmistelussa hahmotelluista ja arvioituista ratkaisuvaihtoehtoista otetaan hallituksen esitysluonnoksen laatimisen pohjaksi. Luonnoksen valmistuttua ohjausta tarvitaan päätettäessä lausuntopalautteen perusteella tehtävistä muutoksista.

Perustuslakivaliokunta kuuli myös kansliapäälliköitä eri ministeriöistä tämän asian selvittämiseksi, ja kiinnitimme huomiota siihen, että säädösvalmistelulle annettu aika on vuosien saatossa lyhentynyt. Oikeuskanslerin näkemys siitä, että varsinaista lainvalmisteluprosessia ei aina pidetä lain sisällön kannalta merkittävänä valmisteluvaiheena vaan lähinnä teknisenä toteuttamisena, näyttää perustuslakivaliokunnan mielestä olevan ainakin eräissä tapauksissa oikeansuuntainen.

Jo ennen säädösvalmistelua tiukasti toivottu lopputulos ja siihen liittyvät keinot, jotka on määritelty, rajaavat näitä toteuttamisen vaihtoehtoja, ja vaikutusarviot ja oikeudelliset reunaehdot voivat olla pitkälti etukäteen rajattuja. Tämä on osoittautunut ongelmaksi. Toisaalta on ollut tilanteita, joissa poliittisia linjauksia olisi kaivattu valmistelun aikaisemmassa vaiheessa ja merkittäviäkin sisältömuutoksia on tehty ilman riittävää arviota ja lausunkierrosta.

Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että eri ministeriöissä tai itse asiassa kaikissa ministeriöissä kiinnitetään entistä enemmän huomiota lainvalmistelun prosessioppaan noudattamiseen ja saatujen lausuntojen huomioonottamiseen. Kunnolliseen säädösvalmisteluun kuuluu virkamiesvalmistelua, jossa tuodaan esille säädöshankkeen toteuttamisvaihtoehdot sekä niihin liittyvät oikeudelliset epävarmuustekijät, kuten suhde perustuslakiin ja muuhun lainsäädäntöön. Erityistä huomiota valiokunta toivoo kiinnitettäväksi siihen, että säätämisyjärjestysperustelut laaditaan huolellisesti.

Perustuslakivaliokunta on useaan otteeseen korostanut, että hallituksen esitykseen on aina syytä ottaa jakso "Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys", jos lakiehdotukset sisältävät säännöksiä, joiden perustuslainmukaisuutta on syytä arvioida. Hallituksen esityksen säätämisyjärjestysjakso tarjoaa myös eduskunnalle tärkeän informaation, jonka avulla keskeisesti arvioidaan esityksen käsittelemisen tarpeellisuutta perustuslakivaliokunnassa.

Perustuslakivaliokunta haluaa tuoda esille myös sen tärkeyden, että ministeriöt kiinnittäisivät erityistä huomiota kokeneiden lainvalmistelijoiden riittävyteen ja huolehtisivat uusien lainvalmistelijoiden perehdytyksen ja koulutuksen järjestämisestä. Tärkeää on, että lainvalmistelijat perehdytetään myös eduskuntakäsittelyn vaiheisiin, erityisesti valiokuntakäsittelyyn, sekä eduskunnan käsittelyn pohjana olevan valiokunnan mietinnön perustelujen merkitykseen, esimerkiksi silloin, kun annetaan ohjeita säännösten tulkinnasta.

Tämän lainsäädännön ongelmien ratkaisemisen lisäksi valiokunta otti esille myös valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen työnjaon ja yhteistyön kehittämisen. Näiltä osin valiokunta tyytyi viittaamaan asiaan mietinnössään oikeusasiamiehen kertomuksen johdosta, ja tässä todetaan perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseen ja val-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

vontaan liittyvien toimijoiden yhteistyöstä ja työnjaosta, että on syytä varmastikin edelleen asiaa selvittää.

Valiokunnan kannanottoehdotuksena on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

**19.56 Leena Meri ps:** Arvoisa rouva puhemies ja kuulijat! Joudun pikkuisen tässä toistamaan edellistä puhettani, kun se koskee samaa aihetta kuin eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksen kohdalla, mutta koska oikeuskansleri ei ollut silloin paikalla, haluan tietysti, että hänkin on kuulemassa, kun tämä asia koskee myös häntä.

Elikkä tämä koskee työnjaon ja yhteistyön kehittämisen selvittämistä eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin välillä. Perustuslakivaliokunta on tätä toivonut ja pitänyt tärkeänä, että tämä selvitetään, ja myös aiemmassa lausunnossaan, valtioneuvoston ihmis-oikeusselonteosta antamassaan lausunnossa, perustuslakivaliokunta on pitänyt tätä tärkeänä ja toistanut toivomuksensa. Se on minusta erittäin hyvin linjassa siihen, että me yritämme tarkastella näitä niin sanottuja norminpurkutalkoita ja katsoa sitä, onko päällekkäisiä tehtäviä ja voidaanko niitä järkevämmin jatkossa hoitaa. Tässä eduskunnan oikeusasiamies Jääskeläinen onkin todennut, että nykyinen päällekkäinen, kahden ylimmän laillisuusvalvojan järjestelmä ei ole kansalaisten ja yhteiskunnan kannalta tehokkain eikä tarkoituksenmukaisin. Tässä on tietysti ideana, että asiat ratkaistaan asiallisesti ja joutuisasti ja ihmiset saavat hyvin oikeusturvaa.

Olemme perustuslakivaliokunnassa kuulleet molempia laillisuusvalvojia, ja oikeuskansleri on antanut myös kirjallisen lausunnon, ja tietysti nämä samat asiat kävimme valiokunnassa läpi. Tässä on joitakin sellaisia näkökohtia, joita tarkastelen.

Tämä lausunto oli aika kriittinen, ja koin sen vähän negatiiviseksi enkä kovin halukkaaksi ottaa vastaan tätä eduskunnan oikeusasiamiehen ehdotusta, mutta se on tietysti jokaisen itsensä päätettävissä, miten asioihin suhtautuu. Nyt itse katselen kansanedustajana näitä joitakin perusteluja. Esimerkiksi oikeuskansleri katsoo, että laillisuusvalvojalla olisi hyvä olla mahdollisimman laaja toimenkuva — varmasti näin — ja että se olisi keino saada tietoa viranomaiskoneiston toiminnasta ja siitä, mitä rakenteellisia esteitä siellä mahdollisesti on — ehkä näinkin. Mutta jos ajatellaan kaikkea tuomioistuintoimintaa ja viranomaistoimintaa, niin kaikki joutuvat selvittämään laajastikin tuomioistuimen EU-lainsäädäntö- ja muita ratkaisuja. Sitä tietoa saa myös perehtymällä toisen viranomaisen päätöksiin. Varmasti sitten, kun on laaja tiedonsaantioikeus, voi myös halutessaan saada valmisteluasiakirjoja, niin että ehkä se ei syvällisesti tarkasteltuna ole niin keskeinen vastaseikka sen torjumiseen.

Tietysti oikeusasiamies oli vielä tuonut esille sitäkin, että täällä joudutaan kansliassa sitten tarkistelemaan kanteluita ja kirjailemaan niitä ja soittelemaan ja että tämä ei tietenkään ole ongelma, että eipä siihen juuri mene aikaa. No, ei varmasti nyt ole mikään suuri asia, mutta kyllä se kuitenkin on siellä rikkana rokassa, ja ainahan se kuitenkin jonkin verran käsittelyaikoja pidentää, mutta yksinomaisesti tämä ei ole mitenkään ratkaisevaa.

Mutta se, mikä minusta on tärkeintä, on se, mitä oikeusasiamies on tuonut esille, että samantyyppisistä tapauksista tulisi samantapaisia ja samansuuntaisia ratkaisuja. Kysymys ei ole siitä, että meidän pitäisi aina saada samanlaisia ratkaisuja, paitsi silloin, kun on täysin samanlainen tapaus, ja harvoin on. Mutta jos me mietimme esimerkiksi tämän päivän tuomioistuinta, siellä on hyvin eriytetty osastot. Toiset käsittelevät konkurssiasioita, toiset rikosasioita, toiset riita-asioita juuri sen takia, että siellä syvennetään sitä osaamista,



## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

kun tiedetään, että meistä kukaan ei voi hallita laidasta laitaan kaikkea. Silloin se tuntemus ja osaaminen on parasta ja se on myös tehokasta ja nopeampaa. Se on minun mielestäni kaikkien oikeusturvan kannalta hyvä, että ihminen on todella paljon käsitellyt niitä asioita. Tämä on minun näkemykseni. Esimerkiksi annoin täällä jo aikaisemmin kehut maistraatin kohdalta, missä olen vuosia työskennellyt, vanhemmalle oikeusasiamiehensihteerille Mikko Sarjalle — huomaa, että hänellä on vuosien ote siihen edunvalvontaan. Kyllä hän meitä huomauttaa, en minä sitä tarkoita, mutta hän osaa sen alueen, ja se nopeuttaa ehdottomasti asioiden käsittelyä.

Minä pidän erittäin suotavana, että tämä tutkitaan ja tähän suhtaudutaan avoimin mielin. Tässä voi tulla vaikka mitä uutta. Voimmehan me keksiä oikeuskanslerille jonkun uuden tehtävän sitten sen tilalle, jos tuntuu, että on liian vähän tehtävää, mitä en epäile — tämä oli vain loppukevennys.

**20.02 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Pari huomiota oikeuskanslerin kertomuksesta viime vuodelta. Perustuslakivaliokunta mietinnössään toteaa, että ei ole huomautettavaa. Kaksi huomiota omalta osaltani, ja nämä huomiot eivät missään nimessä ole negatiivisia huomioita vaan käytännön asioiden kehittämistä.

Ensimmäinen huomio liittyy oikeuskanslerin esille nostamaan erittäin ajankohtaiseen asiaan lainvalmistelun laadun parantamisesta. Tämä on eduskunnan otettava ihan oikeasti hyvänä, positiivisena neuvona siitä, mitä asialle tulisi tehdä, koska olemme törmänneet monessa yhteydessä joidenkin lakien osalta sellaiseen tilanteeseen, jossa lainvalmistelussa on ollut joko kiireen tai sitten jonkun muun syyn takia puutteita. Tämä on kansalaisten oikeusturvankin kannalta huono asia, koska jos teemme huonolaatuista lainsäädäntöä, sehän johtaa tietenkin sitten siihen tilanteeseen, että oikeuskanslerille ja oikeusasiamiehelle tulee valituksia sitten, kun on epäselvä tilanne.

Tällaisesta lainvalmistelusta meidän on päästävä eroon. Ja nimenomaan, kuten oikeuskansleri aivan oikein tässä omassa kertomuksessaan viittaa, tätähän varten on tehty tällainen lainvalmisteluopas, joka on tuolla oikeusministeriössä tehty. Sen kyseisen oppaan käytöstä voisi sanoa vähän proosallisesti, että se on vähän kuin rallissa nuotit, että hyvä rallikuski tarvitsee erinomaisen kartturin, joka laatii hyvät nuotit, että auto menee sujuvasti tietä pitkin. Sama koskee lainlaadintaa tässä maassa: Kun on hyvä opas ja hyvät nuotit, niin silloin syntyy laadukasta työtä ja pysytään raiteilla ja nimenomaan niin, että oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen työ helpottuu, kun turhat valitukset vähenevät, kun on selvä lainsäädäntö, joka on hyvin perusteltu, ja sen lisäksi, kun eduskunnan uudesta laista sitten aikanaan laaditaan mietintö tässä salissa hyväksyttynä, se on sitten myös selkeä ja kansalaisten on sitä helppo noudattaa. Se on tärkeä osa suomalaista oikeusturvaa.

Sitten, arvoisa puhemies, oikeuskansleri ottaa kantaa vielä tähän, että kun uusi valtioneuvosto aloittaa aina työnsä vaalien jälkeen, niin olisi tärkeää tämä perehdyttämistyö, että pystyttäisiin tekemään laadukasta työtä.

Ja lopuksi, arvoisa rouva puhemies, yksi huomio koskee vain sitä, (Puhemies koputtaa) että oikeuskansleri aivan oikein nostaa esille tämän oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin työnjaon. Tämä on aivan oikea huomio. Sitä kannattaa kehittää (Puhemies koputtaa), ja se parantaa myös oikeusturvaa.

**20.04 Valtioneuvoston oikeuskansleri Jaakko Jonkka :** Arvoisa puhemies! Kiitän arvoisia kansanedustajia esitetyistä näkemyksistä. Minä otan esille tässä vain yhden asian.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen osaksi rinnakkainen toimivalta ei johda päällekkäiseen työhön. Olen perustellut perustuslakivaliokunnassa kuultuna sitä, että oikeuskanslerin nykyinen tehtäväkenttä on valvonnallisesti varsin onnistunut ja voimavarojen käytettävyyden kannalta tarkoituksenmukainen. Minun näkemykseni perustuu molempien ylimpien laillisuusvalvojien toiminnasta omakohtaisesti saamiini käytännön kokemuksiin. Olen ollut Oikeusasiamiehen kansliassa esittelijänä, kansliapäällikkönä ja apulaisoikeusasiamiehenä yhteensä lähes vuosikymmenen ja sen jälkeen toistakymmentä vuotta nyt Oikeuskanslerinvirastossa ensin apulaisoikeuskanslerina, jonka keskeisin työnkuva vastaa pitkälti oikeusasiamiesten tehtäviä, ja sitten oikeuskanslerina. Näen asian niin, että oikeuskanslerin tehtävien karsiminen ei olisi toiminnan kannalta onnistunut. Toki myönnän, että kaikessa on tietysti aina kehittämisen varaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 5/2015 vp johdosta.

### 13. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2014

Kertomus K 14/2015 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 5/2015 vp

*Ainoa käsittely*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 5/2015 vp.

*Keskustelu*

20.06 **Kaj Turunen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Euroalueen talouden tilassa ei tapahtunut kertomusvuonna 2014 merkittävää kohentumista alkuvuoden jossain määrin optimistisista näkymistä huolimatta. Euroalue jäi vuoden kuluessa enenevässä määrin jälkeen maailmantalouden ja USA:n kasvuluvuista. Suomen osalta bruttokansantuotteen vuonna 2013 alkanut kasvu pysähtyi ja vaihtotase jäi vuositasolla alijäämäiseksi. Työttömyys jatkoi kertomusvuonna kasvuaan eivätkä yksityiset investoinnit osoittaneet elpymisen merkkejä. Suomen Pankki on syyskuussa eli 24. päivä syyskuuta 2015 julkaisemassaan ennusteessa arvioinut maailmantalouden ja kaupan kasvun nopeutuvan jonkin verran vuosien 2015—2017 aikana, vaikkakin aiemmin ennustettua hitaammin. Euroalueen rahoitussektorilla ei esiintynyt kertomusvuonna suuria markkinahäiriöitä. Uutena piirteenä markkinoilla on nähtävissä, että suurempien yritysten rahoitus on osin siirtynyt pankkisektorilta joukkovelkakirjamarkkinoille ja että pankkien rinnalla toimii ja kilpailee yhä enemmän uusia rahoitusalan toimijoita.

Euroopan keskuspankin EKP:n rahapolitiikan tavoitteena on ylläpitää hintavakautta, jolla tarkoitetaan inflaation pitämistä lähellä 2:ta prosenttia keskipitkällä aikavälillä. Ohjauskorot on laskettu niiden tekniselle alarajalle. Perusrahoitusoperaatioiden korko oli 0,05 prosenttia, maksuvalmiusluoton korko 0,3 prosenttia ja talletuskorko -0,2 prosenttia, mikä lisäksi EKP päätti vuoden 2014 aikana myös useista niin sanotusti epätavanomaisista ra-

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

hapoliittisista toimenpiteistä. Näitä olivat muun muassa kohdennetut pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot, omaisuusvakuudelliset osto-ohjelmat ja rahoitusmarkkinoiden likviditeettiä lisäävät toimenpiteet.

Suomea ajatellen EKP:n toimien kestolla saattaa olla merkittävä vaikutus. Valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että Suomen talouskehitys jää yhä kauemmaksi euroalueen kasvusta. On vältettävä tilanne, jossa muun euroalueen kasvun myötä rahapolitiikkaa ryhdytään kiristämään ilman, että Suomi on saanut taloutensa nostettua kilpailukykyiseen kuntoon.

Sekä Suomen Pankin että Finanssivalvonnan toimintaan vaikuttaa enenevässä määrin EU:n pankkiunionin kehittyminen. Talousvaliokunta toteaa, että pankkiunioniin liittyvä asteittain voimaan tuleva sääntely tuo mukanaan myös joukon uusia välineitä, joilla viranomaiset voivat varmistaa markkinoiden vakautta sekä makro- että mikrotasolla. Kertomuksesta ilmenee, että uuden sääntelyn voimaantuloon on varauduttu ja kehitetty viranomaisten välistä yhteistyötä. Nämä toimet samoin kuin tehtävien riskiperusteinen priorisointi ovat välttämättömiä, jotta tehtävistä kyetään selviytymään niukkenevin resurssein.

Talousvaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että muutoksena aiempaan sijoitustoimintaansa Suomen Pankki on kertomusvuoden lopussa ryhtynyt sijoittamaan varallisuuttaan myös osakkeisiin. Sijoitukset osakerahastoihin on aloitettu marraskuussa 2014. Osakesijoituksilla tavoitellaan varallisuudelle parempaa tuottoa ja samalla hajautetaan riskejä.

Kertomuksen mukaan Suomen pankkisektori on säilynyt kannattavana ja vakavaraisena ja myös vakuutus- ja työeläkesektorin riskiperusteinen vakavaraisuus on hyvä. Suomen pankkisektorilla on kuitenkin käynnissä rakennemuutos. Talousvaliokunta toteaa, että erilaisten jo toteutuneiden ja vireillä olevien fuusiohankkeiden ohella suunnitteilla on Suomen rahoitusmarkkinoiden kannalta merkittävä muutos, mikäli Nordea Pankki Suomi muuttuu tytäryhtiöstä sivuliikkeeksi. Nordea Pankki Suomen tase muodostaa 52 prosenttia koko Nordean konsernin taseesta ja 66 prosenttia Suomen koko pankkisektorin taseesta. Suomen liiketoiminnan osuus Nordea Pankki Suomen taseesta on arviolta noin 100–150 miljardia euroa. Tämän lisäksi Nordean markkinaosuus eri asiakassegmenteissä ja pankkituotteissa on noin 30 prosenttia. Talousvaliokunta toteaa, että kyseessä on paitsi Suomen myös koko EU:n markkinoita ajatellen merkittävä luottolaitos, jonka toiminnalla voi olla huomattava vaikutus markkinoiden vakauteen. Sivuliikerakenteessa Nordea Suomen toiminnot eivät olisi pankkiunionia koskevan valvonta- ja säätelyregiimin alaisuudessa, mikä vaikuttaisi kansallisten viranomaistemme toimivaltuuksia ja tiedonsaantia rajoittavasti. EU-sääntely mahdollistaa sivuliikkeiden osalta viranomaisyhteistyön erilaisten kollegioiden muodossa, mutta kokonaisvaltainen tiedonsaanti rajoittuisi. Sivuliikemallilla saattaa olla vaikutusta kansallisten markkinoidemme kilpailuolosuhteisiin ja myös Finanssivalvonnan toiminnan rahoitus pohjaan.

Edellä oleviin alustaviin vaikutusarvioihin viitaten talousvaliokunta pitää tärkeänä, että se pidetään hyvin informoituna jatkossakin tulevasta kehityksestä ja tarkentuvasta vaikutusarvioinnista. Talousvaliokunta katsoo, että pankkivaltuuston kertomus antaa kattavan selvityksen rahoitusmarkkinoiden kehityksestä sekä Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuonna. Kertomuksen rakenteessa on otettu tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon valiokunnan edellisessä kertomusmietinnössä esittämät näkemykset. Talousvaliokunta on antanut mietintönsä yksimielisesti.

**20.13 Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Toimin kertomusvuonna pankkivaltuuston puheenjohtajana, ja sen vuoksi pidän selvyiden vuoksi tarpeellisen huomauttaa, että tämän puheenvuoron käytän ihan kansanedustajan roolissani, en kertomusvuoden pankkivaltuuston puheenjohtajana. Ajattelin muutamalla sanalla kommentoida ajankohtaista taloudellista tilannetta.

Tänä päivänä on valitettavasti työmarkkinoilta saatu sen verran merkittäviä huonoja uutisia, että niiden kommentoiminen tältäkin arvovaltaiselta foorumilta on mielestäni perusteltua, vaikka istunto on kestänyt jo monta tuntia ja vaikka täällä salissakaan ei tällä hetkellä varsinaista tungosta ole. Eli tänään työmarkkinaosapuolten neuvottelut työmarkkinaratkaisusta tai yhteiskuntasopimuksesta — miksi sitä haluaakin kutsua — päättyivät ainakin tällä erää, päättyivät ymmärtääkseni ennen kaikkea sen vuoksi, että yksi ammattiliitto eli AKT oli ilmoittanut, että he eivät aio olla mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa mukana.

Tämä on mielestäni erittäin huono uutinen Suomen talouden kannalta, Suomen talouden, joka muutenkin on erittäin surkeassa tilanteessa, ja meillä on valtavat haasteet siinä, että saisimme talouteemme vauhtia, kasvua ja sitä kautta ihmisille töitä. Tämä neuvottelujen kariutuminen on huono uutinen joka tapauksessa, vaikka ei viime aikoina siltä näyttänyt, että olisi syntymässä sellainen neuvottelutulos, joka riittäväällä tavalla kohentaisi Suomen kustannuskilpailukykyä suhteessa meidän keskeisiin kilpailijamaihimme. Joka tapauksessa me tarvitsemme Suomessa tätä kustannuskilpailuvyyn kohentumista. Vain sillä, että suomalainen työ menisi vähän paremmin kaupaksi maailmalla, me saamme Suomeen lisää uutta työtä, saamme Suomeen investointeja, saamme Suomeen tilauksia ja saamme Suomeen lisää työtä.

Kun neuvottelut ovat nyt ainakin tässä vaiheessa päättyneet, on tärkeää, että hallitus etenee oman lakipaketinsa kanssa, jota lakipakettia on kutsuttu "pakkolaeiksi" ja jolla lakipaketilla tullaan suomalaisen työn kilpailukykyä kohentamaan yksikkötyökustannuksia pienentämällä. Tämä "pakkolaki"-termi on tietysti helppo ja käyttökelpoinen. Samalla se on kuitenkin myös propagandistinen. Yhtä hyvin voisi puhua "hallituksen työllisyyspaketista", koska näillä laeilla pyritään siihen, että saisimme suomalaista työtä paremmin kaupaksi ja sitä kautta suomalaista työllisyyttä paranemaan.

On tärkeää, että hallitus etenee, vaikka kaikki tiedämme, että nyt valmistelussa olevissa laeissa, joilla muun muassa lomarahoja pienennetään, lomaa lyhennetään, ensimmäisen sairauspäivän omavastuuta lisätään, vuosittaista työaikaa pidennetään ja niin edelleen, ei millimetrioikeudenmukaisuus toteudu, ne eivät kohdistu eri palkansaajaryhmiin oikeudenmukaisella ja täysin tasapuolisella tavalla. Näistä seikoista huolimatta on tärkeää, että edetään, koska viime kädessä hallituksella ja kansan valitsemalla eduskunnalla on vastuu siitä, että Suomen taloutta hoidetaan mahdollisimman hyvin. Ja kun työmarkkinajärjestöt eivät ole päässeet eteenpäin omassa neuvottelupöydässään — se tulostavuu, joka työmarkkinajärjestöillä on, ei ainakaan tässä vaiheessa ole toteutunut — niin on välttämätöntä, että hallitus etenee. Me emme voi jäädä tumput suorana katsomaan, kun taloudellinen tilanne Suomessa vain heikkenee. Tässä yhteydessä on myös tärkeää laittaa lisää vauhtia paikallisen sopimisen lisäämisen valmisteluun, koska paikallinen sopiminen on se keino, jolla sitten ruohonjuuritasolla voidaan sitä tuottavuutta parantaa, kun yritysten mahdollisuudet, yritysten ja niiden henkilöstön yhteiset mahdollisuudet, sopeutua erilaisiin tilanteisiin paranevat.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Arvoisa rouva puhemies! Totean lopuksi, että vaikka nyt neuvottelut ovat katkenneet ja vaikka hallitus nyt laittaa vauhtia omaan työllisyyslakipakettiinsa, niin toivon omalta osaltani, että vielä tulisimme ensi vuoden puolella näkemään tilanteen, jossa sovun kautta kuitenkin ratkaisua etsittäisiin, ratkaisua, joka parantaa suomalaisen työn kilpailukykyä. Se olisi minun mielestäni meidän kaikkien yhteinen etu.

**20.18 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti yksi asia: Pankkivaltuuston kertomuksessa ilmilausuttu huoli siitä Suomen kansantalouden tilasta on aivan oikeaan osunut ja riittävän kriittinen. Edustaja Zyskowicz käsitteli tätä asiaa omassa puheenvuorossaan erinomaisesti, ja allekirjoitan joka ainoan sanan, mitä hän sanoi. Todellakin kun tänä päivänä nyt neljännen kerran yritetään — neljäs kertahan oli nyt menossa yrityksissä — saada Suomeen syntymään yhteiskuntasopimus, jolla maan taloutta yritetään saada kuntoon, juuri sitä asiaa, mistä pankkivaltuusto huolta kantaa, niin nimenomaan, nyt kun tämä neljäs kerta ei taaskaan tuonut tulosta, omalta osaltani toivoisin, että Suomessa löytyisi järjestöiltä edelleen sen verran sitä sitkeyttä ja ennen kaikkea tarvittavaa arkijärkeä, että sopu syntyisi. Jos Suomen kansa jonkun joululahjan tarvitsisi, se olisi nimenomaan yhteiskunnallinen sopu, koko kansakunnan yhteinen ajatus siitä, että tämän maan asiat pannaan kuntoon. Nyt ei ole riitelyn aika, nyt on sopimisen aika. Se, että olemme tähän tilanteeseen ajautuneet, on kyllä aivan selkeästi itse aiheutettu päänsärky, ja itse aiheutetusta päänsärystä tunnetusti ei ole muuta kuin yksi tie eteenpäin: tehdä parannus, elää paremmin ja hoitaa asiansa kuntoon. Sillä Suomi on aina tähänkin asti pärjännyt, enkä usko, että tältä kansakunnalta tämä niin sanottu selkäranka olisi minnekään hävinnyt. Nyt tarvitaan hieman enemmän yksituumaisuutta ja ennen kaikkea tahtoa rakentaa tätä maata.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 14/2015 vp johdosta.

### **14. Hallituksen esitys eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi**

Hallituksen esitys HE 34/2015 vp  
Valiokunnan mietintö VaVM 11/2015 vp

*Mietinnön pöydällepano*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

### 15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisradioverosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 58/2015 vp  
Valiokunnan mietintö VaVM 12/2015 vp

*Mietinnön pöydällepano*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

### 16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi joukkoliikennelain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 110/2015 vp  
Valiokunnan mietintö LiVM 10/2015 vp

*Mietinnön pöydällepano*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

### 17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 120/2015 vp  
Valiokunnan mietintö SiVM 10/2015 vp

*Mietinnön pöydällepano*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

## Pöytäkirja PTK 74/2015 vp

Mietintö pantiin pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

### **18. Terveystenhuollon henkilökunnalle lakisääteinen oikeus kieltäytyä elämän lopettamisesta vakaumuksellisista syistä**

Kansalaisaloite KAA 2/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 9/2015 vp

*Mietinnön pöydällepano*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

### **19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 124/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 11/2015 vp

*Mietinnön pöydällepano*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 3.12.2015 pidettävään täysistuntoon.

### **20. Seuraava täysistunto**

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 3.12.2015 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen